

T.C.

BİRÜNİ ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK ANABİLİMDALI

**REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK TEZLİ YÜKSEK LİSANS
PROGRAMI**

**TERTİPLİLİK-DÜZENLİLİK: BİR ÖLÇEK GELİŞTİRME
ÇALIŞMASI**

Betül BORUZAN

DANIŞMAN

Prof. Dr. Adnan KULAKSIZOĞLU

Mayıs, 2021

T.C.

BİRÜNİ ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK ANABİLİMDALI

**REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK TEZLİ YÜKSEK LİSANS
PROGRAMI**

**TERTİPLİLİK-DÜZENLİLİK: BİR ÖLÇEK GELİŞTİRME
ÇALIŞMASI**

Betül BORUZAN

DANIŞMAN

Prof. Dr. Adnan KULAKSIZOĞLU

Mayıs, 2021

TEZ ONAY SAYFASI

BEYAN

Bu tezin bana ait olduğunu, tüm aşamalarında etik dışı davranışımın olmadığını, içinde yer alan bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, kullanmış olduğum bütün bilgilere kaynak gösterdiğimi ve bu kaynakları da kaynaklar listesine aldığımı, yine bu tezin yürütülmesi ve yazımı sırasında patent ve telif haklarını ihlal edici bir davranışımın olmadığını beyan ederim.

Betül BORUZAN

TEŞEKKÜR

Bu çalışma bireylerin düzenli olma durumlarını belirleyen bir ölçek geliştirmek ve bireyler arasındaki düzenlilik farklılıklarını ortaya çıkarmak amacıyla ortaya koyulmuştur. Düzenlilik konusunu dünyama kazandıran, düzenlilik ve düzensizlik döngüsü içerisinde yapmış olduğum bu çalışma sürecinde ilk aşamadan son aşamaya kadar beni motive eden, yol gösteren, destek olan danışmanım saygıdeğer Prof. Dr. Adnan KULAKSIZOĞLU'na en içten teşekkürlerimi sunarım.

Ölçek geliştirme sürecinde ve sonrasında yardımlarını esirgemeyen saygıdeğer Doç. Dr. Ebru KUŞÇU'ya, fikirleri ile katkı sağlayan saygıdeğer Prof. Dr. Ayşin SATAN'a ve uzman görüşlerini aldığımız değerli hocalarımıza teşekkürlerimi sunarım. Bu süreçte yanımda olan, destek olan, yardımlarıyla eşlik eden sevgili arkadaşlarıma çok teşekkür ederim.

Hayatım boyunca her an maddi manevi desteklerini esirgemeyen sevgili aileme sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

İÇ KAPAK	-
TEZ ONAY SAYFASI	-
BEYAN	iii
TEŞEKKÜR	iv
İÇİNDEKİLER	v
SİMGE/SEMBOL ve KISALTMALAR LİSTESİ	vii
TABLO LİSTESİ	viii
ŞEKİL LİSTESİ	x
TÜRKÇE ÖZET VE ANAHTAR KELİMELEER	xi
İNGİLİZCE ÖZET VE ANAHTAR KELİMELEER	xiii
1. GİRİŞ ve AMAÇ	1
1.1.Problem Durumu	3
1.2.Araştırmanın Amacı	4
1.3. Araştırmanın Gerekçesi ve Önemi	4
1.4. Sayıtlar	5
1.5. Sınırlılıklar.....	5
1.6. Tanımlar	6
2.GENEL BİLGİLER	7
2.1. Düzenliliğin Kavramlaştırılması	7
2.2. Kuramlar Açısından Düzenlilik.....	10
2.2.1. Psikanalitik kuram açısından düzenlilik	10
2.2.2.Davranışçı kuram açısından düzenlilik.....	12
2.2.3.İnsancıl yaklaşım açısından düzenlilik	13
2.2.4.Bilişsel yaklaşım açısından düzenlilik.....	13
2.2.5. Pozitif Psikoterapi yaklaşımı açısından düzenlilik	13
2.3. Ebeveyn Tutumları ve Düzenlilik	14
2.4. Öğrenme ve Düzenlilik	17
2.5. Kişilik Özelliği Olarak Düzenlilik	19
2.5.1. Sorumluluk ve Düzenlilik.....	20
2.5.2. Mükemmeliyetçilik ve Düzenlilik	21
2.5.3. Obsesif Kişilik, OKB ve Düzenlilik	21
2.6. Düzenliliğin Boyutları	23

2.6.1. Kişisel Düzenlilik	23
2.6.2. Zamansal Düzenlilik	24
2.6.3. Mekânsal Düzenlilik	25
2.7. Ölçeklerde Düzen-Düzenlilik	27
2.8. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar	28
2.9. Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar	32
3. YÖNTEM	38
3.1. Araştırma Modeli	38
3.2. Çalışma Grubu	38
3.3. Verilerin Toplanması	42
3.4. Veri toplama araçları	42
3.4.1. Kişisel Bilgiler Soru Listesi	42
3.4.2. Tertiplilik-Düzenlilik Ölçeği (TDÖ)	42
3.4.3. Boyutlandırılmış Beş Faktör Kişilik Envanteri (B5FKE) Sorumluluk Boyutu-Düzenlilik Alt Boyutu Maddeleri	43
3.4.4. Psikolojik İyi Oluş Ölçeği	44
3.5. Verilerin Analizi	45
4. BULGULAR ve YORUM	47
5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	68
6. KAYNAKLAR	78
7. EKLER	88
Ek 1. Kişisel Bilgiler Soru Listesi	88
Ek 2. Tertiplilik-Düzenlilik Denemelik Form	89
Ek 3. Tertiplilik-Düzenlilik Ölçeği	91
Ek 4. B5FKE-Sorumluluk Boyutu-Düzenlilik Alt Boyutu Maddeleri	92
Ek 5. Psikolojik İyi Oluş Ölçeği	93
Ek 6. B5FKE-Sorumluluk Boyutu-Düzenlilik Alt Boyut Maddeleri-Ölçek Kullanım İzni	94
Ek 7. Psikolojik İyi Oluş Ölçeği Kullanım İzni	95
Ek 8. Etik Kurul Onayı	96
8. ÖZGEÇMİŞ	97
9. İNTİHAL RAPORU	98

SİMGE/SEMBOL ve KISALTMALAR LİSTESİ

AFA	Açımlayıcı Faktör Analizi
B5FKE	Boyutlandırılmış Beş Faktör Kişilik Envanteri
DFA	Doğrulayıcı Faktör Analizi
KMO	Kaiser–Meyer–Olkin
OKB	Obsesif Kompulsif Bozukluk
OKKB	Obsesif Kompulsif Kişilik Bozukluğu
PİOÖ	Psikolojik İyi Oluş Ölçeği
TDÖ	Tertiplilik-Düzenlilik Ölçeği

TABLO LİSTESİ

Tablo No	Tablo Adı	Sayfa No
Tablo 3.1.	Açımlayıcı Faktör Analizi Uygulamasına Katılan Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin Frekans ve Yüzdelik Değerleri	39
Tablo 3.2.	Doğrulayıcı Faktör Analizi Uygulamasına Katılan Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin Frekans ve Yüzdelik Değerleri	40
Tablo 3.3.	Ölçüt Bağıntılı Geçerlik Uygulamasına Katılan Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin Frekans ve Yüzdelik Değerleri	41
Tablo 3.4.	Tertiplilik-Düzenlilik Ölçeği ve Alt Boyutlarının Çarpıklık ve Basıklık Değerleri.....	46
Tablo 4.1.	Tertiplilik-Düzenlilik Ölçeği Faktör Analizi Sonuçları	50
Tablo 4.2.	Maddelerin Yeni Sayı Düzeni.....	51
Tablo 4.3.	Ölçek Maddelerinin Madde-Toplam Korelasyon Sonuçları.....	51
Tablo 4.4.	DFA Uyum İndeksleri ve DFA Analizleri Sonuçları	52
Tablo 4.5.	Tertiplilik-Düzenlilik Ölçeğinin Alt Boyutları Arasındaki Korelasyon Katsayıları	55
Tablo 4.6.	Ölçek Boyutlarının Güvenirlilik Sonuçları	56
Tablo 4.7.	Tertiplilik-Düzenlilik Ölçeği ve Alt Boyutları Betimsel İstatistik Sonuçları	57
Tablo 4.8.	Cinsiyet Değişkenine Göre Tertiplilik-Düzenlilik Ölçeği ve Alt Boyutları Puanlarının Bağımsız Örneklem T Testi Sonuçları	58
Tablo 4.9.	Yaş Değişkenine Göre Tertiplilik-Düzenlilik Ölçeği ve Alt Boyutları Puanlarının Tek Faktör Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları	59
Tablo 4.10.	Medeni Duruma Göre Tertiplilik-Düzenlilik Ölçeği ve Alt Boyutları Puanlarının Bağımsız Örneklem T Testi Sonuçları	61
Tablo 4.11.	Eğitim Durumuna Göre Tertiplilik-Düzenlilik Ölçeği ve Alt Boyutlarının Tek Faktörlü Varyans Analizi (ANOVA) Testi Sonuçları	62
Tablo 4.12.	Çalışma Durumuna Göre Tertiplilik-Düzenlilik Ölçeği ve Alt Boyutları Puanlarının Tek Faktör Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları	64
Tablo 4.13.	Ailede Doğum Sırasına Göre Tertiplilik-Düzenlilik Ölçeği ve Alt Boyutları Puanlarının Tek Faktör Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları	65
Tablo 4.14.	Mesleklere Göre Tertiplilik-Düzenlilik Ölçeği Puanlarının Tek Faktör Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları	66

Tablo 4.15. Bireylerin Kendilerine İlişkin Düzenlilik Tanımlarına Göre Tertiplilik-Düzenlilik Ölçeği Puanlarının Tek Faktör Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları ... 67

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil No	Şekil Adı	Sayfa No
Şekil 1.	Yamaç Birikinti Grafığı	49
Şekil 2.	Tertiplilik-Düzenlilik Ölçeğine İlişkin Path (Yol) Diagramı	54

TÜRKÇE ÖZET VE ANAHTAR KELİMELELER

Boruzan, B. (2021). Tertiplilik-Düzenlilik: Bir Ölçek Geliştirme Çalışması. Yüksek Lisans Tezi, Biruni Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.

Bu çalışmanın birincil amacı, bireylerin tertiplilik-düzenlilik durumunu belirlemeye yönelik geçerli ve güvenilir bir ölçek geliştirmek ve bu ölçeğin psikometrik özelliklerini belirlemektir. Çalışmanın diğer amaçları bireylerin çeşitli değişkenlere göre (cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim durumu, çalışma durumu, meslek, ailede doğum sırası ve kendilerine ait düzenlilik tanımları) düzenlilik durumunun incelenmesidir. Araştırma amaçları doğrultusunda genel tarama modelinde nicel bir çalışma yürütülmüştür. Araştırmanın çalışma grubunu 18-70 yaş arası bireyler oluşturmaktadır. 52 maddelik denemelik ölçek ilk uygulama olarak 260 kişiye uygulanmıştır. Açıklayıcı faktör analizi sonucu toplam varyansın %57'sini açıklayan 15 maddeden oluşan 4 bileşenli bir yapı elde edilmiştir. Doğrulayıcı faktör analizleri için ikinci uygulamada 190 kişiye ulaşılmıştır. Yapılan analizler sonucunda bu yapının iyi düzeyde uyum gösterdiği bulgusuna ulaşılmıştır. Üçüncü uygulama olarak ölçüt bağıntılı geçerlilik için ölçeğin son hali ile birlikte 'Boyutlandırılmış Beş Faktör Kişilik Envanterinin 'Düzenlilik' alt boyutu ve 'Psikolojik İyi Oluş' ölçeği 53 kişiye uygulanmıştır. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı .82 ve test tekrar test korelasyon .72 olarak hesaplanmıştır. Araştırmanın ikinci kısmında toplam ölçeğe ve alt boyutlara ilişkin elde edilen veriler çeşitli değişkenlere göre incelenmiştir. Toplam ölçek açısından, cinsiyete, medeni duruma, ailede doğum sırasına ve bireylerin kendilerine ait düzenlilik tanımlarına göre anlamlı farklılıklar bulunurken; yaşa, eğitim durumuna, çalışma durumuna, meslek gruplarına göre anlamlı farklılıklar bulunmamıştır. Genel olarak kadın katılımcıların erkek katılımcılara göre; evli bireylerin bekâr bireylere göre; ilk çocuk ve ortanca çocuk olan bireylerin tek çocuk olan bireylere göre daha düzenli oldukları bulgusuna ulaşılmıştır. İlk çocukların düzenlilik düzeylerinin ortanca, son ve tek çocuklara olan üstünlüğü sonucu, Adler'in doğum sırası ve kardeş özellikleri ile ilgili görüşlerine önemli bir kanıt oluşturmuştur. Bireylerin kendilerine ait düzenlilik tanımları ile ölçekten alınan puan ortalamalarının da paralel olması ölçeğin tutarlılığını ve geçerliliğini güçlendiren bir bulgudur. Ölçeğin tamamına ve alt boyutlarına ilişkin araştırma bulguları, ilgili literatür çerçevesinde tartışılmıştır.

Anahtar kelimeler: düzen, düzenleme, düzenlilik, ölçek, tertip.

İNGİLİZCE ÖZET VE ANAHTAR KELİMELEER

Boruzan, B.(2020). Arrangement-Orderliness: A Scale Development Study. Post Graduate Thesis, Biruni University, İstanbul. Post Graduate Institute Of Educational Sciences, İstanbul.

The primary purpose of the study is to develop a valid and reliable scale for determining the arrangement-orderliness status of individuals and to determine the psychometric properties of this scale. Other purposes of the study are to examine the orderliness state of the individuals according to various variables (gender, age, marital status, educational status, employment status, profession, birth order in the family and their own orderliness definitions). For research purposes, a quantitative study was conducted in the general survey model. The study group of the research consists of individuals between the age 18-70. The trial scale with 52 items was applied to 260 adult individuals as the first application. As a result of the exploratory factor analysis, a 4-component structure consisting of 15 items explaining 57% of the total variance was obtained. For the confirmatory factor analysis, 190 people were reached in the second application. As the result of the analysis, it has been found that this structure has a good level of adaptation. As a third application, ‘Order’ sub-dimension of the “Faceted Inventory of the Five-Factor Personality” and the “Psychological Well-being” scale were applied to 53 people along with the final version of the scale for criterion-related validity. The internal consistency values of the scale was calculated as .82 and the test re-test correlation as .72. In the second part of the study, the data regarding the total scale and sub-dimensions were examined according to various variables. In terms of total scale, significant differences were found according to gender, marital status, family birth order and their own orderliness definitions; no significant differences were found according to age, educational status, working status and occupational groups. In general, it was found that female participants were more orderly than male participants; married individuals were more orderly than single individuals; individuals with the first and the middle child were more orderly than individuals with a single child. As a result of the superiority of the orderliness levels of the first children over median, last and only children, Adler’s views on birth order and siblings characteristics were important evidence. The fact that individuals’ own definitions of orderliness and the average score taken from the scale are also parallel is a finding that strengthens the

consistency and validity of the scale. The research findings on the whole and sub-dimensions of the scale have been discussed within the framework of the relevant literature.

Key words: arrangement, order, orderliness, tidiness, scale

1. GİRİŞ ve AMAÇ

Düzen, evrenin devamı ve bireyin yaşamı için vazgeçilmez bir unsurdur. Düzen kavramı üzerine düşünüldüğünde evrenin işleyişinde bir düzenliliğin var olduğu görülmektedir. Fiziksel, kimyasal ve biyolojik sistemler bir düzen örneği olarak karşımıza çıkmaktadır. Evrendeki büyük düzen içerisinde düzenliliğin, düzensizliğin ve değişimin bir döngüsü vardır. Tümü genel düzenin işleyişine, dengenin sağlanmasına katkı sağlamaktadır.

Büyük ölçekte evrende var olan düzen ve düzensizlik, küçük ölçekte insanın hayatında da bir döngü halindedir. Düzen, bireyin hayatında bir ihtiyaç olarak karşımıza çıkmaktadır. Bilişsel anlamda da Piaget'ye (1952) göre “insanlarda doğuştan ya da içgüdüsel olarak bir düzen gereksinimi vardır. Her birey, yaşamının düzenli olmasını ister ve karşılaşacağı durumların öngörülebilir olmasını arzu eder”(Aktaran: Eroğlu, 2013: 79). Genel anlamda düzen, kurallar ve sistemler olmadığında büyük sorunlar ve karmaşa oluşacağı gibi bireyin yaşamındaki düzen olmadığında sorunlar ortaya çıkabilmektedir. Bu açıdan bireyin yaşamının işleyişi, yaşamının dengesi, amaçlarına ulaşması noktasında düzenin ve düzenliliğin katkısının büyük olduğu düşünülmektedir.

İnsan, düzenden hem etkilenen hem de düzeni etkileyen bir varlıktır. Etkilenme açısından; fiziksel düzen ve düzensizlik, bireylerde farklı tepkilere yol açar, davranışı şekillendirmede etkilidir. Etkileme açısından; bireyler çevrelerini düzenleme ve dağıtma eğilimine sahiptir. Bu açıdan psikoloji ve çevre psikolojisini ilgilendiren bir konudur. Fiziksel düzen ve düzensizlik konusunda iki kısmın da farklı noktaları vardır. Düzen ve düzensizlik farklı psikolojik durumları harekete geçirebildikleri ve farklı sonuçlara fayda sağladığı ölçüde işlevsel olabilmektedir. Düzenin tercih edilmesi geleneğe, muhafazakârlığa değer vermekle ilgilidir ve düzenli ortamlar, geleneği ve sağlıklı seçimleri desteklemektedir. İnsanların sosyal normları takip etmelerine yardımcı olarak ve refahı arttırarak hayatı iyileştirmeyi sağlamaktadır. Düzensizliğin tercih edilmesi yenilikçiliğe ve özgürlüğe değer vermekle ilgilidir ve düzensiz ortamlar kültür, iş ve sanatta önemli bir yeri olan yaratıcılığı uyarmaktadır. Her iki durum da bireyin amaçlarına ulaşması noktasında

bireylerin bu ortamların gücünden yararlanmasına olanak tanımaktadır(Vohs, Redden and Rahinel, 2013).

Düzensizliğin farklı işlevleri olduğu gibi bazı alanlarda zorluk oluşturduğu da görülmektedir. Bu nedenle bireyin yaşamında yaşadığı mekân ve çalıştığı ortam açısından da düzenlilik önemli bir faktördür. Dağınıklık ile ilgili yapılan araştırmalarda araştırmacılar, dağınıklığın kişinin psikolojik ev ve güvenlik üzerinde olumsuz bir etkisi olduğunu(Roster, Ferrari and Jurkat, 2016) ve ofis ortamında, bol miktarda yığılmanın iş üretkenliği üzerinde etkili olduğunu ve iş stresini arttırdığını(Roster and Ferrari, 2019) tespit etmişlerdir. Ofis ortamının düzenli ve dağınık olmasına göre bireylerin o ofis sahibine ait özellik atıfları da farklılık göstermektedir(Campbell, 1979; Morrow and McElroy, 1981; Sitton, 1984; Horgan, Herzog and Dyszlewski, 2019). Bir çevrenin düzenli/dağınık olması hedef çevredeki bireyler hakkında davranış, sağlık ve zihinsel durum gibi alanlarda önemli bilgiler aktarabilmektedir(Rawassizadeh, Khosravipour and Tjoa, 2011). Bu çalışmada düzenlilik üzerine odaklanılmıştır; düzenliliği açıklamaya çalışırken düzensizlik, dağınıklık gibi kavramlardan da yararlanılmıştır.

Bireyin düzenli bir yaşam içinde olmasında kişinin kendini, zamanını ve mekânını düzenlemesinin etkili olduğu düşünülmektedir. Toplumsal bir değer, norm olarak önümüze çıkar. Küçük yaşlardan itibaren ilk olarak ailede, daha sonra sosyal ortamlarda düzenli olmanın önemi vurgulanmıştır. Düzenlilik konusu toplumsal değer olmakla birlikte her kişinin düzenlilik ile ilgili bakış açısı farklılık göstermektedir. Toplumdan topluma değiştiği gibi, aileden aileye değişiklik göstermekte hatta aynı çatı altındaki kişiler arasında farklılıklar göstermektedir. Bu açıdan bireyler arasında çatışmalara sebep olabilmektedir(Peseschikan, 2002: 42). Kişisel düzenleme, bireyin kişiliğini, tarzını, kendini yönetme konusundaki farklılıkları göstermektedir. Bu farklılıklardan dolayı bireyler, diğer kişilerin, kişisel düzenleme tarzını yargılayarak kişi hakkında iyi-kötü varsayımı yapmakta, ilişkiler arasında çatışmalar yaşanmaktadır(Carneige, 2015: 188). Peseschkian'a (2002: 11) göre bireylerin çoğunun psikoterapi almaya yönelten psiko-sosyal normlar bireyden bireye değişik düzeyde oldukları için çatışmaya neden olmaktadır. Bu normlardan biri olan bireylerin düzenlilik durumlarının bilinmesi, bireyden bireye farklılık gösterebileceğinin fark edilmesi önem arz etmektedir. Farklı değişkenlere göre

kişilerin düzenlilik düzeylerindeki farklılıkları ortaya koymak bu çalışmanın amaçlarındandır. Bu farklılıkları ortaya koymak adına bireylerin ‘tertiplilik-düzenlilik’ durumlarını belirlemeye yönelik geçerli ve güvenilir bir ölçek geliştirmektir.

1.1. Problem Durumu

Bu çalışmanın ana problem cümlesi, bireylerde tertipli-düzenli olma durumunu belirlemek için geliştirilen ‘Tertiplilik- Düzenlilik Ölçeği’ geçerli ve güvenilir bir ölçek midir?’ olarak belirlenmiştir. Bu doğrultuda aşağıdaki araştırma sorularına yanıt aranmıştır.

1. Bireylerin cinsiyetlerine göre düzenli olma düzeyleri anlamlı olarak farklılık göstermekte midir?
2. Bireylerin yaşlarına göre düzenli olma düzeyleri anlamlı olarak farklılık göstermekte midir?
3. Bireylerin evli/bekâr olmalarına göre düzenli olma düzeyleri anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
4. Bireylerin eğitim durumlarına göre düzenli olma düzeyleri anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
5. Bireylerin çalışan/çalışmayan/öğrenci/emekli olma durumlarına göre düzenli olma düzeyleri anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
6. Bireylerin mesleklerine göre düzenli olma düzeyleri anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
7. Bireylerin ailede doğum sırasına göre düzenli olma düzeyleri anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
8. Bireylerin kendilerine ait düzenlilik tanımlarına göre düzenli olma düzeyleri anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

1.2.Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı bireylerin ne kadar tertipli-düzenli olduklarını belirlemeye yönelik bir ölçek geliştirmektir. Çalışma ile istenen hem bir tertiplilik-düzenlilik ölçeği geliştirmek hem de bireylerin farklı değişkenlere göre ne düzeyde düzenli olup olmadıklarını incelemektir. Bu konuda alan yazında eksikliği giderecek bir çalışma olması beklenmektedir.

1.3. Araştırmanın Gerekçesi ve Önemi

Düzenlilik ile gereksinim duyulan şeyleri bulmak, ev ortamında güvenli hareket etmek, günlük faaliyetleri yerine getirmek daha kolaylaşmaktadır. Bununla birlikte insanların her gün farklı şekillerde yaptıkları bir faaliyet olan düzenleme ile ilgili çok az sayıda araştırma vardır. Düzenleme davranışının teorik açıklanması noktasında ve deneysel çalışmalar yapılması noktasında eksiklikler mevcuttur(Radomsky and Rachman, 2004). Dağınıklık ve düzensizlikle ilgili endişelerin ruhsal yapı üzerinde olumsuz etkisi olup olmadığını gösteren araştırmalar da sınırlıdır. Amerika’da yapılan 260 kişinin katıldığı bir anket çalışmasında, katılımcıların üçte ikisinin düzensizlikleri ve dağınıklıkları konusunda suçluluk ve utanç duyduğu ortaya çıkmıştır(Aktaran: Abrahamson and Freedman, 2013).

Tertip ve düzen, küçük yaşlardan itibaren kazandırılması gereken alışkanlıklar olması dolayısıyla da önem arz etmektedir(Dinçer, Demiriz ve Ergül, 2017). Khanna (2017) çocukluktan itibaren düzenli yaşama alışılması gerektiğini çünkü sonradan bunu öğrenmenin zor olacağını ifade etmektedir. Başarılı olmak için düzenli yaşamanın bir gereklilik olduğunu, düzensizliğin özellikle de sorumsuzlukla birleşmesi sonucu başarıyı engelleyici bir faktör olduğunu ifade etmektedir.

Dion, Sabri ve Guillard (2014) düzenli ve iyi organize edilmiş bir ortamda yaşamanın, daha iyi bir yaşam kalitesi, düşük stres seviyesi ve yüksek verimlilik üzerinde rol oynadığını ileri sürmüşlerdir. Bu açıdan düzen kavramının anlaşılması, düzenli olma becerisinin artırılması, bireyin yaşam kalitesini arttırmaya olanak sağlamaktadır. Toplumsal değerler olan tertip, düzen gibi kavramlar insanın hayatında dengede oldukça kişinin yaşam kalitesi artacaktır. Bu değerler bireyin zaman ve mekânla olan ilişkisinde rol oynayan temel yaşam becerilerindendir.

Düzen, düzenlilik algısı kişiden kişiye değişmekte olan durumlardır. Kimi insanlar dağınık insanlardan şikâyetçi olmakta, kimi insanlar da aşırı düzenli insanların tutumlarından rahatsız olmaktadır. Düzeni tercih etme eğilimi farklılaşmaktadır. Bu durumda bu tarz değerlerin insanlar arasında farklılaşabildiğini kişinin fark etmesi önem taşımaktadır. Bireyin yaşantısında düzenliliğin de dağınıklığın da farklı yönleri ve faydaları olmakla birlikte bu çalışma bireyin düzenliliğine odaklanmıştır. Hem kişisel hem toplumsal önem taşıyan düzenli olma durumunun kişinin hayatını kolaylaştırması açısından, psikolojik ve sosyolojik etkileri açısından önemi büyüktür. Ülkemizde bireylerin düzenlilik durumunu inceleyen sınırlı sayıda çalışma vardır. Psikolojik açıdan geliştirilen farklı kişilik envanteri çalışmalarında sorumluluk özelliğinin bir alt boyutu (Somer, Korkmaz ve Tatar, 2002; Bacanlı, İlhan ve Aslan, 2009; Bulut ve Yıldız, 2018; Tatar, 2018) ve mükemmeliyetçilik özelliğinin bir alt boyutu (Kağan, 2011) olarak dolaylı olarak incelendiği görülmektedir. Pozitif psikoterapi yaklaşımı gerçek yetenekler ile ilgili çalışmalarda düzenliliğin yine bir alt boyut olarak incelendiği görülmektedir (Eryılmaz, 2011; Kök Eren ve Eryılmaz, 2019; Çaykuş ve Eryılmaz, 2020). Mekânsal açıdan mimarlık ve çevre psikolojisi alanlarında yapılan nitel çalışmalarda düzene yer verilmiştir (Köseoğlu, 2009; Demir Kahraman, 2014). Hem psikolojik hem mekânsal özellikte sayılabilecek ev içi kaos ve düzen durumlarını belirleyen bir ölçek uyarlama çalışması mevcuttur (Demir ve Gürol, 2019). Psikolojik açıdan alan yazında düzenlilik düzeyinin doğrudan belirlendiği kapsamlı bir ölçek bulunmamaktadır. Düzenlilik kavramının açıklanması, psikolojiye bakan yönlerinin vurgulanması, alana eksikliği dolduracak bir ölçek kazandırması ve boyutlarının anlaşılması açısından bu çalışma önem arz etmektedir.

1.4. Sayıtlar

Araştırmaya katılan 18-70 yaş arasındaki bireylerin ölçeklere samimi ve objektif olarak cevap verdikleri kabul edilmiştir.

1.5. Sınırlılıklar

- Çalışma, katılımcılardan elde edilen bilgilerle sınırlıdır.
- Çalışmadaki veriler “Tertiplilik-Düzenlilik Ölçeği”nin, “Boyutlandırılmış Beş Faktör Kişilik Envanteri”nin ‘Sorumluluk’ boyutu ‘Düzenlilik’ alt

boyutu maddelerinin ve “Psikolojik İyi Oluş Ölçeği”nin ölçtükleri ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Düzenlilik: Kişinin çevresini düzenli tutma ve iyi bir şekilde organize olma yeteneği, düzenli ve tertipli olma eğilimidir(Costa, MccCrae ve Dye, 1991).

Düzenlilik: Nesneler arasındaki uzamsal ilişkidir(Peseschkian, 2002).

Tertip: Uygun bir sıraya koyma, düzenleme, sıralamadır(Türk Dil Kurumu, 2005).

2.GENEL BİLGİLER

2.1. Düzenliliğin Kavramlaştırılması

Düzenlilik “düzenli olma durumu, sistemlilik” anlamlarına gelmektedir(Türk Dil Kurumu Sözlüğü, 2005). Düzenliliği tanımlarken düzen kavramının açıklanması gerekmektedir. Düzen, Türk Dil Kurumu Sözlüğünde şu karşılıkları ile yer almaktadır: 1. Belli yöntem, ilke ve yasalara göre kurulmuş olan durum, uyum, nizam, sistem; 2. Soyut ve somut nesnelerin bir sıraya, hedefe, bir amaca göre sıralanması, konsept; 3.Yerleştirme, tertip (TDK, 2005). Düzen, düzenlilik günlük dilde de oldukça sık kullanılan ve farklı anlamlara sahip geniş kapsamlı kelimelerdendir. Benzer anlamları ifade etse de farklı bilim ve disiplinlerde, o disipline göre farklı bakış açıları ile ele alınır. Bağlamına göre değişen kelimeler olduğu için psikoloji ve ilgili bilimler alanında incelenmesi ve kişinin kendini, zamanını, ortamını düzenlemeyi ifade etmesi için ‘düzenlilik’ ile birlikte ‘tertip’ kelimesinin kullanılması uygun görülmüştür. Tertip, Arapça ‘rtb’(derece, sıra) kökünden gelen ‘tartīb’(Dizme, sıralama, dizi) sözcüğünden alıntıdır. Tertip, ‘Uygun bir sıraya koyma, düzenleme, sıralama’ anlamına gelmektedir(TDK, 2005). Düzenliliği sağlayan düzenleme davranışı, geniş bir yelpazeyi kapsamaktadır. Bu yelpazenin ortalarında normal, uyumlu günlük düzen ve düzenleme davranışları bulunurken, uç noktalarında dağınıklık ve aşırı düzenlilik gibi eğilimler var olmaktadır. Bireyler bir şeyleri -kolaylık sağlaması açısından, estetik açıdan ya da kültürel nedenlerle- doğal bir şekilde sıralama ve düzenleme eğilimine sahiptir(Radomsky and Rachman, 2004). Düzenleme ve düzenlilik bireylerin eğilimini ifade ederken; düzen, düzenleme davranışının ya da sürecinin sonucu olarak ifade edilmektedir(DeYoung, Quilty and Peterson, 2007). Kondo (2015: 13) düzeni, “kişinin yaşamını nasıl sürdüreceğine dair kendisinin belirlediği kişisel değerlerden oluşan bir sistem” olarak tanımlamakta ve düzenlemenin de “bir amaçtan ziyade bir araç olarak istenilen yaşam tarzını oluşturmaya fayda sağlaması” açısından önemini vurgulamaktadır. Düzenleme, insanın çevresi ve yaşamı üzerinde algılanan kontrol duygusunu teşvik eden bir özelliktir(Dion et al., 2014). Motivasyon açısından, düzenlemek, bireyin etkinleştirilmiş değerli hedefleri ile uyduğu noktada genellikle anlamlı ve faydalı olabilmektedir(Chen and Oishi, 2017).

Düzenlilik ile ilgili yapılan araştırmalarda, düzenliliğin sıklıkla sorumluluk/öz disiplin ve mükemmeliyetçilik kavramlarının alt boyutlarında incelendiği görülmektedir. Zaman içerisinde geliştirilen Beş Faktör Kişilik Envanterinin farklı versiyonlarında ‘Düzenlilik’ bir alt boyut olarak ‘Sorumluluk/Özdenetim/Vicdanlılık’ boyutunda yer almıştır(McCrae, Costa and Dye, 1991; MacCann, Duckworth and Roberts, 2009; Somer, Korkmaz ve Tatar, 2002). Sorumluluk/Özdenetim boyutunun ilerletici yönü başarı ihtiyacı ve çalışma kararlılığı şeklinde; ketleyici yönü ise ahlaki titizlik ve tedbirlilik özellikleriyle ifade bulunmaktadır. Bu boyutta alınan yüksek puan, belirli hedeflere oldukça disiplinli bir şekilde odaklanmayı; belli bir hedefi gerçekleştirmek için sistemli ve ısrarlı çalışmayı gösterir. Düşük puan, çok sayıda hedefi kesik kesik ve değişken bir odaklanma ile takip etmeyi gösterir. Düzenlilik ise düzenli olma durumunun bireyin yaşamında birçok alanda olduğunu ifade etmek için kişilik özelliklerinden biri olarak kabul edilmektedir. Kişilik özelliği olarak sorumluluk/özdenetimin önemli bir boyutu olan düzen, kişinin çevresini düzenli tutma ve iyi bir şekilde organize olma yeteneğini ifade etmektedir(Costa, McCrae and Dye, 1991). Düzen, düzenlilik, düzenli olmak insanlar arasındaki göreceli kavramlar oldukları için ‘düzenli-düzensiz’ kelimeleri bireyleri sınıflandırmak için kullanılan sıfatlardandır. Bacanlı, İlhan ve Aslan (2009) tarafından geliştirilen ‘Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi’nde, ‘düzenli/düzensiz’ sıfat çifti, Beş Faktör Kişilik boyutlarından ‘Sorumluluk’ boyutunun altında, disiplinli, sorumlu, hazırlıklı, gayretli, dikkatli ve hırslı gibi sıfatlarla birlikte yer almaktadır.

‘Düzen’ ve ‘yüksek kişisel standartlar’ boyutları mükemmeliyetçiliğin tanımları arasında yer almakta ve olumlu mükemmeliyetçiliği yansıtmaktadırlar(Frost, Marten, Lahart and Rosenblate, 1990; Slaney, Rice, Mobley, Trippi and Ashby, 2001; Kağan, 2011). Düzen/tertip boyutu, tertip ve düzene verilen tercihleri ve önem derecelerini ifade etmektedir. Temizliğe ve yaşadığı ortamı düzenlemeye, bireysel yaşamda tertipli olmaya duyulan ihtiyacı kapsamaktadır(Frost et al., 1997). Hollander (1965) mükemmeliyetçiliği açıklarken düzenliliğe vurgu yaparak mükemmeliyetçilere göre ‘her şeyin belirli bir yerinin olduğunu ve her şeyin kendi yerinde olması gerektiğini’ ifade etmiştir.

Düzen, bireyin yaşamındaki ihtiyaçlarından birisidir. Maslow'un (1981) 'İhtiyaçlar Hiyerarşisi'ne göre düzen iki farklı şekilde karşımıza çıkmaktadır. İlk olarak temel ihtiyaçlardan olan güvenlik ihtiyacı, insanın ruhsal, fiziksel ve zihinsel olarak rahat olmak için yaşamında belli bir düzene ihtiyaç duymasidir. İkincil olarak, revize edilerek eklenen üst düzey ihtiyaçlardan biri olan estetik gereksinimi, bireylerin düzenden, dengeden, simetriden, güzelliklerden zevk almaları; düzensizlikten ve çirkinlikten rahatsız olmaları şeklindedir. Murray'ın (1938) Öğrenilmiş Gereksinimler kuramına göre düzen, bireylerin psikolojik kökenli ihtiyaçlarından birisidir. Düzen gereksinimi, nesneleri düzenlemek, tertiplemek, ayarlamak, düzenli ve temiz olmak ile kendini göstermektedir. Her bireyde bu güdünün yoğunluğu, önemi farklılaşmaktadır. Murray bir gereksinimin etkili olup olmamasını, bireyin içinde bulunduğu duruma bağlamaktadır ve bu durumu 'baskı' kavramı ile açıklamaktadır. Düzen gereksiniminin aktifleşmesi için dağınık oda gibi bir baskının oluşması gerekmektedir, aksi halde davranışı etkilemeyecektir. Bir bireyde düzen gereksinimi güçlü ise, biraz dağınıklık o bireyi rahatsız edecek ve düzenleme davranışına yöneltecektir. Fakat bireyde düzen gereksinimi düşük ise, dağınıklığı tolere edecek ve dağınıklığın artmasını bekleyerek düzenleme davranışını erteleyecektir(Aktaran: Burger, 2006: 246).

Düzen, düzenlilik gibi kavramlar farklı disiplinlerde incelenmiş olup özellikle davranış bilimcileri, mimarlık kuramı kurucuları tarafından yıllar boyu üzerinde düşünülen konular olmuştur. "Davranış bilimcilerden Arnheim'e (1997) göre düzen, bir temel ilkeye dayalı olarak bileşenlerin bir kompozisyon oluşturmasıyla ortaya çıkmaktadır. Düzenli olmayan bir çevre, bileşenlerin ilişkilerinin gelişigüzel olduğu ve bazı kurallar tarafından yönetilmeyen bir çevredir" (Aktaran: Köseoğlu, 2009). Bu açıdan düzenlilik, özellikle görsel düzen bir mekânın estetik kalitesini gösteren önemli faktörlerden biridir(Demir Kahraman, 2014).

Düzenlilik, zaman noktasında da önem arz etmektedir. Bireyin yaşantısında zaman noktasında düzenleme ve planlamaların eksikliğinde sorunlar ortaya çıkmaktadır. "İnsanın hayatında düzeni sağlayabilmenin yolu zaman yönetimi konusunda çeşitli önlemler almaktır. Nesneler ve insanlar arasındaki ilişkiler, insanların diğer insanlarla ilişkileri gibi birçok husus belirli bir düzen korunarak

sürdürüldüğünde bu konulara ayrılan zaman doğrudan azalacaktır’’(Sabuncuoğlu ve Paşa, 2002: 28).

Pesesckhian’a (2002) göre düzenlilik, bireylerin sahip olduğu gerçek yeteneklerden birisidir. Aile ve çevreyi modelleme sürecinde kişiliğin bir parçası haline gelerek, kişisel ve toplumsal yargı ve değerlerimizi etkileyen toplumsal normlardan biri haline gelmektedir ve psikolojik bir değer taşımaktadır.

Carneige (2015: 188) kendi düzenleme tarzında karmaşaya eğilimli insanların, organize olabilen verimli insanlara devamlı olarak hayranlık duyabileceğini, bu nedenle organize olabilme becerisinin, bulunduğu durumdan daha iyi olmak isteyen çoğu kişi tarafından takdir edilen bir beceri olduğunu ifade etmektedir. Daha iyi organize olmak, başka insanlar üzerinde iyi bir izlenim bırakmayı, daha az stresli hissetmeyi, profesyonellik ve yükselme amaçlarına daha çok yaklaşmayı sağlamaktadır.

Düzen, tertip, düzenlilik gibi kavramların göreceli olması, sorumluluk anlamında olumlu, obsesif-kompulsif anlamda olumsuz boyutlarının da olması ortak bir tanım yapmayı zorlaştırmaktadır. Tanımları özetleyecek olursak düzenlilik;

- Bireyin kendini, zamanını ve mekânını düzenlemeye yönelik duygusal ve bilişsel boyutları da içeren davranışsal bir eğilim ve bu eğilim sonucunda oluşan durum
- Bir kişilik özelliği; Sorumluluk ve öz denetimin göstergesi
- Olumlu mükemmeliyetçiliğin alt boyutlarından biri
- Psikolojik ihtiyaçlardan biri
- Öğrenmeler sonucu oluşan alışkanlıklardan biri
- Görsel estetik unsurlarından biri
- Bir beceri ve yetenek
- Toplumsal bir değer ve kabul
- Kişisel bir değer ve tercih olarak tanımlanmaktadır.

2.2. Kuramlar Açısından Düzenlilik

2.2.1. Psikanalitik kuram açısından düzenlilik

Psikanalitik kuramda Freud’un psikoseksüel gelişim evrelerinden anal dönem bireyin temizlik, tertiplilik, düzenlilik, dakiklik durumlarının gelişimi için önem arz

eden bir dönemdir(Peseschkian, 2002: 45). Bu dönemdeki tuvalet eğitiminin, genellikle, çocuğun sosyal açıdan kabul edilen olma adına doğal olan durumlardan vazgeçmek zorunda kaldığı ilk durum olarak değerlendirilmektedir. Bu süreç kontrol edilme, yargılanma ve belli bir düzenle belli şeyleri yapmanın talep edilmesi deneyimidir(McWilliams, 2017: 342-343). Bu dönem, çocukluğa geçişin olduğu, bağımsız düşünme ve davranma gibi yetilerin gelişmesinin yanı sıra dışkılama büzgeç kaslarının geliştiği bir dönemdir. Çocuk dışkısını tutarak ya da bırakarak bir haz duyarken, bir yandan dışkısını tutabilmesi istenmekte, yetişkinin istediği yer ve zamanda yapması için çevreden büyük bir ilgi gösterilmektedir. Bu ilgi ile ödüllendirilen çocukta artık toplumun iyi, kötü, doğru, yanlış, ayıp vb. yargılarıyla karşılaşması sonucu süper ego gelişmeye başlamaktadır(Uşaklı, 2013: 247). Bu dönemdeki olumlu aile tutumları ile çocuk bağımsız ve girişimci davranmayı öğrenirken (Kulaksızoğlu, 2018: 16), bazı olumsuz aile tutumları çocukta anal saplanmaya ve anal kişilik özelliklerinin gelişmesine yol açabilmektedir. Tuvalet eğitiminin çocuğa sert ve cezalandırıcı bir tutumla verilmesi, çocuğa özerklik tanımayan, çocukta bağımlılık oluşturan bir durumu ortaya çıkarmaktadır. Aşırı koruyucu ve denetleyici tutumlarla tuvalet eğitimi vermek, doğru, yanlış gibi kavramların fazla aşılması sonucu çocukta aşırı düzen ve özen gelişimine sebep olabilmektedir. Temel kişilik özelliklerinin atıldığı bir dönem olarak anal kişilik özellikleri gösteren bireylerde sonraki yıllarda aşırı titizlik, cimrilik, inatçılık, aşırı düzenlilik, kararsızlık, dağınıklık gibi özellikler görülmektedir(Uşaklı, 2013: 247-248). Bu açıdan bu dönemde ve sonrasında bu davranışların ortaya çıkmasında süperego yapısının etkili olduğu görülmektedir.

Psikanalitik kuramcılardan Adler, kişilik açısından doğum sırasının önemini vurgulayarak kardeşler arasındaki ilişkilere dikkat çekerek bireylerin farklı özelliklere sahip olabileceklerini ifade etmektedir. Adler'e göre ilk doğan çocuklar fazla ilgi gördükleri için daha sonra doğan diğer kardeşten sonra, otoritelerini kaybetmemek için çalışma, yardımcı ebeveyn rolünü üstlenme, sorumluluk alma, güvenilir ve çalışkan olma eğilimindedir. Ortanca çocuk kendini arada kalmış hissedebilmektedir. Problemlili bir çocuk olma ihtimali ya da ilk çocuk ile rekabetinden dolayı başarılı olma ihtimali de vardır. Bununla birlikte, ailede arabulucu rolü de olabilir. Son çocuk ailenin en çok şımartılan çocuğu olma özelliğindedir. Tek çocuğun ise farklı avantaj ve dezavantajları vardır. İlk çocuk

özelliklerine sahip olmakla birlikte diğer çocuklarla paylaşmayı ve iş birliği yapmayı öğrenemeyebilir. Genellikle ebeveynleri tarafından şımartılabilir ve ilgi odağı olmak isteyebilmektedir(Burger, 2006: 154; Corey, 2015: 132). İlk çocuklar ailelerin beklentilerini karşılamak için diğer kardeşlerine oranla daha sorumlu, organize ve başarı odaklıdır(Çınarbaş ve Nilüfer, 2019). Düzenlilik konusunda da sorumlulukla ilişkili olarak kardeşlerin farklı düzeylerde düzenli oldukları düşünülmektedir.

2.2.2.Davranışçı kuram açısından düzenlilik

Düzenli olma kazanımının ve düzenleme davranışının büyük çoğunluğu öğrenmeler sonucu ortaya çıkar. Düzenleme davranışı ile ‘Davranışçı’ kuram ve ‘Sosyal Bilişsel Öğrenme’ kuramı ile açıklanabilmektedir. Davranışçı kuramda edimsel koşullanma ile davranışın biçimlendirilmesi ve sürdürülmesi sürecinde çevre faktörünü vurgulayan Skinner’e göre bireyin davranışları olumlu pekiştirildiğinde ve ödülle sonuçlandığında o davranışın yapılma sıklığı artabilmektedir. Aynı şekilde bireyler, ödüllendirici olmayan ya da cezalandırılan davranışlarda bulunduklarında aynı davranışı daha az sergileme eğiliminde olmaktadır. Bu kurama göre kişilerin düzenleme davranışının ortaya çıkması ve gelişmesi pekiştireçler ve pekiştireçlere duyulan ihtiyaçlarla açıklanabilmektedir(Burger, 2006: 520). Sosyal bilişsel öğrenme ile birey, küçük yaşlarda, toplumsal davranış kalıplarını ve değerleri çevresini gözlemleyerek ve taklit ederek öğrenmeye başlamaktadır. Gözlem yoluyla öğrenmede ilk olarak davranışa dikkat etme’ süreci, ikinci aşamada “bilgiyi zihinde tutma” süreci gerçekleşir. Gözlem yoluyla öğrenme sürecinin üçüncü aşaması “davranışı üretme ve gerçekleştirme” sürecidir. Bu aşamada model alınan davranış çocuğun öz yeterlilik düzeyi ve fiziksel özellikleri uygun olduğu takdirde yapılan tekrarlarla aynen modellenir. Gözlem yoluyla öğrenme sürecinin dördüncü ve son aşaması ise “güdülenmedir”. Bu aşamada öğrenilenlerin gündelik hayata aktarılması sağlanır. Uygulanması istenilen davranışlar çocuğun ilgi, ihtiyaç ve istekleri dâhilinde ise davranış içsel olarak pekiştirileceğinden davranışın süreklilik kazandığı görülecektir(Senemoğlu, 2010: 234-235). Düzenleme davranışı da küçük yaşlarda bireyin ailesindeki, çevresindeki bireyleri gözlemleyerek, dikkat ederek, yapılanları zihinde tutarak ve yaşına uygunluğuna göre düzenleme yaparak ve pekiştirerek alışkanlık haline gelmesi ile ortaya çıkmaktadır.

2.2.3.İnsancıl yaklaşım açısından düzenlilik

Carl Rogers'ın geliştirdiği Fenomenolojik Benlik Kuramına göre her bireyin yaşantısının merkezi kendisidir. Gerçek olan olguları ve çevreyi her birey kendine özgü bir şekilde algılamaktadır. Algılamadaki farklılık, davranışlardaki farklılıkları getirmektedir(Hjelle-Ziegler, 1981: 406; Aktaran: Kulaksızoğlu, 2018: 113). Bireylerin birbirinden farklı davranışlar sergilemeleri de çevrelerini farklı olarak algılamalarından, farklı yorumlamalarından, farklı kişilik özelliklerine sahip olmalarından kaynaklanmaktadır(Kulaksızoğlu, 2018: 113). Düzenlilik konusunda da birey çevreyi ve kişileri kendi farklı algılamaları sonucunda kendine göre yorumlayarak düzenli/düzensiz ayrımı yapmaktadır.

2.2.4.Bilişsel yaklaşım açısından düzenlilik

Bilişsel yaklaşım, kişisel farklılıklarının bireylerin bilgi işleme süreçlerindeki farklılıklara bağlar. Her bireyin bir durum/olay/ortama ilişkin algı, dikkat ve yorumlamaları farklılık göstermektedir(Burger, 2006: 606). Düzenleme davranışının normal bir şekilde ortaya çıkmasında zihinde görevli bazı alanlar aktifleşmekte, yani algı süreçleri, dikkat, karar verme ve planlama süreçleri etkili olmaktadır. Bu davranışın aşırı uç boyutlarda görülmesinin altında da bilişsel çarpıtmaların ve mantık dışı inançların rol oynadığı düşünülmektedir. Bireyin bakış açısında “Düzenlemek hayatımı daha fazla kontrolde hissettiriyor” gibi geniş çaplı bilişler etkili olduğu gibi “Eşyalarımı düzenli tutmalıyım yoksa hiçbir zaman hiç bir şeyi bulamayacağım” gibi daha tehdit, endişe odaklı bilişler de etkili olmaktadır(Radomsky and Rachman, 2004).

2.2.5. Pozitif Psikoterapi yaklaşımı açısından düzenlilik

Pozitif Psikoterapi, insanın doğasına olumlu yaklaşan ve insanın yaşamında kapasitelerinin ve yeteneklerinin önemli olduğunu savunan bir yaklaşım olarak insanın dünyaya iki temel kapasite olan sevmek ve bilmek kapasitesi ile geldiğini belirtmektedir. Düzenlilik, bilmek kapasitesinden ortaya çıkan gerçek ve ikincil yeteneklerden birisidir. Peseschikan (2002: 105) düzenliliği “nesneler arasındaki uzamsal ilişki” olarak tanımlamıştır. Düzenlilik durumunda hiçbir şeyin başka bir şeyin işleyişini engellemediğini ve her şeyin zaman kaybı yaşanmadan bulunabildiğini ifade etmiştir. Bireylerin yaşamlarında tekrar tekrar görülen davranış

alanları olarak ilişkileri etkileyen sosyal normlardan biridir. Yaşamda düzenlilik, temizlik, dakiklık, nezaket vb. davranış alanları insan etkileşimlerinde psikolojik değer taşıyan toplumsal normlar olarak gerçek yetenekler olarak adlandırılmıştır. Gerçek yetenekler tanımlayıcı kategoriler olarak günlük tanımlamalar ve değerlendirmelerde, bireylerin kişisel özelliklerini ifade ederken, kişilerin birbirlerini yargılama biçimlerinde önemli bir yer tutmaktadır. Bu ve benzeri görüşleri kullanarak bireyler hoşlandığı ya da hoşlanmadıklarını ifade etmektedirler. Bunlara verilen önem, bireysel ve sosyal ilişki sistemimize dayanmaktadır(Peseschkian, 2002: 37). Yani toplumsallaşma süreçleriyle birlikte yetenekler, kişiliğin bir parçası haline gelmektedirler. Her bireyin kendi aile geçmiş yaşantısı, sosyalleşme süreçleri ve kültürü etkili olmakta ve farklılaşmalar yaşanmaktadır. Her bireyin şimdiki ilişki modeli gelişimi geçmiş modeline dayanmakta ve her bir yetenek ailelerin modellenmesi ile gelişmektedir. Örneğin, bir birey için düzenlilik çok gelişmiş bir yetenek iken bir başka birey için dakiklık, başarı, tutumluluk, nezaket vb. gibi yetenekler daha gelişmiş olabilmektedir(Peseschkian, 2000; Aktaran: Sarı, 2015).

Birincil ve ikincil yeteneklerin gelişmemiş olması da, çok gelişmiş olması da önemli sorunlar oluşturur. Yeteneklerin az gelişmesi bireylerin ilgili yeteneklerde kapasitesini ortaya koymamasıdır. Çok gelişmiş yetenekler ise bireylerin enerjilerini yüksek düzeyde kullanmaları ve aktif olmalarıdır. Düzenlilik yeteneğinin de az gelişmiş olması dağınıklık, karmaşaya yol açabileceği gibi, fazla gelişmesi de bu konuda hassas olmaya ve diğerleri ile ilişkilerinde çatışmaya yol açabilir. Bu nedenle yeteneklerin dengeli bir şekilde kullanılması, bedensel ve ruhsal sağlık açısından önemlidir(Peseschikan ve Walker, 1987; Aktaran: Eryılmaz, 2011; Sarı, 2015).

2.3. Ebeveyn Tutumları ve Düzenlilik

Ebeveynlerin tutarlı ve düzenli olarak gösterdikleri tutumlar, bireylerin çocukluktan itibaren yetişkinliğe uzanan çizgide ruhsal uyumları açısından belirleyici rol oynayan bir faktördür. Literatürdeki demokratik, otoriter, aşırı koruyucu ve izin verici ebeveyn tutumlarının bireylerin düzenli olması, sorumluluk sahibi olması noktasında önem arz ettiği düşünülmektedir.

Demokratik tutuma sahip ebeveynler çocuğuna insan olarak saygı gösteren, onun gelişimine has, özgün davranışlar göstereceğini bilen ve gelişim basamaklarına

göre uygun davranan bir pozisyonundadır. Her çocuğun özel olduğunu kabul eder, onun aile içinde özgür şekilde gelişmesine, yeteneklerini en üst düzeyde açığa çıkarmasına olanak tanır. Çocuğa aile içinde eşit haklar tanınmıştır. Fikirlerini açıkça ifade etmesi için cesaretlendirilir. Anne-babalar kurallar noktasında esneklik payı olan bir disiplin içerisinde. Disiplin etme adına çocuğa sert bir şekilde davranılmaz, açıkça sevgi gösterilir. Bu tutumla yetiştirilen çocukların temel güven duyguları gelişmiş, fikirlerini açıkça ifade edebilen, sorumluluk alabilen, kendisine ve diğer insanlara saygılı, kendini geliştirmeye ve yeni fikirler üretmeye istekli bireyler oldukları söylenebilir(Kulaksızoğlu, 2018: 118-119). Demokratik tutuma sahip ebeveynler çocuğu ayrı bir birey olarak kabul eder ve çocuğun bağımsız bir kişilik geliştirmesi için teşvik ederler. Çocukların yaşlarına uygun olarak sorumluluk duygularını geliştirmek ve yaşları ilerledikçe onlara daha çok sorumluluk vermek bu tutumdaki ebeveynler için önemlidir (Dursun, 2010: 33). Bu açıdan demokratik tutumun, sorumluluk boyutu ile pozitif ilişkisi; dağınıklık boyutu ile negatif bir ilişkisi olduğu gibi (İnanç, Altıntaş ve Barış, 2017), düzenlilik ile pozitif ilişkisi olduğu düşünülmektedir. Bu tutumun, birçok olumlu davranışı desteklemesi gibi hem sorumluluk alma noktasında hem düzenli olma gelişiminde önem arz ettiği görülmektedir.

Otoriter tutuma sahip ebeveynler için çocuk ayrı bir birey olarak kabul edilmez ve bu ebeveynler için çocuğu kontrol altında tutmak ve çocuğun davranışlarını kendi standartlarına göre düzenlemek, yön vermek önemlidir (Ogelman ve Önder, 2011). Bu tutumdaki ebeveynlerde çocuklarına karşı baskı, çocuklardan ebeveyne itaat ve boyun eğme, bazen de isyankârlık görülmektedir(Kulaksızoğlu, 2018: 122). Otoriter tutum ile dağınıklık arasında pozitif; sorumluluk ile negatif ilişki bulunmuştur(İnanç ve ark., 2017). Ev dağınıklığının, doğrudan otoriter anne tutumunu etkilediği; çocuk duygusallığına ve anne gerginliğine aracılığıyla da bu tutumu dolaylı olarak etkilediği sonucuna ulaşılmıştır(Thornock, Nelson, Robinson and Hart, 2013).

Aşırı koruyucu tutuma sahip olan ebeveynler çocuğunu sürekli bakım ve koruma anlayışıyla, çocuğun yapması gereken pek çok şeyi kendileri yapmaktadırlar, çocuğa kendini geliştirme fırsatı tanımamaktadırlar(İkiz, 2015: 39). Bu tutumla yetiştirilen çocuklar yaşam içinde devamlı olarak bir yetişkinin koruma ve

kollamasını arayan, girişimci olmayan, sorumluluk almaktan çekinen, kendi yapmaları gereken işleri başkasının yapmasını bekleyen bireyler olabilirler(Kulaksızoğlu, 2018: 121). Bu tutumla hareket eden ebeveynler çocuklarına sorumluluk vermediği için, düzenleme faaliyetlerini onlar yerine yaptıkları için çocuklarda düzen gelişimi sekteye uğrayabilir. Düzen konusunda sorumluluk almak istemeyen, başkalarından bekleyen bireyler olma eğilimi artmaktadır.

İzin verici tutumda ise çocuğun her yaptığını hoş karşılama, çocuğu özgür bırakma söz konusudur. Disiplin ise arka plandadır. Bu tutuma sahip ebeveynlerin çocuklarına dair beklentileri ve çocuk üzerinde denetimleri düşük düzeydedir(Ogelman ve Önder, 2011). Bu tutumda birçok konuda ihmal olduğu gibi düzenli olma konusunda da rahat davranan, özen göstermeyen, denetlemeyen bir davranış örüntüsü vardır. İhmal edici ebeveynliğin dağınık evlerde tezahür ettiği (Watson-Perczel, Lutzker, Greene and McGimpsey, 1988) öne sürülmüşve izin verici tutum ile dağınıklık arasında pozitif bir ilişkiye rastlanmıştır(İnanç ve ark., 2017).

Düzenli olma becerisi açısından demokratik tutumun sağlıklı bir tutum olduğu; otoriter, aşırı koruyucu ve ilgisiz tutumun çocuğun düzenliliği kavrayamaması açısından olumsuz sonuçlar ortaya çıkaran tutumlar olduğu söylenebilir. Çocuklara bu beceriyi kazandırmak için demokratik bir tutumla tutarlı, yaşına göre kural koyarak düzen alışkanlığı kazandırılmalıdır. Khanna (2017) çocuklara düzenli olma alışkanlığını kazandırmak için öncelikle anne ve babanın bu konuda model olması, küçük yaşlardan itibaren eşyalarını düzenlemesinin öğretilmesi, kullandığı eşyaları olması gereken yere bırakma alışkanlığının verilmesi gerektiğini ifade etmektedir.

Ev ortamındaki işlevsellik ve düzenin devam edebilmesi için ebeveynlere büyük sorumluluklar düşmektedir. Ev içerisinde işlevi olmayan eşyanın kalabalığa yol açmasını önlemek, evdeki her alanın ya da eşyanın en işlevsel bir şekilde kullanılabilmesini sağlamak, yerleşimi buna göre yapmak ebeveynlerin görevidir. Bu konuda tüm aile bireylerinin yaşının ve gücünün elverdiği ölçüde görev ve sorumluluklar almasını sağlamak da yine ebeveynin tutumlarına bağlıdır(Aydoğan, 2006). Birçok araştırma ve yazılı birçok kaynakta vurgulanan temel fikirlere göre, ebeveynin, özellikle annenin çocukla olan etkileşimi, çocuğun her açıdan gelişiminin ve kişiliğinin ortaya çıkmasının yapı taşlarını oluşturmaktadır. Genel olarak çocuğun

gün içerisinde anne ile daha çok zaman geçirmesi ve babaya göre çocuğuna göre daha yakın olması, anne tutumlarının çocuk üzerindeki etkisi ve önemini daha arttırmaktadır(Kulaksızoğlu, 2018: 118). Düzenliliğin gelişimi noktasında da annenin tutumlarının bu davranışı desteklemesi ya da engellemesi açısından önem arz ettiği görülmektedir. Peseschkian'a (2002:8) göre örneğin bir annenin çocuğuyla yaptığı konuşma yalnızca gereklilikleri, istekleri, övgü ve azarları içermektedir. Bir annenin, devamlı olarak çocuğunun dağınık olmasından yakınmasının yarar sağlamayacağını, bunun yerine annenin çocuğuna nasıl kendine düzen duygusunu geliştireceği ile ilgilenmesinin daha doğru olacağını ifade etmektedir. Düzen hakkında herkesin farklı düşünceleri olabileceği anlayışının da kazanılması gerekmektedir.

2.4. Öğrenme ve Düzenlilik

Düzenli olma kazanımının büyük çoğunluğu öğrenmeler sonucu küçük yaşlarda ortaya çıkmaktadır. Çocuklar sosyalleşerek düzenleme zamanının bir parçası olmayı ve pratik yaşam becerilerini öğrenirler. Rutinlere ve pratik ev içi rutinlere katılım, çocukların sosyal davranış kalıplarını öğrenmeleri için anlamlı bir bağlam sunmaktadır(Lindon, 2012). Düzenleme davranışının ortaya çıkmasında edimsel koşullanmalar ve sosyal bilişsel öğrenmeler etkili olmaktadır.

Edimsel koşullanma yolu ile bir çocuk, yapmış olduğu düzenleme eyleminden sonra ebeveynleri tarafından ödüllendirildiğinde bu davranışı tekrar etme olasılığı artacaktır. Sosyal bilişsel kurama göre birey çevresindekileri gözlemleyerek, model alarak ve taklit ederek öğrenir. Bandura'ya göre gözleyerek öğrenme; sadece bir kişinin diğer kişilerin etkinliklerini basit olarak taklit etmesi değil, çevredeki olayları bilişsel olarak işlemesiyle kazanılan bilgidir. Bireyin davranışı dolaylı yaşantılardan yani başkalarının geçirdiği yaşantılardan etkilenmektedir(Senemoğlu, 2010). Peseschikan (2002: 175) çocuklar arasındaki düzenlilik farklılıklarının bir sebebinin de, çocuk eğitimindeki davranışların, değişik uygulamaların ve dolaylı öğrenmelerin sonuçları olabileceğini ifade etmiştir. Örneğin bir ailede kardeşler arasında bu farklılık şu şekilde görülmektedir. Kardeşlerden birinin annenin düzen anlayışına uymaması sonucu cezalandırılması ile diğer kardeşlerin bu cezadan ve anne sevgisinden mahrum olmaktan korkmaları, bu durumun dağınıklıklardan ortaya çıktığını anlamaları ve annenin istediği şekilde derli toplu olmaya karar vermeleri ile gerçekleşebilmektedir. Bu süreçte öğrenmelerin gerçekleşmesinde dolaylı

pekiştirme, dolaylı ceza, dolaylı güdülenme, modelin özellikleri önem arz etmektedir. Bu kurama göre ebeveynlerin çocuklarına rol model olabilmeleri için ebeveynlerin kendilerinin düzenli ve temiz olmaları gerekmektedir. Çocuk ilk olarak dışsal, daha sonra içsel pekiştirmeyle ebeveynlerini taklit ederek düzenleme davranışını alışkanlık haline gelecektir.

Çocuklara küçük yaşlardan itibaren kazandırılması gereken ve istenen alışkanlıklardan biri olan tertip-düzen, çocukla kurulan iyi bir iletişimle kazandırılabilir. Çocukların belirgin özelliklerinden biri olan yetişkinin yaptığı her şeye karşı büyük ilgi duymasından dolayı çocuklar oyunlarında daha çok yetişkinin günlük yaşamındaki etkinlikleri taklit eder. Çocuğun günlük yaşamda zevk aldığı ebeveyne yardım edici etkinliklerde bulunmak da çocuğun bu konularda beceri kazanmasını kolaylaştırır. Ev içinde giysilerini, oyuncaklarını, kitaplarını nasıl ayıracağı, nereye yerleştirmesi gerektiğini öğretmek için çocukla beraber vakit geçirerek bir düzen oluşturmaya yardımcı olunmalıdır(Dinçer ve ark., 2017).

Düzenlilik, bireylerin kendilerine özgü bilgiyi nasıl aldıklarını, nasıl öğrendiklerini ifade eden öğrenme stilleri boyutunda da karşımıza çıkmaktadır. Görsel öğrenme stiline sahip bireylerin görsel dikkatleri yüksektir, bilgileri görüntülerle birlikte algırlar bu açıdan ev ve iş ortamlarında düzeni ve tertibi ararlar, dağınıklıktan rahatsız olurlar. Genel olarak yapacakları işleri tarihlendirme, programlı ve organize olma eğilimleri vardır. Giyim ve görünüşlerine önem verirler. Diğer işitsel, kinestetik öğrenme stillerine göre daha disipline ve kurallara uymaya isteklidirler. Kinestetik öğrenme stiline sahip olan bireyler ise görsel düzenden ziyade fonksiyonel düzeni tercih edebilirler. Hedef ve işlevsellik odaklı oldukları için eşyalara en kolay yoldan ulaşabilmek adına ortamlarının daha dağınık olması muhtemeldir(Boydak, 2001: 53). Görsel dikkati yüksek kişilerin çevrelerinde de görsel estetiğe önem verdikleri söylenebilir. Bu açıdan öğrenme stilleri kavramı, düzenli olduğu düşünülen bir birey için görsel öğrenme stiline sahip olduğuna dair bir bakış açısı getirmektedir.

Kültürel etmenlerin de öğrenmelere ve kişilik gelişimine etkisi düşünüldüğünde bireysel davranışların çoğunda yaşanan çevrenin hâkim kültürünün yansımaları vardır. Nasıl yemek yeme biçimi, temizlik alışkanlıkları, giyim tarzı, dili kullanma, zamanı kullanma biçimi, dini inançlar ve kalıp yargılar kültürün etkisiyle

farklılaşıyorsa(Kulaksızıoğlu, 2018: 110) düzenleme biçimlerimiz (zamanı ve mekânı düzenleme biçimlerimiz), görsel estetiğe verilen değerler de kültürel olarak farklılaşmaktadır. Ortak bir kültürün içinde gelişen farklı alt gruplar ve bu grupların kendilerine has kültürlerin de farklı standartları, o alt kültürün üyelerinde farklı davranış kalıpları oluşturmaktadır.

2.5. Kişilik Özelliği Olarak Düzenlilik

“Psikolojik bilimlerdeki ortak bakışa göre kişilik; insanın iç kaynaklarından ortaya çıkan ve kişinin davranışlarına egemen olan, biyolojik doğasını ve çevreden öğrenilenleri kapsayan, algılama, öğrenme, düşünme, başa çıkma ve davranış kalıplarını anlatmaya çalışan bir kavramdır”(Göka ve Beyazyüz, 2015: 33). Huy veya mizaç kişiliğin duygusal yönünü açıklarken; benlik, kişiliğin subjektif yanını açıklamaktadır(Göka ve Beyazyüz, 2015: 19). Düzenlilik bir kişilik özelliği olarak ele alındığında özellikle Ayırıcı Özellik yaklaşımına göre bireyleri tanımlamak, sınıflandırmak, davranışlarını kestirmek için kullandığımız bir sıfat ve özelliktir(Burger, 2006: 234). Mizaç özelliği olarak ritmiklik, sebat etme, dikkat odaklılık gibi özelliklerle, düzenliliğin ilişkili olabileceği düşünülmektedir. Dokuz Tip Mizaç Envanterinde de kusursuzluk arayan tip (DTM1) ve kontrol arayan tip (DTM6) özellikleri arasında düzenliliği de görmek mümkündür(Yılmaz ve ark., 2014). Benlik açısından da birey kendini düzenli/düzensiz olarak tanımladığı gibi, çevresindeki diğer bireylerin bu konudaki fikirleri doğrultusunda düzenli/düzensiz olduğuna dair çıkarımlarla benlik algısı oluşturmaktadır.

Göka ve Beyazyüz (2015: 213) kişilik tipi, kişilik özelliği ve kişilik bozukluğu arasındaki farkı şu şekilde belirtmiştir: Benzer kişilik yapılarına sahip olan kişilerin kişilik yapılarına “kişilik tipi” dendiğini, bu yapılanmanın birtakım kişilik özelliklerinin bir araya gelerek bir kalıp oluşturması ile oluştuğunu ifade etmektedir. Bazı kişilik özellikleri eğer kişilik tipini belirleyecek kadar yaygın ve güçlü olmadığı takdirde ‘kişilik özelliği’ diye adlandırmanın uygun olacağını söylemektedir. Örneğin, mükemmeliyetçi olan birisinde bu özellik, kişilik bozukluğu düzeyine gelmişse ve bireyin dünyaya uyum sağlayamamasına neden oluyorsa ve birey gördüğü zarara rağmen kendini haklı görmeyi sürdürüyorsa onun rahatsızlığına ‘obsesif-kompulsif kişilik bozukluğu’ dendiğini; mükemmeliyetçi kişiliğin birçok özelliğini tipik olarak gösterdiği halde kişilik bozukluğu belirtileri sergilemiyorsa,

onun durumunun “obsesif kişilik tipi” diye adlandırıldığını ifade etmektedir. Bireyde hem obsesif-kompulsif kişilik bozukluğu hem obsesif kişilik tipinde görülen belirtiler yoksa yalnızca tertiplilik, düzenlilik gibi özellikler bulunuyorsa bu kimsenin obsesif özelliğinden bahsedilmektedir.

Düzenlilik kişilik özelliklerinden birisi olarak Beş Faktör Kişilik modelinde ‘Sorumluluk’ boyutu içerisindeki disiplinli olma, görev bilincine sahip olma, sorumluluk sahibi olma, özenli ve dikkatli olma gibi özelliklerden birisidir. Bu modele göre sorumluluk düzeyi yüksek bireyler, düzenli, başarılı olmaya eğilimli, azimli, planlı ve hareket etmeden önce düşünen bireyler olarak değerlendirilmektedir. Sorumluluk düzeyi düşük bireyler ise dağınık, disiplinsiz, plansız, dikkatsiz, görev bilincinden uzak bireyler olarak değerlendirilmektedir(Costa and McCrae, 1995; Bacanlı, İlhan ve Aslan, 2009; Doğan, 2013; Güneri Yöyen, 2017).

2.5.1. Sorumluluk ve Düzenlilik

Sorumluluk diğer bir ifade ile öz-denetim kişilik boyutu, bireyin disiplin algısını ve kontrol odaklı davranışlarını ifade etmektedir. Bu boyuttan yüksek puan alan kişilerde planlılık, kararlılık ve azimlilik niteliklerinin bulunduğu tespit edilmiştir. Düşük puan alan bireylerin ise dikkatsiz ve dağınık olduğu, bu kimselere güven duyulmadığı ifade edilmektedir (Arthur and Grazziano, 1996). Costa McCrae ve Dye’nin (1991) yapmış oldukları çalışma sonucunda sorumluluk/vicdanlılık boyutunu tanımlayıcı altı tane sıfatın olduğunu belirtmişlerdir. Bu sıfatlar şu şekildedir: Düzenli, görev bilincine sahip, kabiliyetli, ihtiyatlı, başarı için mücadele güdüsüne sahip, öz disiplinli. Faktörün ilerletici yönü, başarıma ihtiyacı ve çalışma kararlılığında görülürken; ketleyici yönü ahlaki titizlik ve tedbirlilik özelliklerinde ortaya çıkmaktadır(Costa, McCrae and Dye,1991; Somer ve diğ., 2002). Beş Faktör Kişilik Modelinde pozitif eksende yer alan sorumluluk boyutunun karakteristikleri sistemli, dikkatli, sorumlu, çalışkan, etkili, ihtiyatlı, özenli, dakik, pratik, mükemmel, idareli, tedbirli ve güvenilir olarak tanımlanmaktadır(Morris, 2002; Aktaran: Güneri Yöyen, 2016). Büyük Beşli kişilik boyutundan ‘Öz Disiplin’i ölçmek üzere tasarlanan başka bir ölçekte dikkatli, öz disiplinli, düzenli, derli toplu, titiz gibi sıfatlar yer almaktadır. Öz disiplini yüksek düzeyde olan insanlar düzenlidir, kararludur, işe başlamadan önce plan yaparlar ve başarı odaklıdır(Goldberg, 1992).

Beş Faktör Kişilik Envanteri'nin geliştirilen farklı versiyonlarının çoğunda 'düzenlilik', 'sorumluluk/özdenetim' boyutunun önemli bir yordayıcısı ve alt boyutu olmuştur. Düzen alt boyutu, bireyin etrafını düzenli tutma ve iyi bir şekilde organize etme yönelimini belirtmektedirler. Düzen aşamasının patolojik şekli, kompulsif tutumlarla kendini belli etmektedir(Costa, McCrae and Dye,1991).

2.5.2. Mükemmeliyetçilik ve Düzenlilik

Düzenli olmak ve yüksek standartlara sahip olmak olumlu mükemmeliyetçiliğin göstergeleri arasındadır(Frost et al., 1990; Slaney et al., 2001). Mükemmeliyetçi kişilik tipi, uçlarında 'obsesif-kompulsif kişilik bozukluğu' gibi ağır patolojik durumların, ortalara doğru ise gitgide daha sağlıklı durumların gözleneceği bir spektrum gösterir(Göka ve Beyazyüz, 2015: 329). Mükemmeliyetçilikte görülen takıntılar daha çok kişilik bozukluğu boyutuna gelmeyen fakat kişinin ilişkilerini zorlaştıran kişiye özgü hassasiyetler olabilmektedir. Kişiler arasında 'titiz', 'aşırı düzen meraklı', 'pimpirikli' gibi ifadelerle tanımlanan insanlarda mükemmeliyetçilik kişilik özelliğinin de var olabildiği görülmektedir. Mükemmeliyetçilikle birlikte temizlik ve düzen konusunda daha hassas, ayrıntılı, kontrollü ve tedbirli davranabilirler. Düzen ve tertip takıntısına sahip olanlar, her şeyin belli bir sıra içinde olmasına, eşyaların düzenli biçimde durmasına, ufak tefek eşyaların bile belirli bir sınıflandırma sistemi içinde olmasına, her şeyin belirli bir yerinin olmasına özen gösterirler. Bu abartılmış özen, ayrıntıcılıktan, mükemmeliyetçilikten ve kuralcılıktan ileri gelmektedir. Bu bireyler ev ve iş ortamlarında düzenin tam olmasını, her şeyin kendi koyduğu kurallar çerçevesinde belli bir yerde durmasını istemektedir. Takıntılı kişi tüm bu düzeni, tertibi kendince aradığı şeyi hemen bulmak için yaptığını söyleyebilmekte, takıntı olmadığını, geleceğe yönelik birer tedbir olduğunu ifade edebilmektedir(Göka ve Beyazyüz, 2015: 342-344).

2.5.3. Obsesif Kişilik, OKB ve Düzenlilik

Obsesif ve kompulsif kişilik, karakter yapısı içerisindeki özelliklerden biri de düzenli olmaktır(Basavanna, 2000). Freud, obsesif karakter yapısı gösteren kişileri, düzenli, inatçı ve cimri olarak betimlemiştir; başka analistlerin betimlemelerinde de bu kişiler, inatçı, düzenli, mükemmeliyetçi, dakik, titiz, cimri, tutumlu ve düşünselleştirmeye ve kılı kırk yaran bir irdelemeye eğilimli kişiler olarak

geçmiştir(Salzman, 1980: 10; Aktaran: McWilliams, 2017: 341) Nesne ilişkileri kuramına göre kişilikleri obsesif ve kompulsif yönde gelişen kişilerin ebeveynleri ve bakıcıları, yüksek davranış standartları koyarak erken yaştan itibaren uyulmasını beklemektedirler. Genellikle, katı ve tutarlı bir tutumla ödüllendirme ve cezalandırma vardır(Williams, 2017: 348). Bu kişiliğin oluşmasına neden olan başka bir aile geçmişi türü daha vardır, aşırı denetleyici, ahlakçı türdeki aile geçmişinin tersi şeklindedir. Bu ailelerde belirgin aile standartlarının çok yetersiz olması, bu ailede yetişen bireylerin çevrelerindeki yetişkinlerden yeterince yönlendirilmemiş ve dikkate alınmamış hissetmesine yol açmaktadır. Kendilerini büyüme yönünde harekete geçirmek için toplumsal kültürden edindikleri idealize davranış standartlarına tutunurlar. Bu standartlar, soyut olmalarından ve aile tarafından model olarak verilmemiş olmamalarından kaynaklı sert bir nitelik taşıyabilir. Örneğin ebeveynlerinin sorumlu davranmadığı, yapmadığı işlerden utanç duyan bir birey, onların tam aksine düzenli, yetkin ve kontrol eden biri olmak için kesin bir kararlılık geliştirebilmektedir(Williams, 2017: 349).

İnsanlar arasında da ‘düzen takıntısı’ denilen OKB’de ‘eksiksiz yapma’ ve ‘simetri’ obsesyon ve kompulsiyonları görülmektedir. Kompulsif sıralama ve düzenlemeler yoğundur. İnsanlar normalde düzen ve simetri ile çevrili olduğunda rahat hissedebilmekte, her şeyin yerli yerinde olması ve düzgün görünmesi makul derecede tatmin edici olabilmektedir. OKB’si olan bazı insanlar, her şeyin düzenli ve simetrik olmasını isterler. Belirli şeyler doğru, tam olarak ya da ‘eksiksiz’ yapıncaya kadar tatmin olmaz ya da rahat etmezler. Düzenleme ile kendini gösteren ‘Eksiksiz Yapma’ OKB’sinde birey çevresindeki belirli şeylerin mükemmel, simetrik, pürüzsüz, temiz ve düzenli olmasını istemektedir. Birey eğer belirli alanlarda düzeni sağlamak için eşyalar arasında saatlerini harcıyorsa, yaptığı şeyleri sık sık kontrol ediyorsa, bunu yapmak için zorlama hissediyorsa, düzen ve simetri hakkında yoğun endişe hissediyorsa o birey OKB’nin bu türüne sahiptir denilebilir. OKB’si olmayan birçok kişi de bunların birçoğuna sahiptir fakat zorlantı, kaygı, aşırı huzursuzluk hissetmek, zihnen bu durumlarla çok meşgul olmak, endişe duymak, eşyaları düzenlemek için fazla vakit harcamak ve bunun yaşama önemli ölçüde müdahale etmesi ayırıcı faktörler olabilmektedir(Elliott, Charles, Smith and Laura, 2018).

Radomsky ve Rachman (2004) obsesif kompulsif bozukluk ile obsesif kompulsif kişilik bozukluğunun arasında bu konuda büyük oranda benzeşme olduğunu; düzenleme davranışının daha fazla kontrol etme girişimi, tam doğru olma inancı olması noktasında her iki bozukluk için de geçerli olduğunu ifade etmektedir. OKB'deki düzenleme farklı bir işlev olarak kaygı azaltıcı davranışa hizmet etmesi için yapılırken, OKKB'deki düzenleme ve sıralama, düzenli ortamlar için basit bir tercih nedeniyle yapılmaktadır. Göka ve Beyazyüz de (2015: 341) ikisi arasında farklılıklar olduğunu, obsesif kompulsif kişilik bozukluğunda obsesif benzeri düşüncelerin ve kompulsif fiillerin kişiye mantıksız gelmediğini; temizlik ve düzen konusundaki hassasiyetin bir kişilik özelliği gösterip kişiyi rahatsız eden düşünce ve endişelerin olmadığını ifade etmektedir. Bu açıdan obsesyon tanımının yalnızca obsesif kompulsif bozukluktaki düşünce ve dürtüler için geçerli olduğunu; obsesif-kompulsif kişilik bozukluğunda görülen temizlik, düzen, tertip, özen, kontrol, ayrıntıcılık gibi durumları tanımlamayacağını belirtmektedir.

2.6. Düzenliliğin Boyutları

Bu kısımda düzenliliğin ölçekte yer alan alt boyutları açıklanmaktadır.

2.6.1. Kişisel Düzenlilik

Kişisel düzenlilik, bireyin düzene duyduğu ihtiyacı, dağınıklıktan duyduğu rahatsızlığı ve düzeni tercih etmesini ifade etmektedir. Bireyin çevreyi, mekânı nasıl algıladığı, bu algılama sonucunda, nasıl hissettiği, ne düşündüğü ve nasıl tepki verdiği önemlidir. Düzenlilik ve dağınıklık durumlarında bireylerde farklı duygular, algılamalar ve tepkiler ortaya çıkmaktadır. Genellikle düzenli bir ortam bireye rahatlık ve güven gibi duyguları hissettirirken; kişiliğin ve tercihin dışındaki dağınıklık bireye rahatsızlık vermekte, gerginlik ya da stres gibi duyguları hissettirmektedir. Hem fiziksel hem zihinsel rahatlamayı zorlaştırabilmektedir. Farklı duyguların açığa çıkması ve farklı tepkilerin verilmesi kişiden kişiye değişiklik göstermektedir.

Bireyin bu noktada çevreye dair algılamaları önem arz etmektedir. Özen (2006), algılamayı “dış dünyadaki soyut/somut nesnelere ilişkin çevresel bilginin duyular aracılığı ve zihinsel bir süreçle okunması şeklinde gerçekleşen aktif bir süreç” olarak tanımlamaktadır. Bireyin, çevresindeki görüntü karmaşasından

gereksinim ve güdülerini doğrultusunda seçim yapması sonucu görme işlemine başlamasıyla da görsel algılama süreci başlamaktadır(İnceoğlu, 2010: 79). Bu süreçte duygusal tavır ve eğilimler de dâhil olmakta ve nesneye yönelik algılama sevmeme, sevmeme, iyi, kötü, korkma vb. gibi duygusal nitelikteki birtakım izlenimlerin etkisiyle gerçekleşmektedir. Her bireyin olayları, nesneleri, durumları farklı biçimde algılamasında toplumsal ve kültürel ortam, içinde yer aldığı ilişkiler, içine girdiği etkileşim biçimleri, bireysel gereksinimler, beklentiler, değer yargıları etkili olmakta ve bu algılama eğilimleri de “seçimleyici algılama” olarak ifade edilmektedir(İnceoğlu, 2010: 81). Algılama sonucunda mekân, hem fiziksel hem de zihinsel olarak bireylerin belleklerinde tanımlanmaktadır(Güleç Solak, 2017). Bu açıdan zihnin tutarlı bir sahneyi, mekânı oluşturmak için mevcut özelliklerin düzenlenme, organize edilme şeklinin önem kazandığı; bireyin çevresinde seçimleyici algılama yaparak farklı tepkiler sergilediği anlaşılmaktadır.

Bu alt boyutta bireyin düzene olan ihtiyacını, düzeni tercih eden bir kişilikte olmasını ifade eden ‘Ortamın dağınıklığından rahatsız olurum’, ‘Dağınık masa dikkatimi dağıtır’, ‘Yatağımın dağınıklığından rahatsız olurum’ gibi maddeler yer almaktadır.

2.6.2. Zamansal Düzenlilik

Zamansal düzenlilik, zaman yönetimini ve planlamasını ve görev planlamasını içermektedir. Bireyler yaşamlarını zamana bağlı olarak düzenlerler. İnsan hayatının rutini, gündelik hayat, etkinliklerin yinelenmesi, zamanla ilgilidir ve zamana işaret eder(Okumuş, 2010). Zamanın organizasyonu ile birlikte insanın yaşamı ritmik hale gelmekte, bu ritmik yaşamı sürdürdükçe, birey kendini belirli bir süre sonra, eylemlerin daha az değiştiği zamansal bir düzen içinde bulmaktadır. Bu zamansal düzen içinde davranışlarını düzenleyen birey, zamanın kullanımına dair günlük veya haftalık bir model oluşturmaktadır(Bilgin, 2011: 68).

Zaman yönetimi yaklaşımlarının bazıları düzenlilik ile ilgilidir. ‘Düzenli yaşama yaklaşımı’, zaman yönetiminde ortaya çıkan sorunların büyük bir kısmının hayatımızdaki düzensizlikten kaynaklandığını iddia eder. Bu yaklaşım genellikle üç alandaki düzenleme üzerinde odaklanır: Nesneleri düzenlemek, görevleri düzenlemek ve insanları düzenlemek. Üç alandan nesneleri ve görevleri düzenlemek,

çalışmanın konusu ile daha çok ilgilidir. Nesneleri düzenlemek, ev ve iş ortamlarında küçük alanlardan büyük alanlara kadar her şeyin çekidüzen halinde olmasını sağlamaktır. Görevleri düzenlemek, çeşitli listeler, planlar ve yazılım araçları kullanarak yapılacak işleri sıraya koymaktır. Düzenli yaşama yaklaşımı bize zaman kazandırır ve daha verimli olmamızı sağlar, düzenleme zihni açar ve tertibi sağlar. Fakat düzenleme, daha büyük amaçlar için bir araç olmak yerine, başlı başına bir amaç haline geldiğinde zamanın büyük bir bölümü üretim yerine planlamaya harcanır. Aşırıya gidildiğinde, planlama gücü bir zaafa dönüşür. Bireyleri bu durum, aşırı yapılanmış, esneklikten uzak ve mekanik hale getirebilir. Diğer bir zaman yönetimi yaklaşımı olan ABC Yaklaşımı ise önceliklerin sıralanmasını ve değerlerin belirlenmesini içerir. Geleneksel ‘önemli işlere öncelik’ yaklaşımıdır, düzen ve ardışıklık getirir. (Silber, 1998; Covey, 1995; Aktaran: Sabuncuoğlu ve Paşa, 2002: 28-37). Düzensizlik, ertelemek, plansızlık, öncelikleri belirleyememek ve sıralayamamak gibi durumlar ise zaman tuzakları olarak görülmektedir(Gürbüz ve Aydın, 2012). Zaman tuzaklarını azaltmak için yapılacak iş ve görevlerin planlanması, sıralanması, önceliklerin belirlenerek en önemli olan görevlerden başlanması gerekmektedir.

Teorik anlamda zaman yönetimi konusu içerisinde alan yazında düzenlilik, organizasyon gibi konuların yer alması, Macan, Shahani, Dipboye ve Phillips (1990) tarafından geliştirilen ‘Zaman Yönetimi Davranışları’ ölçeğinde de düzenlilik ve düzensizlik ile ilgili boyutun yer alması geliştirilen ölçekte de zamanla ilgili bir boyutun yer almasını gerektirmiştir. Bu alt boyutta planlama ve görevlerin sıralanmasını ifade eden ‘Günümü planlı bir şekilde geçiririm’, ‘Yapacaklarımı öncesinde sıralarım’ gibi maddeler yer almaktadır.

2.6.3.Mekânsal Düzenlilik

Bireyin düzenlilik özelliklerinin en çok yansıdığı alanlar iç mekânlardır. Mekânsal düzenlilik, mekân ile insan etkileşiminde bireyin düzenleme davranışları, yerleştirme, sıralama eylemleri sonucunda ortaya çıkan mekândaki düzen halidir.

Bireyin eşyaya yönelik genel bakım, koruma ve düzenleme anlayışı, yaşam ortamında ve koşullarında istikrarı ve güvenliği geliştirmesi yönünde bireylerin yaşam kalitesini arttırıcı bir etkidir(Bilgin, 2011: 73). İnsanın zamanının çoğunu

geçirdiği yaşam mekânları olan iç mekân, insana ait tüm gereksinimlerin (fizyolojik, güvenlik, kendini gerçekleştirme, estetik vb.) gerçekleştirildiği bir zemindir(Balaban, 2014). Tversky'e (2003) göre insanın mekân içinde etkin edimlerde bulunabilmesi için mekânın zihinsel temsillerine sahip olması gerekir; bu temsiller yoluyla nesneleri belirli bir referans çerçevesinde, bu nesneler arasındaki oluşan mekânsal ilişkiler boyunca algılar. Bu algısal yapı içinde, amaca, göreve bağlı olarak değişen biçimlerde davranır(Aktaran: Göregenli, 2018: 19). Mekânsal düzenlilik noktasında da ilk basamağın algılama olduğu söylenebilir. İnsanda genel eğilim, nesneleri ve insanları algılamaya yöneliktir. Algı ilkelerinden biri olan 'yer değişmezi' ilkesi ile de bireyler nesneleri anımsadığında hep son gördüğü durum ve yerleri ile düşünmektedir. Bu durum bireyleri algılama karışıklığından korumaktadır(Kaynak, 1990: 65). Mekânsal algı, kişilerin mekânın fiziksel özellikleri ile ilgili bilgi düzeylerini belirlemede ve o mekânı değerlendirmesinde önemli bir rolü vardır. Bu değerlendirmelerin, kişinin o mekândaki davranışlarını etkileme ve şekillendirmede etkisi büyüktür(Özen, 2006).

Bireyin düzenliliği, iç mekânları saran eşyalarda görülmektedir. "Eşya, kendi kendini düzenleme yeteneğine sahip olmadığından, bu görev insana düşmektedir. Bu açıdan eşyanın bakımı ve korunması, insanın entropi (bir sistemde düzensizliğin artması) ile mücadelesinin vasıtası olarak belirmektedir"(Bilgin, 2011: 32). Eşyaların düzenlenmesi ile ortamın istikrarlı olması sağlanmaktadır. Birey organize yoluyla kendine bir çevre oluşturmaktadır. Eşyalarla ilişkinin daha kolay ve spontan olduğu, hâkimiyetin daha kolay olduğu ve bireyin kendini daha güvende hissettiği bir 'kendi yeri' kurmaktadır(Bilgin, 2011: 123-124). Mekânı kendileme, edim/eylem içerdiği için dönüştürme ve değiştirme süreci olarak karşımıza çıkmakta, kabul ve niyet etmeyi gerektirmekte, psikolojik kontrol ögesini de içermektedir (Göregenli, 2018: 124). Kendileme sonucunda kişide sorumluluk hisleri artmakta, kendine ait izlerin oluşması ile aidiyet ve yere bağlılık güçlenmektedir(Aktaran: Güleç Solak, 2017).

Bir mekânın organize edilmesinde ve eşyaların düzenlenmesinde 'anlamsal uzaklık/yakınlık' ve 'düzenleme kuralları' gibi bazı kurallar etkilidir. Anlamsal uzaklık ve yakınlık, eşyaların aralarındaki anlamsal benzerliklere ve fonksiyonel benzerliklere göre düzenlenmesidir. Düzenleme kuralları ise eşyaların fonksiyonel ve

hiyerarşik düzenlerini sağlamak için hacim, ulaşılabilir olma, yoğunluk, psikolojik etki alanı kurallarını içerir. Hacim kuralı, eşyaların hacminin, ortamın hacmini aşmaması gerektiğini vurgulamaktadır. Ulaşılabilme kuralı, eşyaların istendiği anda kısa yoldan ulaşılabilir ve birbirini engellemeyecek konuma yerleştirilmesini dikkate alır. Yoğunluk kuralı, eşya yoğunluğunun, bireylerin hareket alanını engellemeyecek ve algı alanını aşırı yormayacak orta bir düzeyde yoğunluk fikrini ifade etmektedir. Psikolojik etki alanı kuralı, her eşyanın psikolojik etkide bulunduğu bir alana sahip olduğunu ve eşyanın etrafında bırakılacak boşluğun eşyanın değerini gösterdiğini vurgulamaktadır. Dekoratif ve estetik kaygılar bu durumda önemli bir rol oynamaktadır(Bilgin, 2011: 160-169).

Bu boyutta mekândaki eşyalar, eşyaların yerleşimi, karmaşıklık düzeyini ifade eden ‘Kullandığım eşyayı tekrar yerine koymayı unuturum’, ‘Aradığım eşyayı çabuk bulurum’ gibi maddeler ölçekte yer almaktadır. Tertip alt boyutu da bu alanın içine girmekle birlikte özenli sıralamayı ifade eden ve görsel estetiğe hitap eden bir düzenlilik boyutudur. Tertip özenli olmayı, özenli bir sıralamayı ifade etmektedir. Yapılan faktör analizinde ayrı bir boyut olarak ele alınmıştır. Bu boyutta ‘Kitaplarım belli bir düzen içerisinde’, ‘Askıdaki kıyafetlerim özenli durur’ gibi maddeler yer almaktadır.

2.7. Ölçeklerde Düzen-Düzenlilik

Costa, McCrae ve Dye (1991) geliştirdikleri Beş Faktör Kişilik Envanterin’nde Sorumluluk/Vicdanlılık boyutu altında ‘Düzen’ alt boyutuna yer vermişlerdir. Düzen alt boyutu, bireyin etrafını düzenli tutma ve iyi bir şekilde organize etme yönelimini belirtmektedirler. Yine Sorumluluk boyutunun alt boyut yapılarının incelendiği çalışmalarda ‘düzenlilik’ boyutu yer almıştır(Roberts, Bogg, Walton, Chernyshenko and Stark, 2004; MacCann et al., 2009). Comrey’in (1995) geliştirdiği kişilik ölçeğinde yer alan 16 boyuttan birisi düzenliliktir. Düzenliliğin karşısında zorlantı eksikliği boyutu yer almaktadır. Düzenlilik faktöründen yüksek alan bireyler temkinli, titiz ve rutin bir şekilde yaşayan bireylerdir; bu faktörden düşük alan bireyler dikkatsiz, özensiz olmaya meyilli, umursamaz, düzensiz ve yaşam şartlarında sistematik olmayan bireylerdir. Bacanlı, İlhan ve Aslan (2009) tarafından geliştirilen ‘Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi’nde, düzenli/düzensiz sıfat çifti, Beş Faktör Kişilik boyutlarından sorumluluk boyutunun altında yer almıştır. Bu

boyutta düzenlilik ile birlikte disiplinli, sorumlu, hazırlıklı, gayretli, dikkatli ve hırslı gibi sıfatlar yer almaktadır. Frost ve arkadaşları (1990) tarafından geliştirilen ve Kağan(2011) tarafından Türkçeye uyarlanan ‘Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği’nde olumlu mükemmeliyetçiliği ifade eden ‘düzen’ boyutunda bireyin düzen hakkındaki tutumlarını içeren 6 madde bulunmaktadır. Mizaç ve Karakter Envanterinde ‘Yenilik Arama’ boyutu altında ‘Düzenlilik/Düzensizlik’ alt boyutu yer almaktadır. Yenilik arama boyutundan daha yüksek puanlar düzensiz, geleneklere uymayan bir karakteri, daha düşük puanlar düzenli, sistematik kişiler olarak karakterize edilmektedir(Sevi, 2009). Webster ve Kruglanski (1994) tarafından geliştirilen ve Şeker ve Akman (2015) tarafından uyarlanan ‘Bilişsel Kapalılık İhtiyacı’ ölçeğinin alt boyutlarından birisi ‘düzen tercihi’dir. Düzen tercihi bireyin düzensizlikten, karmaşadan kaçınmasını ve yaşamında düzeni koruma ihtiyacını ifade etmektedir. Bireyin hayatına dair yapı ve düzen arzusu konusunda 7 maddenin yer aldığı görülmektedir. Tatar tarafından geliştirilen Altı Faktörlü Kişilik Envanteri Türkçe uzun formunda(2018a) ve Çok Boyutlu Kişilik Envanterinde(2018b) ‘Düzenlilik’ alt boyutu ‘Sorumluluk’ boyutu altında yer almaktadır. Bulut ve Yıldız (2018) tarafından uyarlanan Boyutlandırılmış Beş Faktör Kişilik Envanteri’nde ‘Sorumluluk’ boyutu altında ‘Düzenlilik’ alt boyutuna dair 6 madde yer almaktadır. Demir ve Gürol (2019) tarafından uyarlanan ev içi kaos ve rutin özelliklerini ortaya koyan ‘Karışıklık, Karmaşa ve Düzen’ Ölçeği içerisinde de 7 maddeden oluşan ‘Düzen’ alt boyutu yer almaktadır.

2.8.Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Çalışmanın zamansal düzenlilik boyutu ile ilişkisi olarak literatürde zaman yönetimi konusunda çalışmaların mevcut olduğu görülmektedir. Alay ve Koçak (2003) tarafından yürütülen araştırmada, üniversite öğrencilerinin akademik başarıları ile genel zaman yönetimi ve zaman planlaması arasında pozitif bir ilişkinin var olduğu; zaman harcattırıcılar ile negatif bir ilişkinin var olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Yine aynı çalışmada kız öğrencilerin zaman yönetimi puanları erkek öğrencilerin zaman yönetimi puanlarından daha yüksek olarak bulunmuştur.

Öğretmen adaylarının denetim odakları ve mükemmeliyetçilik tutumlarının incelendiği çalışmada, ‘düzen’ alt boyutunda kız öğretmen adaylarının ortalamaları, erkek öğretmen adayların ortalamalarından daha yüksek olduğu; kız öğretmen

adayların, erkek öğretmen adaylarından düzen konusunda daha fazla mükemmeliyetçi tutuma sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmen adaylarının, annelerinin ve babalarının eğitim düzeylerine göre düzen boyutundaki ortalamalarında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır(Cırcır, 2006).

Ulu (2007) tarafından yapılan tez çalışmasında, mükemmeliyetçiliğin olumlu boyutlarından ‘düzen’ boyutunda 377 erkeğin ve 277 kadının katıldığı araştırmada, düzen alt boyutuna dair ortalamalarda iki cinsiyet arasında anlamlı bir farka ulaşılmamıştır. Beş faktör kişilik boyutlarından ‘Sorumluluk’ ile mükemmeliyetçiliğin ‘Düzen’ boyutu arasında anlamlı pozitif ve yüksek bir ilişki bulunmuştur. Düzen ile dışadönüklük arasında anlamlı negatif yönde ilişki bulunmuştur. Düzen boyutunun en güçlü yordayıcısı teorik olarak da anlamlı bulunan sorumluluk boyutu olmuştur.

Vatandaş (2007) tarafından yapılan toplumsal cinsiyet rollerinin algılanışı ile ilgili araştırmada, cins öz niteliklerine göre kadın katılımcıların %36’sı düzenliliği kadınlara atfederken, %18’i erkeklere atfetmiştir, %46’sı her iki cinsiyete atfetmiştir. Erkek katılımcıların %39’u düzenli olmayı kadınlar için uygun bulurken, %19’u erkekler için uygun bulmuştur, %42’si her iki cinsiyet için de uygun bir özellik olarak görmüştür.

Pamir (2008), lise öğrencilerinin anne baba tutumlarının mükemmeliyetçiliklerine etkisini incelediği araştırmasında, kız öğrencilerin ‘düzen’ eğilimlerinin erkeklerden daha güçlü olduğu bulgusuna ulaşmıştır. Ayrıca annesi lise mezunu olan öğrencilerin ‘düzen’ ve ‘kişisel standartlar’ boyutlarının puanlarının, annesi ilköğretim ve ortaokul mezunu öğrencilerinin puanlarından daha yüksek olduğu saptanmıştır. Araştırmada ayrıca koruyucu anne baba tutumları ile kişisel standartlar ve düzen arasında pozitif bir ilişki olduğu görülmüştür. Demokratik anne tutumları ve otoriter anne tutumları ile ebeveyn beklentileri, yüksek standartlar ve düzen arasında pozitif bir ilişki olduğu görülmüştür. Koruyucu baba tutumlarının ailesel beklentiler, kişisel standartlar ve düzenli olmaya yönelik mükemmeliyetçilik ile pozitif bir ilişki içinde olduğu saptanmıştır. Aynı zamanda otoriter baba tutumları ile anne baba beklentileri, kişisel standartlar ve düzenlilik arasında pozitif bir ilişki olduğu görülmüştür.

Sevi'nin (2009) tez çalışmasında, Mizaç ve Karakter Envanteri ile Beş Faktör Kişilik Envanteri arasındaki ilişki incelenmiş, mizaç özelliklerinden yenilik arama boyutu ile beş faktör kişilik özdenetim boyutunun 'düzenlilik' ve 'kurallara bağlılık' alt boyutları arasında anlamlı negatif yönde bir ilişki bulunmuştur. Mizaç özelliklerinden sebat etme özelliği ile öz denetimin alt boyutları 'düzenlilik', 'kurallara bağlılık' ve 'sorumluluk' arasında anlamlı ılımlı seviyede pozitif ilişkiler bulunmuştur. Sebat etme boyutunun yapısında bulunan disiplin, çalışkanlık, düzenli çalışma, mükemmeliyetçilik ve motivasyon ile 'Özdenetim' boyutunun kişilik özellikleri paralellik göstermektedir.

Altun ve Yazıcı (2010) olumlu ve olumsuz mükemmeliyetçilik özellikleri ile akademik başarı arasındaki ilişkiyi inceledikleri çalışmada, olumlu mükemmeliyetçilik ile akademik başarı arasında anlamlı pozitif bir ilişki olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Bu çalışmaya göre kişinin kendine yüksek standartlar belirlemesi ve bunlara ulaşmak için belli bir düzen içerisinde çalışması, kişiyi başarıya ulaştıran olumlu faktörler arasındadır.

Kağan, Çakır, İlhan ve Kandemir (2010) üniversite öğrencilerinin akademik erteleme davranışlarının mükemmeliyetçilik, obsesif-kompulsif özellikler ve beş faktörlü kişilik özellikleri ile ilişkili olup olmadığını incelemişlerdir. Araştırmada akademik erteleme davranışlarının; mükemmeliyetçiliğin düzen boyutu, kişilik özelliklerinden sorumluluk ve dışa dönüklük ile olumsuz bir ilişkisi olduğu saptanmıştır.

Eryılmaz (2011) tarafından yetişkin öznel iyi oluşu ile pozitif psikoterapideki birincil ve ikincil yetenekler arasındaki ilişkinin incelendiği çalışmada, düzen ve temizlik boyutları ile yetişkin öznel iyi oluşu arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Zaman ve başarı yeteneği ile öznel iyi oluş arasında anlamlı pozitif yönde düşük düzeyde ilişki bulunmuştur. Araştırma kapsamında yapılan korelasyon analizinde düzen yeteneği ile sırasıyla güvenilirlik, sadakat, dakiklık, başarı, dürüstlük ve temizlik yetenekleri arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı ilişkiler bulunmuştur.

Ötken ve Cenkci (2013) tarafından yapılan ve beş faktör kişilik modeli ile örgütsel muhalefet arasındaki ilişkinin incelendiği araştırmada sorumluluk ve

düzenliliğin hem yapıcı hem sorgulayıcı açık muhalefeti açıkladığı bulgusuna ulaşılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre sorumlu, düzenli ve dışadönük kişilerin muhalefetlerini üst yönetime ifade edebilen kişiler oldukları bulgusuna ulaşılmıştır.

Akpolat (2016) mükemmeliyetçi davranışın zaman kullanımına etkisine dair tez çalışmasında, mükemmeliyetçilik eğilimlerinden düzen odaklı organizasyonun, zaman yönetimi eğilimleri üzerinde; kısa vadeli ve uzun vadeli planlama üzerinde pozitif yönde bir etkide olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Ayrıca mükemmeliyetçiliğin alt boyutlarından düzen odaklı organizasyon eğilimi, kişisel standartlar eğilimi ve başarı odaklı hatalara aşırı ilgi eğilimi yüksek olan öğrencilerin not ortalamalarının daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Ebeveynlerin tutumları ile kişilik yapıları arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmada, demokratik tutum ile sorumluluk boyutu arasında pozitif; dağınıklık boyutu ile negatif bir ilişki bulunmuştur. Otoriter tutum ile dağınıklık arasında pozitif; sorumluluk ile negatif ilişki bulunmuştur. Aşırı koruyucu tutum ile sorumluluk boyutu arasında pozitif; dağınıklık ile negatif bir ilişki saptanmıştır. İzin verici tutum ile dağınıklık arasında da pozitif ilişki olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Araştırma sonuçları sorumluluk arttıkça demokratik ve aşırı koruyucu tutumların artacağını, otoriter tutumun azalacağını; dağınıklık arttıkça otoriter ve izin verici tutumların artacağını, demokratik ve aşırı koruyucu tutumların azalacağını göstermektedir (İnanç, Altıntaş ve Barış, 2017).

Demir ve Gürol (2019) tarafından karmaşa-düzen üzerine yapılan bir ölçek uyarlama çalışmasında, Türkiye’de ailelerin gelir durumunun evin düzenli ya da karmaşık olmasını etkilediği bulgusuna ulaşılmıştır. Anne eğitim seviyesi ile hem düzen hem karmaşa alt boyutu arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Eğitim seviyesi arttıkça karmaşa skorlarının yüksek, eğitim seviyesi (ilkokul) düştükçe düzen skorlarında artış olduğu görülmüştür. Bu durumun sebepleri arasında annelerin çoğunun (özellikle düşük eğitim sahibi olanlar) çalışmamaları ve çalışmadıkları için daha düzenli evlere sahip oldukları yorumu yapılmıştır.

Kılıç ve Eryılmaz (2019) tarafından yapılan pozitif psikoterapi kapsamında narsisistik kişilik özelliklerinin incelendiği çalışmada, narsisizm ile düzen arasında anlamlı bir ilişkiye ulaşılmazken; temizlik boyutu ile anlamlı, pozitif bir ilişkiye

ulaşılmıştır. Yine bu çalışma içerisinde düzen yeteneği ile sırası ile temizlik, itaat, başarı ve dakiklik yetenekleri ile anlamlı, pozitif ve orta düzeyde ilişkiler bulunmuştur.

Koçubaba (2019) tarafından yapılan tez çalışmasında lisans öğrencilerinde mizah tarzları, algılanan ebeveyn tutumlarının mükemmeliyetçilik üzerine etkisi araştırılmıştır. ‘Düzen’ boyutunda öğrenciler arasında cinsiyete, yaş gruplarına, öğrenim durumuna, sosyo-ekonomik duruma göre anlamlı bir fark bulunmamıştır. Kabul-ilgi ebeveyn tutumunu yüksek düzeyde algılayan öğrencilerin düzen, ailesel beklentiler ve mükemmeliyetçilikleri arasında anlamlı pozitif bir ilişki tespit edilirken; kontrol-denetleme ve psikolojik özerklik ebeveyn tutumuna ilişkin algı puanları ile düzen ve mükemmeliyetçilik arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmemiştir.

Kök Eren ve Eryılmaz (2019) tarafından anksiyete bozukluğu tanısı almış 100 kişi ve herhangi bir ruhsal bozukluğu olmayan 100 kişi üzerinde araştırma yapılmıştır. Araştırma sonucunda anksiyete bozukluğu olan bireylerin, olmayanlara göre düzen, temizlik, itaat gibi yeteneklerini daha fazla kullandığı bulgusuna ulaşılmıştır.

Bulut ve Yıldız (2020) tarafından üniversite öğrencilerinin kişilik özelliklerinin yaşam doyumuna etkisi incelenen çalışmada, yaşam doyumu ile sorumluluk boyutunun tüm alt boyutları arasında ve bu alt boyutlardan biri olan düzenlilik alt boyutu arasında anlamlı pozitif bir ilişki saptanmıştır.

Çaykuş ve Eryılmaz (2020) tarafından yapılan çalışmada beliren yetişkinlerin pozitif psikoterapi yapıları ile mutluluk düzeyleri arasındaki ilişki incelenmiş, mutluluk düzeyleri ile birincil yeteneklerden ‘zaman’ ve ‘sabır’ ile ikincil yeteneklerden ‘düzen’ yetenekleri arasında anlamlı ilişkiler olduğu ve mutluluğu yordadıkları bulgusuna ulaşılmıştır. Bu değerlerin bireyin yaşamında dengede tutuldukça bireyin mutluluğuna katkısının olabileceği belirtilmiştir.

2.9.Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar

Yurt dışındaki araştırmalarda mekânsal düzenlilik üzerine deneysel araştırmaların var olduğu görülmektedir. Araştırmacılar deneysel çalışmalarla

alanların düzenli/dağınık durumu ile insanların kişilik yargılarını araştırmışlardır(Campbell, 1979; Morrow and McElroy 1981; Sitton, 1984; Gosling, Ko, Mannarelli and Morris, 2002; Harris and Sachau, 2005; Horgan, Herzog and Dyszlewski, 2019). Örneğin, Morrow ve McElroy (1981) yaptıkları çalışmada ofis tasarım unsurları ile ofisteki kişinin nitelikleri, rahatlık ve memnuniyet duyguları katılımcı yanıtları ile karşılaştırılmıştır. Bir fakülte ofisi ortamında gerçekleşen araştırmada katılımcıların yanıtları arasında odanın düzenliliği en güçlü etkiyi göstermiştir. Orta düzey düzenlilik seviyesinin, genellikle daha uygun duygu ve atıflar ürettiği bulgusuna ulaşılmıştır. Sitton (1984) yaptığı araştırmada bir ofis sahibinin varlığının ve bir masanın düzgünlüğünün, katılımcılar tarafından masa sahibinin algılanan kişisel özelliklerine etkisini araştırmıştır. Araştırmaya katılan 76 yönetim öğrencisi tarafından genel olarak dağınık masa sahibi için, ofiste kişi yokken, etkinlik, sıcakkanlılık, iyilik, yaratıcılık, samimiyet ve sosyallik için daha yüksek puanlar verilmiştir. Dağınık masanın olumlu etkisi, ofiste kişi varken azalmış ve düzenli masa durumu için ofis sahibi sıcakkanlılık, samimiyet, zekâ, hırs ve sakinlik yönünden daha olumlu değerlendirilmiştir. Gosling ve arkadaşları (2002) kişilerin sorumluluk, dürüstlük özelliği ile fiziksel ortamları arasındaki ilişkiyi incelemişler, hem ofis ortamları hem yatak odası ortamları için sakinlerin çevrelerindeki düzen ipuçları ile sorumluluk özellikleri arasında güçlü bir ilişki olduğu bulgusuna ulaşmışlardır. Harris ve Sachau (2005) yaptıkları araştırmada, katılımcıların çok dağınık bir kişisel alanın sahibine, daha düşük sorumluluk, uyumluluk özelliklerini ve daha yüksek nevroitiklik özelliklerini atfettikleri bulgusuna ulaşmışlardır. Benzer bir çalışma da da düzenli, orta derecede düzenli ve çok dağınık olacak şekilde deney ortamı oluşturulan ofislerde katılımcılardan farklı ofislerdeki araştırmacılara yönelik beş faktör kişilik özelliklerini tahmin etmeleri istenmiştir. Katılımcılar tarafından dağınık odadaki araştırmacıya, düzenli odadaki araştırmacıya göre daha fazla nevroitiklik, daha az vicdanlılık ve daha az uyumluluk özellikleri atfedilmiştir(Horgan, Herzog and Dyszlewski, 2019).

Radomsky ve Rachman (2004) tarafından yapılan deneysel çalışmada, simetri, düzenleme davranışları incelenmiş, katılımcılardan düzenli ve dağınık sahnelerin fotoğraflarını tercih etmeleri istenmiştir. Çalışma sonucunda genel olarak dağınık ortam yerine düzenli ortam tercih edilmiştir. Katılımcılar, kendilerini düzenli ortamlarda dağınık ortamlara göre daha rahat veya sakin hissedeceklerini

belirtmişlerdir. Düzenli çevreyi güçlü bir şekilde tercih eden katılımcıların, düzensiz ortamda zor bir görevi tamamlarken daha endişeli ve tedirgin oldukları bulgusuna ulaşılmıştır.

Saxbe ve Repetti (2010) tarafından yapılan çalışmada, 60 bireyin evlerini tanımlama biçimlerini ölçmek için dilbilimsel analiz yazılımı kullanılmıştır. Yaşam alanlarını ‘darmadağınık’ veya ‘bitmemiş işlerle dolu’ olarak tanımlayan kadınların, ‘dinlendirici’ ve ‘canlandırıcı’ olarak tanımlayan kadınlardan daha depresif oldukları ve daha yorgun hissettikleri bulgusuna ulaşmışlardır. Araştırmacılar ayrıca dağınık evleri olan kadınların daha yüksek düzeyde stres hormonu kortizol ürettiklerini bulmuşlardır.

McMains ve Kastner (2011) tarafından yapılan araştırmada insan beyninin dağınık ve derli ortamlarda gördüğü uyaranlara karşı verdiği tepkiler özel teknik ve fizyolojik ölçümler ile ölçülmüş, araştırmacılar görsel alanda aynı anda bulunan birçok uyaranın dikkat çekmek için rekabet ettiğini, dolayısıyla görsel algı sisteminin kapasitesini düşürerek dikkat dağınıklığına yol açtığını açıklamışlardır. Fiziksel dağınıklığın, uyaran çokluğunun, odaklanma ve bilgiyi işleme yeteneğini olumsuz etkilediğini ortaya çıkarmışlardır.

Kişisel ve sosyal iletişim kanalları olan e-posta ve sosyal ağ hesapları kullanarak bireylerin davranışlarını değiştirmek ve düzenli olmaya daha fazla ikna etmek amacıyla yürütülen bir çalışmada, katılımcıların hedef ortamına günlük ve sürekli olarak fotoğraf çekmesi için kamera koyulmuştur. Ölçüm işlemi, ortamın ideal düzen fotoğrafı ile son çekilen fotoğrafın karşılaştırılması ile gerçekleşmiştir. Uygulama sistemi katılımcılara her gün e-posta ile geri bildirim ve teşvik mesajı göndererek kendilerini izleme ve kendi kendilerini kontrol etme fırsatı sağlamıştır. Deney grubundaki bireylerin bu yöntem ile ortamlarını daha düzenli tuttıkları bulgusuna ulaşılmıştır. Bu çalışma, kişilerin daha düzenli olması adına iç ortam düzenini ölçmek için ikna edici bir yöntem ortaya koymuştur(Rawassizadeh et al., 2011).

Düzenli/dağınık bir çalışma ortamında çalışan kişilerin doğruluk ve sorumluluk özellikleri arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmada, 80 katılımcıya bilgisayara veri girme görevi verilmiştir. Çalışma sonucunda sorumluluk düzeyi

yüksek kişiler dağınık bir ortamda düzenli bir ortama göre daha fazla hata yapmışlardır. Çalışma sonucunda sorumluluğu yüksek kişilerin işlerini doğru bir şekilde tamamlamak için düzenli bir ortama ihtiyaç duydukları bulgusuna ulaşılmıştır(Mateo, Roberto Hernández, Jaca and Blazsek, 2013).

Ev karmaşasının doğrudan ve dolaylı olarak annenin ebeveynliğine etkilerinin incelendiği 177 annenin katıldığı bir araştırma yapılmıştır. Ev dağınıklığının, doğrudan otoriter anne tutumunu etkilediği; çocuk duygusallığına ve anne gerginliğine aracılığıyla da bu tutumu dolaylı olarak etkilediği sonucuna ulaşılmıştır(Thornock et al., 2013).

Vohs ve arkadaşları (2013) tarafından yapılan araştırmada; deneysel bir çalışma ile düzenli odada çalışmanın cömertlik ve sağlıklı beslenme gibi davranışlara teşvik ettiği, dağınık bir ortamda çalışmanın daha fazla yaratıcılığı sağladığı bulunmuştur. Düzenli ve dağınık odadaki katılımcılara anket uygulanmış, odadan çıktıklarında katılımcılara seçenekler sunulmuştur. İlk deney çalışmasında bir hayır kurumuna para bağışlamak isteyip istemedikleri sorulmuştur. Düzenli odadaki kişiler, düzensiz odadaki kişilerin iki katı kadar hayır kurumuna bağış yapmışlardır. Ardından katılımcılara atıştırmalık seçeneği sunulmuştur. Anketi, düzenli odada tamamlayanların, atıştırmalıklar içinden sağlıklı ürünleri seçme olasılıkları daha yüksek çıkmıştır. Diğer deneylerde de dağınık ortamlarda bireylerin daha orijinal ve yenilikçi seçimler yaptıkları ortaya koyulmuştur. Araştırmacılar, düzenli alanda iş yapmanın, insanları kendilerinden beklenenleri yapmaya teşvik eden sosyal normları harekete geçirdiğini; dağınık bir alanda çalışmanın ise bu ihtiyacı rahatlatıp insanların sosyal normlardan ve beklentilerden kurtulmasına izin verdiğini ortaya koymuşlardır.

Chae ve Zhu (2014) çevre düzeninin öz denetim üzerindeki etkisini inceledikleri deneysel çalışmalarında, deney ortamı olan odanın dağınık ve düzenli olacak şekilde koşullarını değiştirerek ortam düzensizliğini manipüle etmişlerdir. Bu deneylerin bazılarında her iki koşulda da odalara aynı nesneler yerleştirilmiştir. Ancak mekândaki görsel özellikler, düzen-düzensizlik koşulları değiştirilmiştir. Çalışmadaki deneylerle düzensiz bir ortamın kişisel kontrol duygusunu tehdit ettiğini, dürtüsel satın alma ve düşük performansa neden olduğu ve daha fazla öz düzenleme başarısızlığına yol açtığı bulunmuştur.

Kotabe'nin (2016) çalışmasında, görsel düzen ve düzensizliği tanımlayan düşük seviyeli görsel özelliklerin kurallara uymama gibi karmaşık davranışları etkileme potansiyeline sahip olduğunu vurgulamaktadır. Çalışmasında katılımcılara çeşitli çevre koşullarında 50 resimden oluşan bir resim dizisi sunulmuş ve katılımcılardan sahneleri ne kadar düzenli ya da düzensiz göründüğünü değerlendirmeleri istenmiştir. Araştırma sonuçları görsel düzensizliğin daha çok mekânsal özelliklerin bir fonksiyonu olduğunu göstermiştir. Görsel düzensizlik durumunda olan katılımcıların, görsel düzen durumunda olan katılımcılara göre daha fazla kopya çektiği sonucuna ulaşılmıştır. Ustaca manipüle edilen görsel düzensizliğin katılımcılarda %35'e kadar hile yapma olasılıklarını arttırdığı bulgusuna ulaşılmıştır.

Roster, Ferrari ve Jurkat (2016) tarafından çalışmalarında yetişkin katılımcılara çevrimiçi olarak ölçekler uygulanmış, dağınıklık, bireylerin ev ile ilgili duyguları, öznel iyi oluş hakkında yapısal bir denklem kurularak hipotezler test edilmiştir. Dağınıklığın psikolojik ev (kişi ve ev arasındaki ilişkinin motivasyonel boyutu ve bunun kimlik ve iyilik üzerindeki etkileri) üzerinde, güvenlik duygusu ve öznel iyi oluş üzerinde olumsuz bir etkisi olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Vohs, Labroo ve Dhar (2016) yaptıkları deneysel çalışmayla dağınık çevrenin yaratıcılığı arttırmaya, farklı düşünmeye ve problem çözmeye etkisini incelemişlerdir. Çalışmaya katılan katılımcılar, dağınık odada düzenli olan odaya göre bulmacaları daha hızlı bir şekilde çözmüşlerdir. Çalışmanın diğer deneylerinden birinde, dağınık odadaki bireyler düzenli odadaki bireylere göre daha yaratıcı resim çizimi yapmışlardır.

Bir çalışmada, ev işleri ve diğer işleri yapan insanların sıkılma ihtimallerinin daha eğlenceli aktiviteler olan spor, hobi ve sosyalleşme aktivitelerinden orta derecede daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır (Chin, Markey, Bhargava, Kassam and Loewenstein, 2017). Başka bir çalışmada daha düzenlemenin sıkıcı yanını azaltmak için düzenlemeyi motive ederek daha anlamlı hale getirmek adına deneysel bir çalışma yapılmıştır. Katılımcıların düzenleme ile ilgili motivasyonlarını arttırmak için deney grubuna benlik gelişimine dair hedefleri ile düzenleme arasında bağlantı manipüle edilerek düzenleme görevini yapmaları istenmiş, kontrol grubu da hedef belirlemeden düzenleme görevini yerine getirmiştir. Araştırma sonucunda

deney grubunun kontrol grubundan daha anlamlı bir şekilde ve sıkılmadan düzenleme görevini yerine getirdiği bulgusuna ulaşılmıştır(Chen and Oishi, 2017).

Roster ve Ferrari (2019), ofis ortamlarındaki stres ve dağınlıklığın buna etkisi üzerine yaptıkları çalışmada iş yükü stresi ve ofis dağınlıklığı sorunları üzerine yapısal bir model kullanarak hipotezlerini test etmişlerdir. Geleneksel bir ofis ortamında çalışan katılımcılara çevrimiçi olarak ölçekler uygulanmıştır. Araştırma sonucunda ofis ortamındaki dağınlık sorunlarının, iş üretkenliği üzerinde etkili olduğu, doğrudan iş yükü stresini arttırdığını tespit etmişlerdir.

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeline, çalışma grubuna, veri toplama araçlarına, veri toplama yöntemlerine ve elde edilen verilerin analizinde kullanılan yöntemlere yer verilmiştir.

3.1. Araştırma Modeli

Çalışmanın ilk aşaması bireylerin düzenlilik düzeylerini belirlemeye yönelik likert yapıda bir ölçek geliştirme çalışmasıdır. Likert tipi ölçekler kişinin kendisi hakkında bilgi vermesi esasına dayalıdır(Tezbaşaran, 2008). Çalışmanın ikinci kısmında geliştirilen ölçek ile katılımcıların düzenlilik düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Genel tarama modelinde, evren hakkında bir yargıya varmak, var olan durumu olduğu gibi betimlemek için örneklem üzerinde tarama yapılmaktadır(Karasar, 2005). Bu doğrultuda bu çalışma, genel tarama modelinde ve ilişkisel tarama modelinde yürütülmüş nicel bir çalışmadır.

3.2. Çalışma Grubu

Bu çalışmanın ilk amacı ölçek geliştirmek olduğu için amaçlı-uygun örnekleme ve kolaylıkla bulunan örnekleme yöntemi kullanılmıştır(Erkuş, 2019: 58). Çalışma grubunu 18-70 yaş arasındaki genç ve yetişkin kadın ve erkek bireyler oluşturmaktadır. Açımlayıcı faktör analizi uygulaması için 260 kişiye, doğrulayıcı faktör analizi uygulaması için 190 kişiye, ölçüt bağıntılı geçerlik uygulaması için 53 kişiye ulaşılmıştır. Açımlayıcı faktör analizi için veri grubu, doğrulayıcı faktör analizi için veri grubu ve ölçüt bağıntılı geçerlik için veri grubu aşağıda tablolarda verilmiştir.

Tablo 3.1. Açıklayıcı Faktör Analizi Uygulamasına Katılan Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin Frekans ve Yüzdelik Değerleri

Özellikler	Gruplar	F	%
Cinsiyet	Kadın	165	63.5
	Erkek	95	36.5
	Toplam	260	100
Yaş	18-25	70	26.9
	26-40	117	45
	41-60	66	25.4
	61->	7	2.7
	Toplam	260	100
Medeni Durum	Bekâr	131	50.4
	Evli	129	49.6
	Toplam	260	100
Eğitim Durumu	İlkokul	21	8.1
	Ortaokul	17	6.5
	Lise	47	18.1
	Ön Lisans	28	10.8
	Lisans	124	47.7
	Lisansüstü	23	8.8
	Toplam	260	100
Çalışan/Çalışmayan/ Öğrenci/Emekli Olma Durumu	Çalışan	125	48.1
	Çalışmayan	103	39.6
	Öğrenci	26	10
	Emekli	6	2.3
	Toplam	260	100
Ailede Doğum Sırası	İlk Çocuk	92	35.4
	Ortanca	98	37.7
	Son Çocuk	62	23.8
	Tek Çocuk	8	3.1
	Toplam	260	100
Kendilerine Ait Düzenlilik Tanımları	Çok Düzenli	43	16.5
	Düzenli	90	34.6
	Orta Derecede	94	36.2
	Düzensiz	25	9.6
	Çok Dağınık	8	3.1
	Toplam	260	100

Tablo 3.1.'de görüldüğü gibi araştırmanın ilk uygulamasına katılan bireylerin %63.5'i (N=165) kadınlar, %36.5'i (N=95) erkeklerdir. Katılımcıların %26.9'u (N=70) 18-25 yaş aralığında, %45'i (N=117) 26-40 yaş aralığında, %25.4'ü (N=66) 41-60 yaş aralığında, %2.7'si (N=7) 60 yaş ve üzerindedir. Medeni durum açısından %50.4'ü (N=131) bekâr, %49.6'sı (N=129) evlidir. Eğitim durumu açısından %8.1'i (N=21) ilkokul mezunu, %6.5'i (N=17) ortaokul mezunu, %18.1'i (N=47) lise mezunu, %10.8'i (N=28) ön lisans düzeyi, %47.7'si (N=124) lisans düzeyi, %8.8'i (N=23) lisansüstü düzeyindedir. Çalışma durumu açısından %48.1'i (N=125) çalışan, %39.6'sı (N=103) çalışmayan, %10'u (N=26) öğrenci, %2.3'ü (N=6) emeklidir.

Ailede doğum sırasına göre %35.4'ü (N=92) ilk çocuk, %37.7'si (N=98) ortanca çocuk, %23.8'i (N=62) son çocuk, %3.1'i (N=8) tek çocuktur. Kendilerini tanımlama açısından %16.5'i (N=43) çok düzenli, %34.6'sı (N=90) düzenli, %36.2'si (N=94) orta derecede düzenli, %9.6'sı (N=25) düzensiz, %3.1'i (N=8) çok dağınıktır.

Tablo 3.2. Doğrulayıcı Faktör Analizi Uygulamasına Katılan Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin Frekans ve Yüzdelik Değerleri

Özellikler	Gruplar	F	%
Cinsiyet	Kadın	166	87.4
	Erkek	24	12.6
	Toplam	190	100
Yaş	18-25	126	66.3
	26-40	47	24.7
	41-60	16	8.4
	61->	1	0.5
	Toplam	190	100
Medeni Durum	Bekâr	145	76.3
	Evli	45	23.7
	Toplam	190	100
Eğitim Durumu	İlkokul	3	1.6
	Ortaokul	2	1.1
	Lise	13	6.8
	Ön Lisans	32	16.8
	Lisans	125	65.8
	Lisansüstü	15	7.9
	Toplam	190	100
Çalışan/Çalışmayan/ Öğrenci/Emekli Olma Durumu	Çalışanlar	63	33.2
	Çalışmayanlar	62	32.6
	Öğrenciler	64	33.7
	Emekliler	1	0.5
	Toplam	190	100
Ailede Doğum Sırası	İlk Çocuk	70	36.8
	Ortanca	58	30.5
	Son Çocuk	60	31.6
	Tek Çocuk	2	1.1
	Toplam	190	100
Düzenlilik Tanımları	Çok Düzenli	31	16.3
	Düzenli	64	33.7
	Orta Derecede Düzenli	73	38.4
	Düzensiz	21	11.1
	Çok Dağınık	1	0.5
	Toplam	190	100

Tablo 3.2.'de görüldüğü gibi doğrulayıcı faktör analizi için ikinci uygulamaya katılanların %87.4'ü (N=166) kadın, %12.6'sı (N=24) erkektir. Katılımcıların %66.3'ü (N=126) 18-25 yaş aralığında, %24.7'si (N=47) 26-40 yaş aralığında, %8.4'ü (N=16) 41-60 yaş aralığında, %0.5'i (N=1) 60 yaş ve üzerindedir. Medeni durum açısından, %76.3'ü (N=145) bekâr, % 23.7'si (N=45) evlidir. Eğitim durumu açısından %1.6'sı (N=3) ilkokul mezunu, %1.1'i (N=2) ortaokul mezunu, %6.8'i

(N=13) lise mezunu, %16.8'i (N=32) ön lisans düzeyi, %65.8'i (N=125) lisans düzeyi, %7.9'u (N=15) lisansüstü düzeyindedir. Çalışma durumuna göre %33.2'si (N=63) çalışan, %32.6'sı (N=62) çalışmayan, %33.7'si (N=64) öğrenci, %0.5'i (N=1) emeklidir. Ailede doğum sırasına göre %36.8'i (N=70) ilk çocuk, %30.5'i ortanca çocuk, %31.6'sı (N=60) son çocuk, %1.1'i (N=2) tek çocuktur. Kendilerini tanımlamaları açısından %16.3'ü (N=31) çok düzenli, %33.7'si (N=64) düzenli, %38.4'ü (N=73) orta derecede düzenli, %11.1'i (N=21) düzensiz, %0.5'i (N=1) çok dağınıktır.

Tablo 3.3. Ölçüt Bağıntılı Geçerlik Uygulamasına Katılan Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin Frekans ve Yüzdelik Değerleri

Özellikler	Gruplar	F	%
Cinsiyet	Kadın	49	92.5
	Erkek	4	7.5
	Toplam	53	100
Yaş	18-25	35	66
	26-40	18	34
	Toplam	53	100
Medeni Durum	Bekâr	46	86.8
	Evli	7	13.2
	Toplam	53	100
Eğitim Durumu	Ön Lisans	1	1.9
	Lisans	19	35.8
	Lisansüstü	33	62.3
	Toplam	53	100
Çalışan/Çalışmayan/ Öğrenci/Emekli Olma Durumu	Çalışanlar	17	32.1
	Çalışmayanlar	12	22.6
	Öğrenci	24	45.3
	Toplam	53	100
Ailede Doğum Sırası	İlk çocuk	25	47.2
	Ortanca	10	18.9
	Son çocuk	16	30.2
	Tek Çocuk	2	3.8
	Toplam	53	100
Kendilerine Ait Düzenlilik Tanımları	Çok düzenli	13	24.5
	Düzenli	21	39.6
	Orta derecede düz.	9	17
	Düzensiz	8	15.1
	Çok dağınık	2	3.8
	Toplam	53	100

Tablo 3.3.'de görüldüğü gibi üçüncü uygulamaya katılan katılımcıların %92.5'i (N=49) kadın, %7.5'i (N=4) erkektir. Katılımcıların %66'sı (N=35) 18-25 yaş aralığında, %34'ü (N=18) 26-40 yaş aralığındadır. Medeni duruma göre %86.8'i (N=46) bekâr iken, %13.2'si (N=7) evlidir. Eğitim durumuna göre %1.9'u (N=1) ön lisans düzeyi, %35.8'i (N=19) lisans düzeyi, %62.3'ü (N=33) lisansüstü düzeyindedir. Çalışma durumuna göre %32.1'i (N=17) çalışan, %22.6'sı (N=12)

çalışmayan, %45.3'ü (N=24) öğrencidir. Ailede doğum sırasına göre %47.2'si (N=25) ilk çocuk, %18.9'u (N=10) ortanca, %30.2'si (N=16) son çocuk, %3.8'i (N=2) tek çocuktur. Kendilerine ait düzenleme tanımlarına göre %24.5'i (N=13) çok düzenli, %39.6'sı (N=21) düzenli, %17'si (N=9) orta derecede düzenli, %15.1'i (N=8) düzensiz, %3.8'i (N=2) çok dağınıktır.

3.3. Verilerin Toplanması

Ölçeğin denemelik hali olan 52 maddelik soru listesi önce 70 kişiye bireysel uygulama şeklinde uygulanmıştır. Anlaşılabilirliği olumsuz olarak etkileyen bazı ters maddeler olumlu maddeye çevrilmiştir. Gerekli düzeltmeler yapılarak 190 kişiye çevrimiçi soru listesi ile uygulanmıştır. Açıklayıcı faktör analizi için ilk aşamada 260 katılımcı katılmıştır. İkinci aşamada yapılan analizler sonucunda oluşan 15 maddelik ölçek, doğrulayıcı faktör analizi için 200 kişiye çevrimiçi olarak uygulanmıştır. 10 kişinin verisi çıkarılarak analizlerde 190 kişinin verisi kullanılmıştır. Üçüncü aşamada ölçek son halini aldıktan sonra ölçüt bağıntılı geçerlik için çevrimiçi olarak 53 kişiye daha uygulanmıştır.

3.4. Veri toplama araçları

Bu araştırmada örneklem grubunu oluşturan bireylerden gerekli olan verileri toplamak amacıyla Kişisel Bilgiler Soru Listesi ve Tertiplilik-Düzenlilik Ölçeği uygulanmıştır. Ölçüt bağıntılı geçerlik için 'Boyutlandırılmış Beş Faktör Kişilik Envanterinin Sorumluluk boyutunun 'Düzenlilik' alt boyutu maddeleri ve 'Psikolojik İyi Oluş' ölçeği uygulanmıştır.

3.4.1. Kişisel Bilgiler Soru Listesi

Kişisel bilgiler soru listesi, araştırmada düzenlilik düzeylerinin inceleneceği katılımcıların cinsiyet, yaş, eğitim durumu, medeni durum, çalışma durumu, meslek, ailede doğum sırası ve kendilerine dair düzenlilik tanımları gibi bilgilerini belirlemeye yönelik sorulardan oluşmaktadır. Kişisel bilgiler soru listesi Ek-1'de sunulmaktadır.

3.4.2. Tertiplilik-Düzenlilik Ölçeği (TDÖ)

Tertiplilik-Düzenlilik Ölçeği, Kulaksızoğlu ve Boruzan (2020) tarafından bireylerin düzenlilik durumlarını değerlendirmek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçek

geliştirme süreci içerisinde ilk olarak, ölçülmek istenen yapı ile ilgili literatür taraması sonucunda düzenlilik ile ilgili, bilişsel ve duygusal ifadelerle birlikte davranışsal eğilimin yoğun olduğu ifadeler içeren 60 maddelik bir madde havuzu oluşturulmuştur. Ölçeğin kapsam geçerliliği için maddeler hakkında 11 alan uzmanının görüşleri, dil açısından da 1 uzmanın görüşleri alınmıştır. Ölçeğin denemelik 52 maddelik soru listesi açımlayıcı faktör analizi için çevrimiçi soru listesi hazırlanarak ilk aşamada toplamda 260 kişiye uygulanmıştır. Süreç içerisinde maddelere ve ölçeğe ilişkin madde çıkarım ve güvenirlik işlemleri uygulanmış, ölçek yapısının 15 maddeden ve 4 bileşenden oluştuğu bulgusuna ulaşılmıştır. Doğrulamalı faktör analizi için 190 kişiye daha ölçek uygulanarak analiz edilmiştir. Doğrulamalı faktör analizinin yapılması ile 4 faktörlü 15 maddelik ölçek yapısının geçerli olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Ölçeğin son halini alması ile ölçüt bağıntılı geçerlik için Boyutlandırılmış Beş Faktör Kişilik Envanterinin ‘Düzenlilik’ alt boyut maddeleri ve Psikolojik İyi Oluş ölçeği ile ilişkisine bakılmıştır. Ölçeğin son halinin güvenirlik analizleri sonucunda Cronbach Alfa değeri 0.82 olarak ölçülmüştür. Alt boyutlarının da genel kabul düzeyinde kabul edilen değerler olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Test tekrar test güvenirliği için 20 kişiye 1 ay arayla ölçek tekrar uygulanmıştır, iki uygulama arasındaki ilişki $r=0.725$ olarak bulunmuştur. Ölçek 15 madde ve 4 boyuttan (kişisel düzenlilik, zamansal düzenlilik, mekânsal düzenlilik, tertip) oluşmaktadır. Güvenirlik katsayısı 0.82 olarak bulunmuştur. ‘Kişisel düzenlilik’ boyutunun iç tutarlılık katsayısı .76, ‘zamansal düzenlilik’ boyutunun .77, ‘mekânsal düzenlilik’ boyutunun .65, ‘tertip’ boyutunun .63 olarak tespit edilmiştir. Ölçek 4’lü Likert yapıdadır. Maddeler *Bana tamamen uygun, Bana biraz uygun, Bana az uygun ve Bana hiç uygun değil* şeklinde 1’den 4’e kadar derecelendirilmiştir. 15 maddeden yalnızca 2 madde olumsuzdur. Ölçekten en düşük 15, en yüksek 60 puan alınmaktadır. Ölçekten alınan yüksek puan, düzenlilik düzeyinin de yüksekliğini ifade etmektedir. Kişisel düzenlilik boyutundan alınabilecek en yüksek puan 20, zamansal düzenlilik boyutundan alınabilecek en yüksek puan 16, mekânsal düzenlilik ve tertip boyutlarından alınabilecek en yüksek puan 12’dir.

3.4.3. Boyutlandırılmış Beş Faktör Kişilik Envanteri (B5FKE) Sorumluluk Boyutu-Düzenlilik Alt Boyutu Maddeleri

Watson, Nus ve Wu (2017) tarafından geliştirilen ‘*Faceted Inventory of the Five-Factor Model*’ adlı Bulut ve Yıldız (2018) tarafından Türkçeye uyarlanan

envanter 131 madde, 5 faktör (duygusal dengesizlik, uyumluluk, dışadönüklük, sorumluluk ve deneyime açıklık) ve 19 boyuttan (kaygı-depresyon, öfke, bedensel şikayetler, kıskançlık, güven, empati, doğruluk alçakgönüllülük, olumlu mizaç, sosyallik, üstünlük-atılganlık, samimiyet, başarı odaklılık, düzenlilik, tedbirlilik, sorumluluk sahibi, yenilikçi, entelektüel ve geleneksel olmayan) oluşmaktadır. Envanterin değerlendirilmesinde 5’li Likert tipi bir derecelendirme kullanılmıştır. Buna göre “1: kesinlikle katılmıyorum, 2:katılmıyorum, 3: Ne katılıyorum ne de katılmıyorum, 4:katılıyorum ve 5: kesinlikle katılıyorum” şeklindedir. Güvenirlik analizinde ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı faktörler için.74 ile.91 arasında; boyutlar için.66 ile.86 arasında değişmekte iken iki yarım güvenirlik katsayısı faktörler için.74 ile.83; boyutlar için.69 ile.82 arasında değişmektedir. Sorumluluk boyutunun Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı .73 ile .91 arasındadır. Sorumluluk boyutunun uyum indeks değerleri $\chi^2/sd=2.42$, GFI=.909, IFI=.916, TLI=.904, CFI=.915, RMSEA=.04 olarak bulunmuştur. ‘Düzenlilik’ alt boyutu iç tutarlılık katsayısı .82 ve iki yarım güvenirlik katsayısı .80’dir. ‘Düzenlilik’ alt boyutu 5’li likert yapıda 6 maddeden oluşmaktadır. Faktör yükleri .504 ile .776 arasında değişmektedir. Bu alt boyut ‘Sorumluluk’ boyutunun toplam varyansının %8.45’ini açıklamaktadır.

3.4.4. Psikolojik İyi Oluş Ölçeği

Psikolojik İyi Oluş Ölçeği Diener ve arkadaşları (2009; 2010) tarafından mevcut iyi oluş ölçümlerini tamamlayıcı, sosyo-psikolojik iyi oluşu ölçmek için geliştirilmiştir. Telef (2011; 2013) tarafından Türkçeye uyarlanan ölçek 8 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin dilsel eşdeğerlik çalışması sonucunda İngilizce ve Türkçe ölçekleri arasında yüksek düzeyde pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır($r=.97$, $p<.01$). Açımlayıcı faktör analizinde açıklanan toplam varyans %42 olarak saptanmıştır. Doğrulayıcı faktör analizinde uyum indeksi değerleri RMSEA= 0.08, SRMR=0.04, GFI= 0.96, NFI= 0.94, RFI=0.92, CFI=0.95 VE IFI=0.95 olarak bulunmuştur. Cronbach Alfa değeri 0.80 olarak belirlenmiştir. Test tekrar test sonucuna göre ölçeğin birinci ve ikinci uygulama arasında yüksek düzeyde, pozitif ve anlamlı ilişki olduğu görülmüştür($r=.86$, $p<.01$). Psikolojik İyi oluş ölçeğinin madde toplam korelasyonlarının .41 ile .63 arasında değişiklik gösterdiği ve t-değerlerinin anlamlı olduğu saptanmıştır ($p<.01$). Psikolojik İyi Oluş Ölçeği’nin maddeleri ‘kesinlikle katılmıyorum’ ile ‘kesinlikle katılıyorum’ şeklinde

1–7 arasında cevaplanmaktadır. Bütün maddeler olumlu şekilde ifade edilmektedir. Ölçekten en az alınabilecek puan 8, en çok alınabilecek puan 56'dır. Yüksek puan kişinin birçok psikolojik kaynağa sahip olduğunu göstermektedir.

3.5. Verilerin Analizi

Ölçeğin geçerliliğini test etmek için kapsam geçerliliğine, yapısal geçerliliğe ve ölçüt bağıntılı geçerliliğe yer verilmiştir. Madde havuzundaki maddelerin kapsam geçerliliğine ilişkin olarak uzman görüşleri alınmış, bu doğrultuda kapsam geçerlilik oranları, kapsam geçerlilik indeksi hesaplanmış ve çıkarılması gereken maddeler belirlenmiştir. Yapısal geçerlilik çalışmaları kapsamında madde analizleri ve Açıklayıcı Faktör Analizi(AFA) SPSS 23 paket programında yapılmıştır. Açıklayıcı faktör analizi sonucunda ortaya çıkan ölçek yapısının doğrulanması için doğrulayıcı faktör analizi(DFA) yapılmıştır. Doğrulayıcı faktör analizi için toplanan veriler, AMOS 23 programında analiz edilmiştir. Ölçeğin güvenirliği için Cronbach Alfa güvenirlik katsayısı ve test-tekrar test yöntemi uygulanmıştır. Analizler sonucunda son halini alan ölçeğin ölçüt geçerliliği için bir ölçek ve bir envanterin alt boyut maddeleri ile olan ilişkisine bakılmıştır. Elde edilen verilerin çeşitli değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelemek için ilk olarak normallik varsayımlarına bakılmıştır. Tertiplilik-Düzenlilik Ölçeğinin ve alt boyutlara ilişkin çarpıklık ve basıklık değerleri Tablo 3.4 'de verilmiştir. Çarpıklık ve basıklık değerleri +1.0 ile -1.0 arasında (Hair, Black, Babin and Anderson, 2013), +1.5 ile -1.5 arasında (Tabachnick and Fidel, 2013) olduğunda normal dağılım olarak kabul edilmektedir. Bu açıdan ölçeğin tümü ve alt boyutların çarpıklık ve basıklık katsayıları incelendiğinde normal dağılım gösterdikleri ve analiz için parametrik testlerin uygun olabileceği belirlenmiştir. Değişkenlere göre tertiplilik-düzenlilik ölçeği ve alt boyutlarının puan ortalamalarının farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemeye yönelik iki kategorili değişkenler için bağımsız gruplar t testi kullanılırken; ikiden daha fazla kategorili değişkenler için Tek Faktörlü Varyans Analizi (ANOVA) uygulanmıştır. Anlamlı çıkan farklılıkların kaynağını saptamak için Post-Hoc analizinde Scheffe testi uygulanmıştır. Scheffe yöntemi grup varyanslarının eşit olduğu durumlarda (Büyüköztürk, 2019) ve gruplardaki gözlem sayılarının farklı olduğu durumlarda (Kayri, 2009) kullanılması uygun olan daha güvenilir bir testtir. Hem varyansların eşitliği durumunu sağladığı için hem de gruplardaki gözlem sayıları farklılık

gösterdiği için çoklu karşılaştırma tekniği olarak Scheffe testi çalışmada kullanılmıştır.

Tablo 3.4. Tertiplilik-Düzenlilik Ölçeği ve Alt Boyutlarının Çarpıklık ve Basıklık Değerleri

	Çarpıklık	Basıklık
Tertiplilik-Düzenlilik Ölçeği	-.422	-.118
Kişisel Düzenlilik	-.973	.505
Zamansal Düzenlilik	-.230	-.562
Mekânsal Düzenlilik	-.569	-.250
Tertip	-.846	.209

4. BULGULAR ve YORUM

Araştırmanın bu bölümünde belirlenen problem durumuna ve araştırma sorularına ilişkin veriler analiz edilerek elde edilen bulgular tablolaştırılarak yorumlanmıştır.

4.1. Problem Durumuna İlişkin Bulgular

Problem durumuna ilişkin bireylerin tertiplilik düzenlilik düzeyini belirlemek için geliştirilen ‘Tertiplilik-Düzenlilik Ölçeği’ geçerli ve güvenilir midir? şeklinde belirlenmiştir.

4.1.1. Geçerlik Çalışmaları

4.1.1.1.Kapsam geçerliliği

Kapsam geçerliliği için taslak ölçek 11 alan uzmanına ve dil açısından 1 uzmana iletilerek görüşleri alınmıştır. Uzman görüşlerinin elde edilmesinde ‘‘Uzman Değerlendirme Formu’’ kullanılmıştır. Kapsam geçerliliği çalışmasında uzman görüşlerinin değerlendirilmesi amacıyla ‘Lawshe’ tekniği uygulanmıştır. Lawshe tekniğinde uzman görüşleri ‘Tam Uygun’ ‘Düzeltilerek Kullanılabilir’ ve ‘Hiç Uygun Değil’ şeklinde üçlü derecelendirilmektedir. Bu teknikte ‘Uygun’ diyenlerin sayısı, toplam uzman sayısına bölünüp, bir çıkarılmasıyla kapsam geçerlilik oranları elde edilmektedir. Kapsam geçerlik oranlarının ortalaması da taslak ölçeğin kapsam geçerlilik indeksini oluşturmaktadır(Yeşilyurt ve Çapraz, 2018). Ölçek maddeleri hakkındaki uzman değerlendirmeleri incelenmiş ve değerlendirmeler sonucunda kapsam geçerlilik oranları belirlenmiş ve kapsam geçerlilik indeksi 0,781 olarak bulunmuştur ve uzmanların ortak olarak kapsam dışı gördükleri, benzer anlam taşıyan, temizlik alanına giren, obsesif anlam taşıyan ve yapıya uygun görünmeyen düşük oranlı 9 madde çıkarılmıştır. Bu teknikte 11 uzman için hesaplanan kapsam geçerlilik indeksi 0.636 minimum değeridir(Ayre and Scally, 2014). Bu değerden düşük olan 14 maddenin 9’unun çıkarılmasına, 5 maddenin ise faktör analizine dâhil edilmesine karar verilmiştir. Düzeltmesi gereken maddeler uzman görüşleri doğrultusunda değiştirilmiştir ve bir madde eklenmiştir. Ölçek uygulamasına 52 madde ile başlanmıştır. 52 maddelik ölçek açımlayıcı faktör analizi için 260 katılımcıya uygulanmıştır.

4.1.1.2. Madde analizi

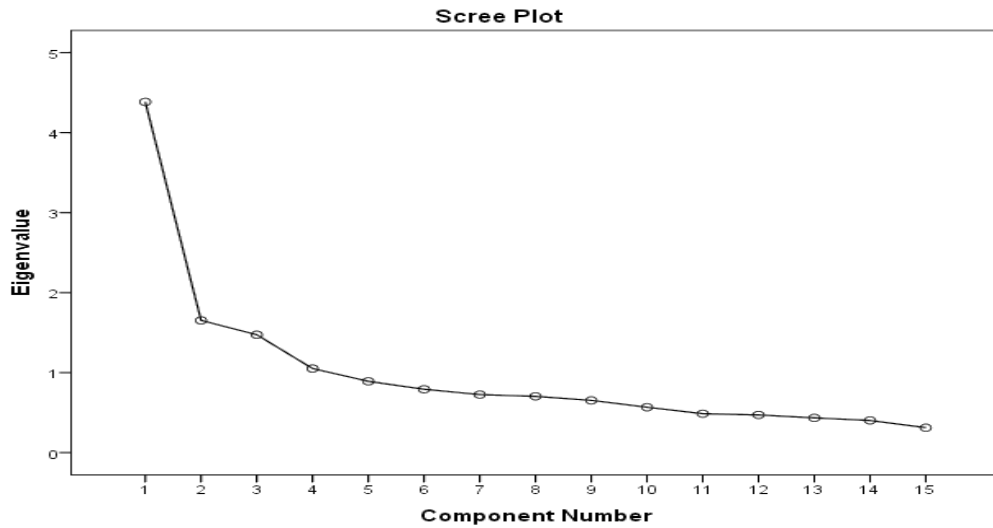
Denemelik ölçek maddeleri madde toplam korelasyonlarına, alt-üst grup t testi farklılıklarına ve anti-image tablosuna bakılarak incelenmiştir. Madde analizleri için, Anti-image korelasyon matrisi incelenirken maddelerin 0.500 ve üzeri değerler alması, bu değerden düşük olan maddelerin çıkarılması gerektiği ifade edilmektedir (Özdamar, 2017). Bu aşamada düşük değerli bir maddenin saptanması sonucu maddenin çıkarılmasına karar verilmiştir(m34). %27'lik alt ve üst grup puan ortalamalarına bakılmış, iki grup arasında anlamlı bir farklılık olduğu; maddelerin genel olarak iki grubu iyi ayırt ettiği bulgusuna ulaşılmıştır. Ayırt etmeyen, anlamlı olmayan bir maddenin çıkarılmasına karar verilmiştir(m41). Madde toplam korelasyonları incelenmiştir. Madde toplam korelasyonu .30 üzeri olan maddelerin uygun olduğu, .20 altı olan maddelerin ölçekten çıkarılması gerektiği; fakat .20 - .30 arasındaki maddelerin ölçeğe alınabileceği belirtilmektedir(Büyüköztürk, 2019: 183). Bu nedenle .20 altı olan maddeler belirlenmiş ve faktör analizinde ilk bu maddelerin çıkarılmasına karar verilmiştir(m7, m23, m35) (Ek.1).

4.1.1.3. Açımlayıcı faktör analizi

Faktör analizi, birbiri ile ilişkili olan değişkenlerin daha genel bir değişken ya da kavram altında birleştirilmesi esasına dayanmaktadır. Açımlayıcı faktör analizi, ölçme aracının faktör yapısını ortaya çıkarmayı sağlayan istatistiksel yöntemlerden biridir(Aksu, Eser ve Güzeller, 2017). Ölçeğin yapı geçerlik çalışması için açımlayıcı faktör analizi yapılmıştır. Madde sayısının 5-10 katı şeklinde veri toplanması uygun görülmektedir(Büyüköztürk, 2019). Madde sayısının 5 katı olacak şekilde açımlayıcı faktör analizi için 260 kişiden toplanan veriler kullanılmıştır. Verilerin faktör analizi öncesi verilerin uygunluğunu belirlemek üzere“Kaiser–Meyer–Olkin(KMO)”katsayısı ve örneklem büyüklüğünün yeterliğinin belirlenmesi amacıyla “Bartlett Sphericity Testi” ile incelenmiştir. KMO katsayısının .60'dan yüksek olması ve Bartlett Testinin anlamlı çıkması verilerin faktör analizi için uygunluğunu ifade etmektedir(Büyüköztürk, 2019: 136). KMO katsayısı ve Bartlett küresellik testi sonucunda elde edilen verilerin (KaiserMeyerOlkin =.836, Bartlett's Test of Sphericity= 4948,879; df=1326; p=.000;p<.05) faktör analizine uygun olduğu belirlenmiştir. Açımlayıcı Faktör analizi, Temel Bileşenler Analizi(Principal Components) yöntemi kullanılarak yapılmıştır. İlk yapılan faktör analizinde 52

madde 16 faktörlü bir yapı göstermiştir. Rotasyon seçeneği olarak faktörler arasındaki ilişkinin düşük olabileceği varsayımı ile ‘Varimax’ döndürme yöntemi kullanılmıştır. Faktör analizi aşamasında maddelerin bulunduğu faktördeki yük değerinin .40’dan yüksek olmasına, binişik olması halinde faktör yük değerleri arasında ,10 ve üzeri farkın bulunmasına, aynı faktördeki maddelerin birbirleri ile anlam ve içerik yönünden tutarlılığına, ortak faktör varyansının .32’den yüksek olmasına dikkat edilerek bu yönlerden sıkıntılı olan maddeler tek tek elenerek analizler yenilenmiştir(Büyüköztürk, 2019; Erkuş, 2019; Aksu vd.,2017). İlk olarak madde toplam korelasyonu düşük maddeler (m34, m41, m7, m23, m35, m10, m17,m24) tek tek çıkarılmış, hiçbir faktöre yüklenmeyen maddeler (m31, m27, m45) sırasıyla çıkarılmıştır. Anlamsız faktöre atanan sıkıntılı maddeler(m52, m36, m51, m42, m14, m33, m2, m40, m21, m48, m50, m26, m30, m13, m9,), faktöre tek atanan maddeler(m47, m20, m49, 32), binişik maddeler (m43, m22, m8, m46, m28, m37, m3) tek tek çıkarılarak analizler anlamlı bir yapı oluşuncaya kadar tekrarlanmıştır. Tüm analizler sonucunda 15 maddeden ve 4 bileşenden oluşan bir ölçek yapısı oluşmuştur.

Şekil 1. Yamaç Birikinti Grafiği

Şekil1’de görülen Yamaç Birikinti Grafiği incelendiğinde, özdeğeri 1’den büyük 4 faktör olduğu, 4.faktörden sonra kırılma noktasının olmadığı ve hızlı bir düşüş olduğu görülmektedir. Çıkarılan maddeler sonucunda kalan 15 maddeye ilişkin faktör özdeğerleri, ortak faktör varyansları, döndürülmüş faktör yük değerleri, madde toplam korelasyonları Tablo 4.1.’de gösterilmektedir.

Tablo 4.1. Tertiplilik-Düzenlilik Ölçeği Faktör Analizi Sonuçları

Maddeler		Ortak Faktör Varyansı	Madde Toplam Korelasyonu	Faktör 1	Faktör 2	Faktör 3	Faktör 4
Kişisel Düzenlilik (Faktör 1)	m29: Odam dağınık olduğunda gergin olurum.	.710	.584	.814			
	m16: Yatağımın dağınıklığından rahatsız olurum.	.666	.523	.793			
	m11: Dağınık masa dikkatimi dağıtır.	.586	.527	.732			
	m15: Düzgün durmayan bir eşyayı düzeltirim.	.607	.602	.713			
	m5: Ortamın dağınıklığı beni rahatsız eder.	.486	.396	.684			
Zamansal Düzenlilik (Faktör 2)	m44: İleri tarihteki etkinliklerimi planlarım.	.552	.287		.706		
	m12: Yapacaklarımı not alırım.	.489	.262		.679		
	m19: Yapılacak işleri öncesinde sıralarım.	.512	.498		.571		
	m18: Günümü planlı bir şekilde yaşarım.	.475	.285		.570		
Tertip (Faktör 3)	m25:Kitaplarım belli bir düzen içerisinde durur.	.626	.441			.709	
	m38: Askıdaki kıyafetlerim özenli durur.	.575	.496			.679	
	m1: Dolaplarımın içi düzenlidir.	.616	.465			.628	
Mekânsal Düzenlilik (Faktör 4)	m4: Aradığım eşyayı çabuk bulurum.	.648	.292				.785
	m6: Cüzdanımda paralar, kartlar, fişler karışık durur*	.516	.348				.663
	m39: Kullandığım bir eşyayı tekrar yerine koymayı unuturum*	.498	.322				.635
Açıklanan Varyans:							
1.Faktör: 29.226							
2.Faktör: 11.020							
3.Faktör: 9.825							
4.Faktör: 7.007							
Toplam Varyans: %57							

Tablo 4.1 incelendiğinde, 15 maddenin 4 faktörden oluştuğu görülmektedir. 1.Faktör olan ‘Kişisel Düzenlilik’ boyutunda 6 madde olduğu; faktör yüklerinin .684

ile .814 arasında değiştiği ve bu faktörün varyansın %29'unu açıkladığı görülmektedir. 2.Faktör olan 'Zamansal Düzenlilik' boyutunda 4 madde olduğu; faktör yüklerinin .570 ile .706 arasında değiştiği ve bu faktörün varyansın %11'ini açıkladığı görülmektedir. 3.Faktör olan 'Tertip' boyutunun 3 maddeden oluştuğu; faktör yüklerinin .628 ile .709 arasında değiştiği ve bu faktörün varyansın %9'unu açıkladığı görülmektedir. 4.Faktör olan 'Mekânsal Düzenlilik' boyutunun 3 maddeden oluştuğu; faktör yüklerinin .635 ile .785 arasında değiştiği ve bu faktörün varyansın %7'sini açıkladığı görülmektedir. Bu şekilde açıklanan toplam varyans %57'dir. Bu aşamada madde toplam korelasyonlarının .262 ile .602 arasında değiştiği görülmektedir. Tablo 4.2.'de maddelerin analizlerde ve ölçekteki yeni sayı düzenleri görülmektedir.

Tablo 4.2. Maddelerin Yeni Sayı Düzeni

Boyutlar	İlgili Maddeler	Yeni madde sayıları
Kişisel Düzenlilik	29, 11, 16, 15, 5	13, 5, 3, 12, 7
Zamansal Düzenlilik	44, 12, 19, 18	15, 4, 6, 10
Mekânsal Düzenlilik	4, 6, 39	2, 11, 9
Tertip	25, 38, 1	8, 14, 1

Ölçek maddelerine ilişkin madde toplam korelasyonları ikinci ve üçüncü uygulamalarda tekrar hesaplanmıştır. Tablo 4.3.'te görülmektedir.

Tablo 4.3. Ölçek Maddelerinin Madde-Toplam Korelasyon Sonuçları

Maddeler	1	2	3	4	5	6
R	.500	.479	.466	.369	.406	.496
Maddeler	7	8	9	10	11	12
R	.537	.437	.447	.437	.358	.505
Maddeler	13	14	15			
R	.457	.498	.427			

Tablo 4.3. incelendiğinde madde-toplam korelasyonlarının .369 ile .537 arasında değiştiği görülmektedir(N=243). Madde toplam korelasyonlarının genel

olarak çok yüksek olmaması durumunun ölçeğin 4'lü likert yapıda olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir(Preston and Colman, 2000).

4.1.2.3. Doğrulayıcı faktör analizi

Doğrulayıcı faktör analizi, bir ölçme aracının daha önceden belirlenen faktör yapısını doğrulamak amacıyla kullanılan istatistiksel yöntemlerden biridir(Aksu, Eser ve Güzeller, 2017). Doğrulayıcı faktör analizi öncesinde toplanan 200 kişilik veri grubundan 2 benzer veri ve 8 uç değer (outlier) çıkarılmıştır. Analizler 190 kişi üzerinden Amos 23 programında yapılmıştır. Modifikasyon yapılmadan önce ve yapıldıktan sonra değerler tabloda görülmektedir. Hata kovaryanslarından e4 ile e5 arasında yapılan modifikasyon sonucunda uyum iyiliği değerlerinde artış gözlenmiştir.

Tablo 4.4. DFA Uyum İndeksleri ve DFA Analizleri Sonuçları

Dfa Uyum İndeksi	Mükemmel Uyum	Kabul Edilebilir Uyum	Modifikasyon Öncesi	Modifikasyon Sonrası
CMIN/DF	$0 \leq x^2/sd \leq 2$	$2 \leq x^2/sd \leq 3$	1.797	1.662
GFI	$0.95 \leq GFI \leq 1.00$	$0.90 \leq GFI \leq 0.95$	.908	.915
CFI	$0.97 \leq CFI \leq 1.00$	$0.95 \leq CFI \leq 0.97$	.914	.930
NNFI/TLI	$0.97 \leq TLI \leq 1.00$	$0.95 \leq TLI \leq 0.97$	.893	.911
IFI	$0.95 \leq IFI \leq 1.00$	$0.90 \leq IFI \leq 0.95$	.916	.932
NFI	$0.95 \leq NFI \leq 1.00$	$0.90 \leq NFI \leq 0.95$	.830	.844
AGFI	$0.90 \leq AGFI \leq 1.00$	$0.85 \leq AGFI \leq 0.90$	.869	.877
RMSEA	$0.00 \leq RMSEA \leq 0.05$	$0.05 \leq RMSEA \leq 0.08$	.065	.059
SRMR	$0.00 \leq SRMR \leq 0.05$	$0.05 \leq SRMR \leq 0.10$	.056	.055

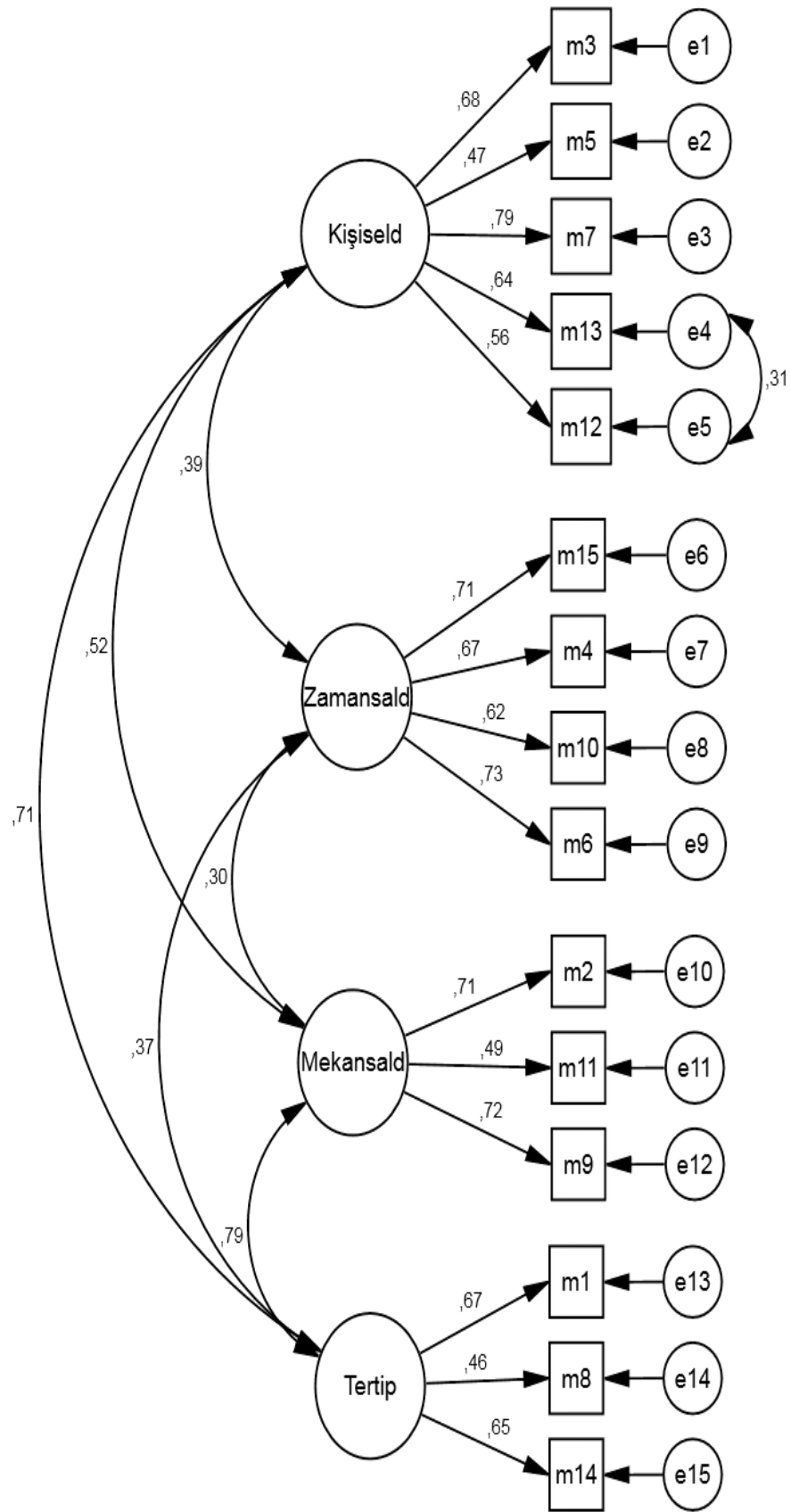
(Schermele-Engel, Moosbrugger and Müller, 2003).

Tablo 4.4. incelendiğinde analizlerin sonucunda alınan değerler $x^2/sd=1.662$, $GFI=.915$, $CFI=.930$, $NNFI/TLI=.911$, $IFI=.932$, $NFI=.844$, $AGFI=.877$, $RMSEA=.059$ ve $SRMR=.055$ şeklindedir. Ki-kare Uyum Testi $CMIN/DF=1.662$ değerinin mükemmel uyum değerleri içerisinde olduğu; İyilik Uyum İndeksi $GFI=.915$ değerinin, , Artan Uyum İndeksi $IFI=.932$ değerinin, Düzeltilmiş Uyum İndeksi $AGFI=.877$ değerinin, Yaklaşık Ortalamaların Ortalama Karekökü $RMSEA=.059$ değerinin ve $SRMR=.055$ değerinin kabul edilebilir uyum sınırları içerisinde olduğu; Karşılaştırmalı Uyum Testi $CFI=.930$ değerinin, Normlaştırılmış

Uyum İndeksi NFI=.844 değerinin ve Normlaştırılmamış Uyum İndeksi NNFI=.911 değerinin ise kabul edilebilir uyum değerlerine ulaşamadığı fakat yakın değerler aldığı görülmektedir. Model uyum indekslerinin farklı kaynaklarda farklı değerlere sahip oldukları da belirtilmektedir. Bazı kaynaklarda CFI değerinin .90 üzeri olması kabul edilebilir uyum için yeterlidir(zdamar, 2017; Aksu, Eser ve Güzeller, 2017) Bu açıdan modelin yapısının kabul edilen değerler içerisinde, uyumlu ve geçerli olduğu görülmektedir. şekil 2’de ölçek model yapısının AMOS programındaki Path(Yol) Diagramı görülmektedir.

Şekil 2. Tertiplilik-Düzenlilik Ölçeğine İlişkin Path (Yol) Diagramı

Tablo 4.5. Tertiplilik-Düzenlilik Ölçeğinin Alt Boyutları Arasındaki Korelasyon Katsayıları

	Kişisel Düzenlilik	Zamansal Düzenlilik	Mekânsal Düzenlilik	Tertip
Kişisel Düzenlilik	1.000			
Zamansal Düzenlilik	.517**	1.000		
Mekânsal Düzenlilik	.556**	.491**	1.000	
Tertip	.624**	.690**	.702**	1.000

** .01 (n: 243)

Tablo 4.5.'te kişisel düzenlilik boyutunun; zamansal düzenlilik boyutu ile anlamlı, pozitif ve orta düzeyde ($r=.517$), mekânsal düzenlilik boyutu ile anlamlı, pozitif ve orta düzeyde ($r=.556$), tertip boyutu ile anlamlı, pozitif ve orta düzeyde bir ilişkisi ($r=.624$) olduğu görülmektedir. Zamansal düzenlilik boyutunun; mekânsal düzenlilik boyutu ile anlamlı, pozitif ve orta düzeyde ($r=.491$), tertip boyutu ile anlamlı, pozitif ve yüksek düzeyde ($r=.690$) ilişkisi olduğu görülmektedir. Buna göre zamanını düzenleyen bireylerin, tertipli olma eğilimlerinin de yüksek olabileceği; bu durumun planlama ve sıralama faaliyetlerinin her iki süreç için etkin olduğu yorumu yapılabilir. Mekânsal düzenlilik boyutunun, tertip boyutu ile anlamlı, pozitif ve yüksek bir ilişkisi ($r=.702$) olduğu görülmektedir. Buna göre mekânsal düzenleme konusunda mekânlarını iyi düzeyde organize edebilen bireylerin tertipli olma, nesneleri özenle sıralama eğilimleri de yüksektir.

4.1.3. Ölçüt Bağıntılı Geçerlik

Ölçüt geçerliliği için ölçeğin son hali ve 2 ölçek 53 kişiye uygulanmıştır. Tertiplilik- Düzenlilik Ölçeği ile 'Psikolojik İyi Oluş' ve 'Boyutlandırılmış Beş Faktör Kişilik Envanteri' Sorumluluk boyutunun 'Düzenlilik' alt boyutundaki maddelerin ilişkisine bakılmıştır. Tertiplilik-Düzenlilik Ölçeği ile Psikolojik İyi Oluş Ölçeği arasında anlamlı, pozitif bir ilişki bulunmuştur ($r=0.318$; $p<0.05$). Buna göre tertipli ve düzenli olma eğilimi arttıkça psikolojik iyi oluş düzeyi de artmaktadır. Tertiplilik-Düzenlilik Ölçeği ile 'Boyutlandırılmış Beş Faktör Kişilik Envanteri' 'Sorumluluk' boyutunun 'Düzenlilik' alt boyutu arasında anlamlı, pozitif ve yüksek

düzeyde bir ilişki bulunmuştur($r=.796$; $p<0.01$). Buna göre Boyutlandırılmış Beş Faktör Kişilik Envanteri ‘Düzenlilik’ alt boyutunda bireyin kendisine ait düzenlilik tutumları ile ilgili maddelerin; çalışmada geliştirilen ölçek içerisindeki düzenlilik ile ilgili davranışsal eğilimi ifade eden maddelerle çok güçlü bir ilişkisi olduğu ve benzer nitelikte ölçekler olduğu söylenebilir. Bu sonuç Tertiplilik-Düzenlilik Ölçeğinin geçerliliğine dair güçlü bir sonuçtur.

4.1.2. Güvenilirlik Çalışmaları

Ölçeğin tamamı ve alt boyutlarına ilişkin Cronbach Alfa katsayıları incelenmiştir. Tablo 4.6’da ölçeğe ve alt boyutlarına ilişkin iç tutarlılık katsayıları gösterilmektedir.

Tablo 4.6. Ölçek Boyutlarının Güvenirlik Sonuçları

Alt Boyutlar	Madde Sayısı	Cronbach Alfa
Kişisel Düzenlilik	5	.76
Zamansal Düzenlilik	4	.77
Mekânsal Düzenlilik	3	.65
Tertip	3	.63
Toplam Ölçek	15	.82

N: 243

Tablo 4.6.’da ölçeğin güvenilirlik düzeyini belirlemek için Cronbach Alfa güvenilirlik katsayıları hesaplanmıştır. Buna göre ölçeğin tümüne ait Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı .82 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin bileşenlerinin güvenilirlik düzeyleri incelendiğinde kişisel düzenlilik boyutunun .76, zamansal düzenlilik boyutunun .77, mekânsal düzenlilik boyutunun .65, tertip boyutunun .63 olduğu belirlenmiştir. Özdamar(2017) güvenilirlik katsayısının .75 ile .85 arasında olmasının ölçeğin yüksek düzeyde güvenilir olduğunu; .60 ile .75 arasında genel kabul gören düzeyde güvenilir olduğunu belirtmiştir. Buna göre, tertip ve mekânsal düzenlilik boyutunun genel kabul gören düzeyde güvenilir olduğu, kişisel düzenlilik ve mekânsal düzenlilik boyutlarının yüksek düzeyde güvenilir olduğu görülmektedir. Bu değerler genel olarak ölçeğin tamamı ve alt boyutlarının güvenilir olduğunu göstermektedir. 20 kişiye bir ay arayla test-tekrar test uygulaması yapılarak ilk uygulama ile ikinci uygulama arasında anlamlı, pozitif ve yüksek bir ilişki ($r=.725$; $p=0.01$) bulunmuştur. Bu değer, ölçeğin zamana göre kararlılığının ve güvenilirliğinin iyi düzeyde olduğunu göstermektedir.

4.2.Araştırma Sorularına İlişkin Betimsel Bulgular

Bu kısımda araştırma sorularına ilişkin bulgular açıklanacaktır. İlk olarak Tertiplilik-Düzenlilik Ölçeği ve alt boyutlarına dair betimsel istatistik sonuçları yer almaktadır.

Tablo 4.7. Tertiplilik-Düzenlilik Ölçeği ve Alt Boyutlarının Betimsel İstatistik Sonuçları

	N	$\bar{X}$	SS	Minimum	Maksimum
Kişisel Düzenlilik	500	16.722	3.10354	5.00	20.00
Zamansal Düzenlilik	500	11.814	2.59632	4.00	16.00
Mekânsal Düzenlilik	500	9.156	2.18935	3.00	12.00
Tertip	500	10.280	1.64408	5,00	12.00
Toplam Ölçek	500	47.972	6.62140	27.00	60.00

Tablo 4.7. incelendiğinde toplam ölçekten alınan puan ortalaması $\bar{X}=47.97$, standart sapması 6.62, en düşük değeri 27 ve en yüksek değeri 60'dır. Kişisel düzenlilik alt boyutu ortalaması $\bar{X}=16.72$, standart sapması 3.10, en düşük değeri 5 ve en yüksek değeri 20'dir. Zamansal düzenlilik alt boyutu ortalaması $\bar{X}=11.81$, standart sapması 2.59, en düşük değeri 4 ve en yüksek değeri 16'dır. Mekânsal düzenlilik alt boyutunun ortalaması $\bar{X}=9.15$, standart sapması 2.18, en düşük değeri 3 ve en yüksek değeri 12'dir. Tertip alt boyutunun ortalaması $\bar{X}=10.28$, standart sapması 1.64, en düşük değeri 5 ve en yüksek değeri 12'dir. Toplam ölçek ve alt boyutlara ilişkin ortalamaların genel olarak yüksek olduğu görülmektedir. Bu aşamada düzenlilik puan ortalamalarının cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim durumu, çalışma durumu, meslek grupları, ailede doğum sırası ve bireylerin kendilerine ait düzenlilik tanımları değişkenlerine göre ne düzeyde farklılaştığını incelemek için bağımsız gruplar t testi ve tek faktörlü varyans analizi(ANOVA) uygulamalarının ve ANOVA sonrası çoklu karşılaştırmalar için Post-hoc Sheffe testlerinin sonuçları aşağıda açıklanmıştır.

Tablo 4.8. Cinsiyet Değişkenine Göre Tertiplilik-Düzenlilik Ölçeği ve Alt Boyutları Puanlarının Bağımsız Örneklem T Testi Sonuçları

	Grup	N	$\bar{X}$	Ss	T	Sd	P
Kişisel Düzenlilik Alt boyutu	Kadın	380	17.121	2.823	4.641	498	.001
	Erkek	120	15.458	3.590			
Zamansal Düzenlilik Alt boyutu	Kadın	380	12.034	2.561	3.411	498	.001
	Erkek	120	11.116	2.593			
Mekânsal Düzenlilik Alt boyutu	Kadın	380	9.194	2.152	0.704	498	.482
	Erkek	120	9.033	2.307			
Tertip Alt Boyutu	Kadın	380	10.407	1.559	2.869	498	.005
	Erkek	120	9.875	1.835			
Toplam Ölçek	Kadın	380	48.757	6.187	4.423	498	.001
	Erkek	120	45.483	7.327			

Tablo 4.8. incelendiğinde cinsiyete göre Tertiplilik-Düzenlilik Ölçeği toplam puan ortalamaları, kişisel düzenlilik, zamansal düzenlilik ve tertip alt boyut puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır($p < .05$). Kadın katılımcıların toplam düzenlilik puan ortalamaları, kişisel ve zamansal düzenlilik alt boyutu puan ortalamaları ve tertip alt boyutu puan ortalamaları; erkek katılımcıların puan ortalamalarından daha yüksektir. Bu bulgular, kadınların kişisel olarak düzene daha çok ihtiyaçları olduğu, daha iyi zamanlarını düzenledikleri ve daha çok düzenli ve tertipli oldukları biçiminde yorumlanabilir. Bu durumun oluşmasında toplumsal cinsiyet rolleri ve kadınların sorumluluklarının daha çok olması etkili olabilir. Mekânsal düzenlilik boyutunda kadın ve erkek katılımcılar arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır($p = 0.482 > 0.05$). Mekânı düzenleme konusunda kadın ve erkekler eşit düzeydedirler. Bir boyut dışında tüm boyut ve toplam ölçekteki anlamlı farklar sonucunda cinsiyet değişkeninin düzenli olma düzeyi noktasında önemli ölçüde etkisi olduğu söylenebilir.

Tablo 4.9. Yaş Değişkenine Göre Tertiplilik-Düzenlilik Ölçeği ve Alt Boyutları Puanlarının Tek Faktör Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

	Grup	N	$\bar{X}$	Ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p	Fark
Kişi. Düz. Alt Boyutu	18-25	230	16.44	3.0	G.arası	111.70	3	37.236	3.934	.009	1-3
	26-40	180	16.57	3.2	G. içi	4694.6	496	9.465			2-3
	41-60	82	17.73	2.8	Toplam	4806.3	499				
	61->	8	17.62	3.0							
Zam. Düz. Alt Boyutu	18-25	230	11.71	2.5	G.arası	9.551	3	3.184	.471	.703	-
	26-40	180	11.81	2.6	G. içi	3354.1	496	6.762			
	41-60	82	12.10	2.5	Toplam	3363.7	499				
	61->	8	11.75	1.6							
Mek. Düz. Alt Boyutu	18-25	230	9.27	2.0	G.arası	13.676	3	4.559	.951	.416	-
	26-40	180	9.11	2.1	G. içi	2378.1	496	4.795			
	41-60	82	9.01	2.5	Toplam	2391.8	499				
	61->	8	8.12	2.9							
Tert. Alt Boyutu	18-25	230	10.31	1.5	G.arası	25.560	3	8.520	3.194	.023	2-3
	26-40	180	10.03	1.8	G. içi	1323.2	496	2.668			
	41-60	82	10.67	1.4	Toplam	1348.8	499				
	61->	8	10.75	1.3							
Topl. Ölçek	18-25	230	47.74	6.5	G.arası	243.5	3	81.185	1.861	.135	-
	26-40	180	47.53	6.8	G. içi	21634	496	43.617			
	41-60	82	49.52	6.4	Toplam	21877	499				
	61->	8	48.25	6.3							

Tablo 4.9. incelendiğinde yaş açısından kişisel düzenlilik alt boyutu puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık görülmektedir($F(3,496)=3.934$; $p=0.009<0.05$). 18-25 yaş grubunun puan ortalamaları ($\bar{x}=16.44$), 26-40 yaş grubunun puan ortalamaları ($\bar{x}=16.57$), 41-60 yaş grubunun puan ortalamaları

($\bar{x}=17.73$), 60 yaş ve üzeri grubunun puan ortalamaları ($\bar{x}=17.62$) dir. Anlamlı farklılıkların kaynağını bulmak için Post-hoc analizlerinden Scheffe testi yapılmıştır. Analizler sonucunda 41-60 yaş grubunun puan ortalamaları; 18-25 yaş grubu puan ortalamalarından ve 26-40 yaş grubu puan ortalamalarından daha yüksek olarak bulunmuştur. Aynı şekilde tertiplilik alt boyutunda da yaş açısından anlamlı bir farklılık görülmektedir($F_{(3,496)}=3.194$; $p=0.023<0.05$). 18-25 yaş grubunun ortalama puanları($\bar{x}=10.31$), 26-40 yaş grubunun ortalama puanları($\bar{x}=10.03$), 41-60 yaş grubunun ortalama puanları($\bar{x}=10.67$), 60 yaş ve üzeri grubunun ortalama puanları($\bar{x}=10.75$) tir. Anlamlı farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Scheffe testi sonucunda 41-60 yaş grubunun puan ortalamaları, 26-40 yaş grubu puan ortalamalarından daha yüksek olarak bulunmuştur. Bu bulgulara göre yaş arttıkça düzen ve tertip ihtiyacı ve eğiliminin arttığı söylenebilir. Buna karşılık yaş değişkenine göre zamansal düzenlilik boyutu puanlarında, mekânsal düzenlilik boyutu puanlarında ve toplam ölçek puanları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır($p>0.05$). Zamanı ve mekânı düzenleme eğilimi ve genel olarak düzenli olma eğilimi noktasında yaş gruplarına göre bireyler eşit düzeydedirler.

Tablo 4.10. Medeni Duruma Göre Tertiplilik-Düzenlilik Ölçeği ve Alt Boyutları Puanlarının Bağımsız Örneklem T Testi Sonuçları

	Grup	N	$\bar{X}$	Ss	T	Sd	P
Kişisel Düzenlilik Alt Boyutu	Bekâr	319	16.344	3.035	3.652	498	.001
	Evli	181	17.386	3.118			
Zamansal Düzenlilik Alt Boyutu	Bekâr	319	11.752	2.604	.705	498	.481
	Evli	181	11.922	2.585			
Mekânsal Düzenlilik Alt Boyutu	Bekâr	319	9.213	2.072	.745	498	.457
	Evli	181	9.055	2.384			
Tertip Alt Boyutu	Bekâr	319	10.191	1.632	1.605	498	.109
	Evli	181	10.436	1.657			
Toplam Ölçek	Bekâr	319	47.501	6.586	2.116	498	.035
	Evli	181	48.801	6.619			

Tablo 4.10 incelendiğinde toplam ölçek ve kişisel düzenlilik alt boyutu puan ortalamalarına göre evli ve bekârlar arasında anlamlı bir farklılık vardır($p<.05$). Toplam ölçek açısından evli kişilerin düzenlilik puan ortalamaları ($\bar{x}=48.801$), bekâr kişilerin düzenlilik puan ortalamalarından ($\bar{x}=47.501$) daha yüksek bulunmuştur. Aynı şekilde kişisel düzenlilik boyutunda da evli kişilerin puan ortalamaları ($\bar{x}=17.386$), bekâr kişilerin puan ortalamalarından ($\bar{x}=16.344$) daha yüksek olarak bulunmuştur. Buna göre evli olma durumunun genel olarak düzenli olma noktasında etkisi olduğu söylenebilir. Bu durumun oluşmasında evli bireylerin daha çok sorumluluklarının olması ve ev düzenini koruma noktasında daha çok rol oynamaları etkili olabilir. Buna karşılık zamansal düzenlilik alt boyutunda, mekânsal düzenlilik alt boyutunda ve tertip alt boyutunda evli ve bekâr katılımcılar arasında anlamlı bir farklılık görülmemektedir($p>0.05$). Zamanlarını, mekânlarını düzenleme ve tertipli olma noktasında evli ve bekârlar eşit düzeydedir.

Tablo 4.11. Eğitim Durumuna Göre Tertiplilik-Düzenlilik Ölçeği ve Alt Boyutlarının Tek Faktörlü Varyans Analizi (ANOVA) Testi Sonuçları

	Grup	N	$\bar{X}$	Ss	Var.K.	KT	Sd	KO	F	p	Fark
Kişisel Düzen. Alt Boyutu	İlkokul	24	18.37	2.5	G.arası	127.85	6	21.309	2.245	.020	1-4
	Ortaokul	19	18.00	3.4	G. içi	4678.5	493	9.490			1-5
	Lise	60	17.11	2.9	Topl.	4806.3	499				1-6
	Ön Lisans	61	16.52	3.4							2-5
	Lisans	265	16.53	3.0							2-6
	Lisansüstü	71	16.33	3.1							
Zama. Düzen. Alt Boyutu	İlkokul	24	11.25	2.5	G.arası	173.76	6	28.96	4.476	.001	
	Ortaokul	19	10.73	3.3	G. içi	3189.9	493	6.470			2-6
	Lise	60	11.83	2.3	Topl.	3363.7	499				4-6
	Ön Lisans	61	11.22	2.7							5-6
	Lisans	265	11.72	2.4							
	Lisansüstü	71	13.11	2.6							
Mekâ. Düzen. Alt Boyutu	İlkokul	24	8.12	2.7	G.arası	59.427	6	9.904	2.094	.029	1-5
	Ortaokul	19	9.21	2.5	G. içi	2332.4	493	4.731			1-6
	Lise	60	8.88	2.6	Topl.	2391.8	499				4-5
	Ön Lisans	61	8.68	2.0							4-6
	Lisans	265	9.32	2.0							
	Lisansüstü	71	9.50	2.0							
Tertip Alt Boyutu	İlkokul	24	10.95	1.3	G.arası	23.425	6	3.904	1.452	.136	-
	Ortaokul	19	10.57	1.6	G. içi	1325.3	493	2.688			
	Lise	60	10.13	1.7	Topl.	1348.8	499				
	Ön Lisans	61	10.19	1.6							
	Lisans	265	10.33	1.5							
	Lisansüstü	71	9.95	2.0							
Topl. Ölçek	İlkokul	24	48.70	6.3	G.arası	199.38	6	33.231	.756	.501	-
	Ortaokul	19	48.52	7.5	G. içi	21678	493	43.972			
	Lise	60	47.96	7.0	Topl.	21877	499				
	Ön Lisans	61	46.63	6.8							
	Lisans	265	47.92	6.2							
	Lisansüstü	71	48.91	7.2							

Tablo 4.11.'de veriler incelendiğinde eğitim durumu, zamansal düzenlilik alt boyutunda anlamlı olarak farklılaşmaktadır ($F(6,493)=4.476; p=0.001<.05$). Zamansal düzenlilik alt boyutunda ilkokul mezunu bireylerin puan ortalamaları ($\bar{x}=11.25$), ortaokul mezunu bireylerin puan ortalamaları ($\bar{x}=10.73$), lise mezunu bireylerin puan ortalamaları ($\bar{x}=11.83$), ön lisans düzeyindeki bireylerin puan ortalamaları ($\bar{x}=11.22$), lisans düzeyindeki bireylerin puan ortalamaları ($\bar{x}=11.72$), lisansüstü düzeyindeki

bireylerin puan ortalamaları ($\bar{x}=13.11$)’dir. Anlamlı farkların kaynağını bulmak için Post-hoc Sheffe testi yapılmıştır, buna göre lisansüstü düzeyinde olanların puanı, ortaokul mezunu, ön lisans ve lisans düzeyinde olanların puanından daha yüksektir. Kişisel düzenlilik ($p=0.020<0.05$) ve mekânsal düzenlilik($p=0.029<0.05$) alt boyutunda puanların anlamlı olarak farklılaştığı fakat Sheffe yöntemi ile bakıldığında ikili gruplar arasında anlamlı bir farkın olmadığı görülmüştür. Bu açıdan küçük farklılıklara daha duyarlı bir test olan LCD testi ile değerlendirme yapılmıştır. LCD testi sonucunda kişisel düzenlilik alt boyutunda ilkokul mezunu bireylerin; ön lisans, lisans ve lisansüstü düzeyindeki bireylere göre ve ortaokul mezunu bireylerin; lisans ve lisansüstü düzeyindeki bireylere göre anlamlı olarak daha yüksek puanlar aldığı bulunmuştur; mekânsal düzenlilik alt boyutunda lisans ve lisansüstü düzeyindeki bireylerin ilkokul mezunu ve ön lisans düzeyindeki bireylere göre anlamlı olarak daha yüksek puanlar aldığı bulunmuştur. Bu bulgulara göre, eğitim seviyesi düştükçe düzene olan kişisel ihtiyaç artarken; eğitim seviyesi arttıkça zamanı ve mekânı düzenleme eğilimi artmaktadır. Toplam ölçek puanlarında, tertip alt boyutunda eğitim durumu anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır($p>0.05$). Buna göre genel anlamda düzenli ve tertipli olma noktasında eğitim durumuna göre bireyler eşit düzeydedir.

Tablo 4.12. Çalışma Durumuna Göre Tertiplilik-Düzenlilik Ölçeği ve Alt Boyutları Puanlarının Tek Faktör Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

	Grup	N	$\bar{X}$	Ss	Var.K.	KT	Sd	KO	F	P	Fark
Kişisel Düzen. Alt Boyutu	Çalışmayan	177	17.35	2.81	G.arası	140	3	46.6	4.96	.002	1-3
	Çalışan	203	16.47	3.22	G.içi	4666	496	9.40			
	Öğrenci	113	16.08	3.15	Topl.	4806	499				
	Emekli	7	18.00	3.21							
Zama. Düzen. Alt Boyutu	Çalışmayan	177	11.79	2.59	G.arası	11.99	3	3.99	.592	.621	-
	Çalışan	203	11.94	2.52	G.içi	3351	496	6.75			
	Öğrenci	113	11.67	2.73							
	Emekli	7	10.85	2.91	Topl.	3363	499				
Mekâ. Düzenl. Alt Boyutu	Çalışmayan	177	8.94	2.29	G.arası	33.39	3	11.1	2.34	0.73	-
	Çalışan	203	9.34	2.10	G. içi	2358	496	4.75			
	Öğrenci	113	9.23	2.07	Toplam	2391	499				
	Emekli	7	7.57	2.82							
Tertip Alt Boyutu	Çalışmayan	177	10.4	1.53	G.arası	20.79	3	6.93	2.58	.052	-
	Çalışan	203	10.0	1.81	G.içi	1328	496	2.67			
	Öğrenci	113	10.4	1.43							
	Emekli	7	10.4	1.81	Toplam	1348	499				
Toplam Ölçek	Çalışmayan	177	48.57	6.34	G.arası	113.9	3	37.9	.866	.459	-
	Çalışan	203	47.80	6.92	G.içi	21763	496	43.8			
	Öğrenci	113	47.40	6.43							
	Emekli	7	46.85	7.47	Toplam	21877	499				

Tablo 4.12. incelendiğinde çalışan/çalışmayan/öğrenci/emekli olma değişkenlerine göre kişisel düzenlilik alt boyutunda puanlar arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir($F(3,496)=4.96; p=0.002<0.05$). Bu boyutta çalışmayan grubun puanları($\bar{x}=17.35$), çalışan grubun puanları($\bar{x}=16.47$), öğrenci grubunun puanları($\bar{x}=16.08$), emekli grubun puanları($\bar{x}=18.00$) dir. Anlamlı farkların kaynağını bulmak için yapılan Post-hoc Scheffe testi sonucunda anlamlı farkın, çalışmayan grup puanları ile öğrenci grubu puanları arasında olduğu bulunmuştur. Buna göre çalışmayan grubun puan ortalamaları, öğrenci grubunun puan ortalamalarından daha yüksektir. Bu durumun oluşmasında çalışmamak ve çalışılmadığı için daha çok ev düzeninden sorumlu olmak etkili olabilir. Toplam ölçek puanlarında, zamansal düzenlilik alt boyutunda, mekânsal düzenlilik alt boyutunda ve tertip alt boyutunda çalışan/çalışmayan/öğrenci/emekli olma durumları anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır($p>0.05$). Genel olarak düzenli ve tertipli olma, zamanı ve mekânı düzenleme konusunda çalışma/çalışmama durumunun ya da öğrenci ve emekli olma durumunun etkili olmadığı söylenebilir.

Tablo 4.13. Ailede Doğum Sırasına Göre Tertiplilik-Düzenlilik Ölçeği ve Alt Boyutları Puanlarının Tek Faktör Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

	Grup	N	$\bar{X}$	Ss	Var.K.	KT	Sd	KO	F	P	Fark
Kişisel Düzen. Alt Boyutu	İlk Çocuk	185	16.756	3.01	G. arası	216.59	3	72.1	7.80	.001	1-4
	Ortanca	166	17.138	2.95	G.içi	4589.7	496	9.25			2-4
	Son Çocuk	137	16.510	2.98	Toplam	4806.3	499				3-4
	Tek Çocuk	12	12.833	4.93							
Zama. Düzen. Alt Boyutu	İlk Çocuk	185	12.043	2.50	G. arası	21.185	3	7.06	1.04	.371	-
	Ortanca	166	11.795	2.57	G.içi	3342.5	496	6.73			
	Son Çocuk	137	11.525	2.70	Toplam	3363.7	499				
	Tek Çocuk	12	11.833	3.06							
Mekâ. Düzen. Alt Boyutu	İlk Çocuk	185	8.989	2.28	G. arası	22.288	3	7.42	1.55	.199	-
	Ortanca	166	9.228	2.17	G.içi	2369.5	496	4.77			
	Son Çocuk	137	9.372	2.11	Toplam	2391.8	499				
	Tek Çocuk	12	8.250	2.49							
Tertip Alt Boyutu	İlk Çocuk	185	10.400	1.47	G. arası	13.809	3	4.60	1.71	.164	-
	Ortanca	166	10.247	1.65	G.içi	1334.9	496	2.69			
	Son Çocuk	137	10.240	1.74	Toplam	1348.8	499				
	Tek Çocuk	12	9.333	2.49							
Topla. Ölçek	İlk Çocuk	185	48.189	6.26	G. arası	447.65	3	149	3.45	.016	1-4
	Ortanca	166	48.409	6.42	G.içi	21429	496	43.2			2-4
	Son Çocuk	137	47.649	6.91	Toplam	21877	499				
	Tek Çocuk	12	42.250	9.07							

Tablo 4.13. incelendiğinde ailede doğum sırasına göre kişisel düzenlilik alt boyutundaki puanlar istatistiksel olarak farklılaşmaktadır($F(3,496)=7.802$; $p=0.001<0.05$). Bu boyutta kardeşlik sırasında ilk çocuk olan bireylerin puan ortalamaları($\bar{x}=16.756$), ortanca olan bireylerin puan ortalamaları($\bar{x}=17.138$), son çocuk olan bireylerin puan ortalamaları($\bar{x}=16.510$) ve tek çocuk olan bireylerin puan ortalamaları($\bar{x}=12.833$) tür. Anlamlı farkların kaynağını bulmak için yapılan Post-hoc Scheffe testi sonucunda ailede ilk çocuk, ortanca çocuk ve son çocuk olan grubun puan ortalamaları, tek çocuk olan grubun puan ortalamalarından anlamlı olarak daha yüksektir. Aynı şekilde toplam ölçek puanları, doğum sırasına göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır($F(3,496)=3.454$; $p=0.016<0.05$). İlk çocuk olan bireylerin puan

ortalamaları($\bar{x}$ =48.189), ortanca olan bireylerin puan ortalamaları($\bar{x}$ =48.409), son çocuk olan bireylerin puan ortalamaları($\bar{x}$ =47.649) ve tek çocuk olan bireylerin puan ortalamaları($\bar{x}$ =42.250) dir. Anlamlı farkın hangi gruplardan kaynaklandığını bulmak için yapılan Scheffe testi sonucunda anlamlı farkın ilk çocuk ve ortanca çocuk ile tek çocuk olanlar arasında olduğu bulunmuştur. Ailede ilk çocuk olarak ve ortanca çocuk olarak doğanlar, tek çocuk olarak doğanlardan daha yüksek puan almıştır. Bu bulgu, doğum sırasının düzenlilik düzeyini etkilediğini; ilk çocuk ve ortanca çocuk olanların, son çocuk ve tek çocuk olanlara göre daha düzenli olduğunu göstermektedir. Tek çocuk olanların daha düşük düzeylerde düzenli olmasında, tek çocukların daha ilgi odağında yetiştirilmeleri etkili olabilir. Buna karşılık zamansal düzenlilik, mekânsal düzenlilik ve tertip alt boyutlarında doğum sırasına göre puanlar anlamlı olarak farklılaşmamaktadır($p>0.05$). Zamanlarını ve mekânlarını düzenleme ve tertipli olma noktasında da doğum sıralarına göre kardeşlerin benzer düzeyde olduğu görülmektedir.

Tablo 4.14. Mesleklere Göre Tertiplilik-Düzenlilik Ölçeği Puanlarının Tek Faktör Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Gruplar	N	$\bar{X}$	Ss	Var.K.	KT	Sd	KO	F	p	Fark
Ev Hanımlığı	60	49.21	6.31	G.arası	225.670	7	32.239	.798	.590	-
EğitimÖğretimA.	79	49.40	6.33	G.içi Toplam	9011.767	223	40.412			
Ekonomi Alanı	19	49.63	5.69							
Mühendislik A.	10	52.00	7.10							
Tasarım Alanı	24	48.83	7.25							
Psikoloji Alanı	24	48.79	6.59							
Hukuk Alanı	6	50.16	5.63							
Akademisyenlik	9	53.33	3.87							

Mesleklere göre düzenlilik puanlarının karşılaştırılması aşamasında farklı mesleklerden toplanan veriler belli meslek alanlarına ayrılmıştır. Düzenlilik açısından daha yüksek ortalamaya sahip meslekler analize dâhil edilerek aralarındaki farklılık incelenmiştir. Tablo 4.14. incelendiğinde tertiplilik-düzenlilik ölçeği ortalamaları meslek gruplarına göre anlamlı bir farklılık göstermediği bulgusuna ulaşılmıştır($F(7.223)=.798$; $p=0.590>0.05$). Buna göre farklı meslek gruplarında olmak düzenlilik düzeyine etki etmemektedir.

Tablo 4.15. Bireylerin Kendilerine İlişkin Düzenlilik Tanımlarına Göre Tertiplilik-Düzenlilik Ölçeği Puanlarının Tek Faktör Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Grup	N	$\bar{X}$	Ss	Var.K.	KT	sd	KO	F	P	Fark
1.Çok Düzenli	87	53.36	4.73	G.arası	6050.74	4	1512.6	47.3	.001	1-2
2.Düzenli	174	49.82	5.28	G.içi	15826.8	495	31.97			1-3
3.Orta Derecede Düzenli	176	44.00	5.94	Toplam	21877.6	499				1-4
4.Düzensiz	54	46.62	7.11							1-5
5.Çok Dağınık	9	45.55	5.02							2-3
										2-4

Tablo 4.15. incelendiğinde toplam ölçekten alınan puanlar, katılımcıların kendilerini düzenlilik tanımlarına göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır($F(4,495)=47.3$; $p=0.001<0.05$). Kendilerini çok düzenli olarak tanımlayanların puanları($\bar{x}=53.36$), düzenli olarak tanımlayanların puanları($\bar{x}=49.82$), orta derecede düzenli olarak tanımlayanların puanları($\bar{x}=44.00$), düzensiz olarak tanımlayan puanları($\bar{x}=46.62$) ve çok dağınık olarak tanımlayanların puanları($\bar{x}=45.55$) tir. Anlamlı farkların kaynağını bulmak için yapılan Post-hoc Scheffe testi sonucunda kendilerini çok düzenli ve düzenli olarak tanımlayan bireylerin puanları, orta derecede düzenli ve düzensiz olarak tanımlayan bireylerin puanlarından daha yüksektir. Buna göre, kendilerini çok düzenli ve düzenli olarak tanımlayan bireylerin düzenli ve tertipli olma eğilimi de yüksektir. Bu bulgu, ölçeğin yapı geçerliliğini uygulama kısmında da ispatlayan güçlü bir bulgudur. Kendilerini orta derecede düzenli olarak, düzensiz olarak ve çok dağınık olarak tanımlayan bireylerin puanları arasında anlamlı olarak farklılık bulunmamıştır($p>0.05$). Kendilerini orta derecede düzenli, düzensiz ve çok dağınık olarak tanımlayan bireylerin tertiplilik düzenlilik eğilimleri eşittir.

5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde ölçek geliştirme çalışmasında yapılan analizlere ilişkin sonuçlar, verilerin çeşitli değişkenlere göre değerlendirmesine ilişkin sonuçlar, sonuçların tartışılması ve öneriler kısmı yer almaktadır.

5.1. Sonuçlar ve Tartışma

Bu çalışma ölçek geliştirme süreci ve ölçeğin uygulanması sonucu elde edilen verilerin değişkenlere göre incelenmesini içeren iki kısımdan oluşmaktadır. Bu açıdan iki kısma ait sonuç ve tartışmalar ayrı başlıklarda ele alınmıştır.

5.1.1. Tertiplilik-Düzenlilik Ölçeği Geliştirilmesi ve Psikometrik Özelliklerinin İncelenmesi İle İlgili Sonuç ve Tartışma

Bireylerin tertiplilik-düzenlilik durumlarını belirlemeye yönelik Tertiplilik-Düzenlilik ölçeği (TDÖ) 4'lü likert yapıda 15 maddeden oluşmaktadır. 15 maddeden 13'ü olumlu, 2'si olumsuz maddedir. Ölçek, toplam varyansın %57'sini açıklamaktadır. 'Kişisel düzenlilik', 'zamansal düzenlilik', 'mekânsal düzenlilik' ve 'tertip' olarak isimlendiren 4 alt boyuttan oluşmaktadır. Tertiplilik-Düzenlilik ölçeğinden alınabilecek en düşük puan 15, en yüksek alınabilecek puan 60'tır. 4'lü likert yapıda 'Bana Tamamen uygun', 'Bana Biraz Uygun', 'Bana Az Uygun' ve 'Bana Hiç Uygun Değil' şeklinde derecelenmiştir.

Ölçek geliştirme sürecinde düzenlilik kavramı ile ilgili literatür taraması ve içerik analizi sonucunda düzenliliğin farklı boyutlarını içeren 60 maddelik madde havuzu oluşturulmuş, kapsam geçerliliği için 11 uzmandan görüşleri alınmıştır. Lawshe tekniği kullanılarak alınan görüşlere göre uygun maddeler ortaya çıkmış, değiştirilmesi gereken maddeler düzeltilmiş, uygun olmayan maddelerin çıkarılmasına karar verilmiştir. Düzeltilmesi gereken maddeler uzman görüşleri doğrultusunda değiştirilmiştir ve bir madde eklenmiştir. İlk uygulamaya 52 maddelik denemelik ölçek ile başlanmıştır. 52 maddelik ölçek açımlayıcı faktör analizi için 260 katılımcıya uygulanmıştır.

Açımlayıcı faktör analizi için örneklem büyüklüğü noktasında farklı görüşler bulunmaktadır. Bazı görüşler örneklem sayısı üzerinden ölçüler verirken, bazı görüşler birey-madde oranı üzerinden ölçüler vermektedir. Genellikle örneklem büyüklüğünün madde sayısının 5-10 katı olacak şekilde olmasına dair açıklamalar ve öneriler bulunmaktadır (MacCallum, Widaman, Zhang and Hong, 1999; Aksu vd., 2017). Çalışmanın ilk aşamasında ölçeğin deneme soru listesinde yer alan 52 maddenin 5 katı olacak şekilde 260 kişiden veri toplanmıştır. Madde analizleri ve açımlayıcı faktör analizi kapsamında ilk olarak maddelerin madde toplam korelasyonları incelenmiş, düşük değerdeki maddeler belirlenmiş ardından faktör analizi için KMO katsayısı ve Bartlett Testi incelenmiştir. Açımlayıcı faktör analizinde 52 maddelik denemelik ölçeğe ilişkin veriler analiz edilmiştir. Bunun sonucunda toplam varyansın %57'sini açıklayan, özdeğeri 1'den büyük olan 4 faktör bulunmuştur. Yamaç Birikinti Grafiği (Şekil 1) incelendiğinde de dördüncü faktörden sonra eğrinin düzleştiği görülmektedir. Birçok çalışmada toplam açıklanan varyansın %40 veya üzeri değerlerde olmasının kabul edildiği belirtilmiştir (Aksu vd., 2017). Alt boyutlar 'Kişisel Düzenlilik', 'Zamansal Düzenlilik', 'Mekânsal Düzenlilik' ve 'Tertip' olarak isimlendirilmiştir. Ölçek maddelerinin madde toplam korelasyonları .369 ile .537 arasında değerler almıştır. Bu değerlerin yeterince yüksek olmamasının ölçeğin 4'lü likert yapıda olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Preston ve Colman (2000) çalışmalarında 2, 3, 4 dereceli ölçeklerin en düşük; 5, 6 dereceli ölçeklerin orta; 7-10 dereceli ölçeklerin en yüksek geçerlik, güvenirlik değerine sahip olduklarını ortaya koymuşlardır. Maddelerin faktör yükleri ise .570 ile .814 arasında değişmektedir. Bu faktör yükleri de istenen yüksek değerler içerisinde (Büyüköztürk, 2019: 134).

Doğrulamalı faktör analizi ilk sonuçlarında bazı uyum iyiliği indekslerinin kritik değerlerin altında olmasından dolayı kişisel düzenlilik alt boyutundaki m12 ve m13 arasında modifikasyon değerinin yüksek olduğu gözlenmiştir. Hata kovaryanslarından e4 ile e5 arasında yapılan modifikasyon sonucunda uyum iyiliği değerlerinde artış gözlenmiştir. Yapılan analizler sonucunda 4 bileşenli 15 maddeli ölçek yapısının kabul edilen uyum indeksleri içerisinde olduğu ve geçerli olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Ölçüt bağıntılı geçerliliği incelemek için uygulanan Boyutlandırılmış Beş Faktör Kişilik Envanterinin Düzenlilik alt boyutu ile pozitif ve

yüksek ilişkisi ($r=.796$; $p<0.01$) ve Psikolojik İyi Oluş Ölçeği ile pozitif ilişkisi($r=.318$; $p<0.05$) ölçeğin bu açıdan da geçerli olduğunu göstermektedir.

Ölçeğin güvenirliği için ölçeğin tamamı ve alt boyutları için iç tutarlık katsayılarının genel olarak kabul edilebilir ve yüksek düzeydedir; bu da ölçeğin güvenirliğinin yüksek olduğunu ifade etmektedir. Diğer bir güvenirlik çalışması olan test-tekrar test uygulaması sonucu iki uygulama arasındaki ilişki anlamlı, pozitif ve yüksek ($r=0.725$; $p=0.001$) olarak bulunmuştur. Bu değer de ölçeğin güvenirliğini ve zaman noktasındaki kararlılığını destekler niteliktedir.

Ölçeğin “kişisel düzenlilik” alt boyutunda 5 madde yer almaktadır. Bu boyut bireyin düzene duyduğu ihtiyacı, düzensizlikten duyduğu rahatsızlığı ifade eden maddelerden oluşmaktadır. Bu boyuttaki örnek maddeler “Odamın dağınıklığından rahatsız olurum”, “Dağınık masa dikkatimi dağıtır” şeklindedir. Ölçüt bağıntılı geçerlilik için bu çalışmada kullanılan Bulut ve Yıldız (2018) tarafından uyarlanan Boyutlandırılmış Beş Faktör Kişilik Envanterinin ‘Sorumluluk’ boyutu ‘Düzenlilik’ alt boyutundaki ‘Eşyalarımı temiz ve düzenli tutarım’, ‘Her şeyin yerli yerinde olmasını severim’ gibi bazı maddelerin, bu boyuttaki maddelerle daha çok benzer nitelik taşıdığı görülmektedir.

Ölçeğin “zamansal düzenlilik” alt boyutunda 4 olumlu madde yer almaktadır. Bu boyut bireyin zamanını ve görevlerini düzenlemeyi ifade eden maddelerden oluşmaktadır. Bu boyuttaki örnek maddeler “Yapacaklarımı not alırım”, “Yapılacak işleri öncesinde sıralarım” şeklindedir. Teorik anlamda zaman yönetimi ile ilgili literatürde düzen yaklaşımına özellikle yer verildiği görülmektedir(Sabuncuoğlu ve Paşa, 2002). Macan ve arkadaşları (1990) tarafından geliştirilen ‘Time Management Behaviour’ adlı ölçekte de düzen ve düzensizlikle ilgili boyutların yer aldığı görülmektedir. Bu da zaman yönetiminin zamanı planlama, görevleri sıralama gibi faktörlerinin, mekânı düzenleme ve organize olma ile ilişkisini ortaya koymaktadır. Ülkemizde zaman yönetimi ile ilgili çalışmalarda sıklıkla Britton ve Tesser (1991) tarafından geliştirilen, Alay ve Koçak (2002) tarafından uyarlanan, geçerlik ve güvenirliği test edilen Zaman Yönetimi Anketinin kullanıldığı görülmektedir. Bu ankette maddeler soru listesi şeklindedir. Özellikle ‘Zaman Planlama’ alt boyutundaki ‘Güne başlamadan önce gününüzü planlar mısınız?’ ‘Her gün yapmak zorunda olduğunuz şeylerin listesini yapar mısınız?’ gibi

bazı soru ifadeleri ile ölçekte bu boyutta yer alan ‘Günümü planlı bir şekilde yaşarım’, ‘Yapacaklarımı not alırım’ gibi maddeler örtüşmektedir.

Ölçeğin ‘mekânsal düzenlilik’ alt boyutu 3 maddeden oluşmaktadır. Bu maddelerden biri olumlu, ikisi olumsuz maddedir. Bu boyutta eşyaların yerleşimi ile ilgili maddeler yer almaktadır. Bu boyuttaki örnek maddeler ‘‘Aradığım eşyayı çabuk bulurum’’, ‘‘ Cebimde, cüzdanımda kartlar, paralar, fişler karışık durur’’ şeklindedir. Demir ve Gürol (2019) tarafından uyarlanan ev ortamının özellikleri ve atmosferi ile ilgili ‘Karışıklık, Karmaşa ve Düzen Ölçeği’nde ‘Düzen’ alt boyutu içerisinde yer alan ‘İhtiyaç duyduğum eşyalarımı bulurum’ maddesi ile mekânsal düzenlilik alt boyutundaki ‘Aradığım eşyayı çabuk bulurum’ maddesinin benzerlik taşıdığı görülmektedir.

Ölçeğin ‘tertip’ alt boyutu 3 maddeden oluşmaktadır. Tertip alt boyutu, daha özenli bir sıralama ve düzenleme eğilimini ifade etmektedir. Bu alt boyuta örnek maddeler ‘Askıdaki kıyafetlerim özenli durur’, ‘Kitaplarım belli bir düzen içerisinde’ şeklindedir. Bu alt boyut ve maddelere ilişkin başka çalışmalarda benzer yapıya sahip alt boyuta ulaşılmamıştır.

Çalışma sürecinde incelenen diğer ölçeklerin tümünde ‘düzen/düzenlilik’ bir alt boyut olarak yer almaktadır. Bu çalışma ile doğrudan düzenlilik düzeyinin belirlendiği bir ölçek geliştirmek istenmiştir. Ölçek geliştirme sürecinde yapılan faktör analizleri ile düzenliliğin bileşenleri de ortaya çıkmıştır. Sonuç olarak yapılan analizler ölçeğin geçerli ve güvenilir olduğunu; bireylerin tertiplilik-düzenlilik düzeylerini belirlemede geçerli ve güvenilir biçimde kullanılabileceğini göstermektedir.

5.1.2. Bireylerin Tertiplilik-Düzenlilik Durumlarının Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi İle İlgili Sonuçlar

Bireylerin tertiplilik-düzenlilik düzeyleri cinsiyet, yaş grupları, medeni durum, eğitim durumu, çalışma durumu, meslek grupları, ailede doğum sırası ve kendilerine ait düzenlilik tanımları değişkenlerine göre incelenmiştir.

Cinsiyete göre karşılaştırılan tertiplilik-düzenlilik düzeylerinin kadın ve erkek bireyler arasında farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre kadınların

erkeklerle göre; daha düzenli ve tertipli oldukları, düzenli olmayı daha çok tercih ettikleri ve zamanlarını daha iyi planladıkları söylenebilir. Toplum yapımızda da toplumsal cinsiyet rolleri kapsamında düzen denildiğinde akla ilk kadınlar geldiği gibi Vatandaş (2007) tarafından yapılan çalışmada olduğu gibi düzenli olmak her iki cinsiyete de atfedilmektedir. Bulut ve Yıldız'ın (2020) çalışmasında, üniversite öğrencilerinde kadın ve erkekler arasında düzenlilik açısından anlamlı bir farklılık bulunarak kadınların ortalamaları erkeklerin ortalamalarından daha yüksek çıkmıştır. Cırcır (2006) tarafından yapılan çalışmada, benzer sonuçlar elde edilmiştir, toplumun genel yapısında evin düzen işleyişini daha çok annelerin sağladığını bu açıdan kadınların daha çok düzenli ve temiz olma eğiliminde olabileceği ifade edilmiştir. Pamir (2008) de yaptığı çalışmada, kız öğrencilerin düzen eğilimlerinin erkeklerden daha güçlü olduğu, yine Taylı (2013) tarafından yapılan çalışmada da sorumluluk özelliğinin kız öğrencilerde daha fazla olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Ulu (2007) tarafından yapılan ve Koçubaba (2019) tarafından yapılan tez çalışmalarında, mükemmelliyetçiliğin 'düzen' alt boyutuna dair ortalamalarda ise iki cinsiyet arasında anlamlı bir farka ulaşılmamıştır. Yurt dışındaki Beş Faktör kişilik modeli ile ilgili bazı geniş kapsamlı çalışmalarda sorumluluk/vicdanlılık boyutundaki düzen ve öz disiplin alt boyutlarında kadınların erkeklere göre biraz daha yüksek puanlar aldığı görülmektedir(Costa, Terracciano and McCrae, 2001; Schmitt, Realo, Voracek and Allik, 2008; Weisberg, DeYoung and Hirsh, 2011). Ancak bu sorumluluk boyutundaki farklılıkların kültürler arasında tutarlı olmadıkları ve önemli bir cinsiyet farkı oluşturmadığı da ifade edilmektedir. Cinsiyet ve düzenlilik noktasındaki bulunan sonuçlar literatürdeki araştırma sonuçları ile örtüşmektedir. Genel zaman yönetimi ve zamanı planlama noktasında da yapılan bazı araştırmalarda cinsiyete göre anlamlı farklılıklar (Alay ve Koçak, 2003; Yenihan ve Öner, 2013) bulunurken, bazı araştırmalarda anlamlı bir farklılık bulunmamıştır(Durmaz, Hüseyinli ve Güçlü, 2016). Alay ve Koçak'ın (2003) çalışmasında kadın katılımcıların erkek katılımcılara göre zamanı yönetme ve planlama boyutlarında daha yüksek puanlar almaları, Yenihan ve Öner'in(2013) çalışmasında kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre zaman yönetimi becerilerinin daha yüksek olması, çalışmadaki zamansal düzenlilik noktasındaki kadınlar lehine olan sonucu destekler niteliktedir.

Yaş değişkenine göre karşılaştırılan tertiplilik düzenlilik düzeylerinin toplam ölçek açısından yaş gruplarına göre değişmediği sonucuna ulaşılrken; kişisel

düzenlilik alt boyutunda ve tertip boyutunda anlamlı farklılıklar, yaş arttıkça düzenlilik eğiliminin de artabileceğini göstermektedir. Koçubaba (2019) tarafından yapılan tez çalışmasında da mükemmeliyetçiliğin ‘düzen’ alt boyutunda yaş gruplarına göre anlamlı farklılık bulunmamıştır. Jackson ve diğerleri (2009), sorumluluk ölçeğinin boyutlarının yaş gruplarına göre değişip değişmediklerini inceledikleri çalışmada düzen boyutu, diğer boyutlardan farklı olarak, yaş grupları arasında farklılık göstermemiştir. Çalışmanın toplam ölçek bazındaki sonucunu destekler niteliktedir. Kişisel düzenlilik ve tertip alt boyutunda 41-60 yaş grubunun, 18-25 yaş grubu ve 26-40 yaş grubuna göre düzenliliğe daha çok ihtiyaç duydukları, tercih ettikleri ve tertibe daha önem verdikleri bulgusu da yaş arttıkça düzen ve tertip ihtiyacının arttığının bir göstergesidir. Bu durumun ortaya çıkmasında 41-60 yaş grubunun gelişimsel dönem açısından var olan hayat düzenini koruma noktasında daha çok tertip ve düzen ihtiyacı hissettikleri söylenebilir. Ferrari ve Roster (2018) da çalışmalarında dağınıklığın, yaşlı yetişkinlerin psikolojik uyumları üzerinde genç yetişkinlere göre daha fazla olumsuz etkiye sahip olduğunu bildirmiştir. Beş Faktör modeli ile ilgili yapılan farklı kültürlerdeki çalışmalar, yaşla birlikte bireylerin daha sorumlu, vicdanlı hale geldiklerini kanıtlamıştır (McCrae et al., 1999; Srivastava, John, Gosling and Potter, 2003; Donnellan and Lucas, 2008). Bu açıdan 41-60 yaş grubunun, sosyal rollerinin devamlılığı noktasındaki gelişimsel ihtiyaçlarının, kişisel olgunlaşmalarının bu sonuca ulaşmada etkili olduğu düşünülmektedir.

Medeni durum değişkenine göre karşılaştırılan tertiplilik düzenlilik düzeylerinin evli ve bekâr bireyler arasında farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre evli olan kişilerin bekâr olan kişilere göre daha düzenli oldukları, düzene ihtiyaç duydukları söylenebilir. Bunun oluşmasında bireyin genel hayat düzeninin evlilik ile belirginleşmiş olması etkili olabilir. Bireyin yaşamındaki sosyal rol alanlarından biri olan evlilikle sorumlulukların artması, düzeni sağlama ve koruma anlamında bireylerin tertip ve düzene daha çok önem verdikleri düşünülmektedir. Şencan Mert (2016) tarafından yapılan çalışmada hem evli kadınların, bekâr kadınlara göre daha sorumlu; hem evli erkeklerin, bekâr erkeklere göre daha sorumlu oldukları bulgusuna ulaşılmıştır. Bu durumda evli bireylere ilişkin sorumluluklar, roller ve beklentilerin etkili olduğu düşünülmektedir.

Çalışmada zamansal düzenleme noktasında evli ve bekâr bireylerin eşit düzeyde oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Mercanlıoğlu (2010) tarafından ve Özel, Hasgöl ve Duzcu (2018) tarafından zaman yönetimi becerilerinin incelendiği çalışmalarda, evli ve bekâr bireylerin zaman yönetimi becerileri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bu çalışmalardaki bulgular, zamansal düzenlilik boyutundaki sonuç ile paraleldir. Zamanı planlama ve düzenleme konusunda evli ve bekâr bireylerin eşit düzeylerde olduğu söylenebilir.

Eğitim durumuna göre karşılaştırılan tertiplilik düzenlilik düzeylerinin toplam ölçek bazında farklı eğitim seviyelerine göre değişmediği sonucuna ulaşılmıştır. Kişisel, zamansal ve mekânsal düzenlilik alt boyutların bulunan anlamlı farklılıklar eğitim seviyesinin düzenlilik düzeyinde etkisi olduğunu da göstermektedir. Koçubaba'nın (2019) çalışmasında farklı olarak öğrenim durumuna göre 'düzen' alt boyutundan alınan puanlar arasında da anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Demir ve Gürol (2019) tarafından karmaşa-düzen üzerine yapılan bir ölçek uyarlama çalışmasında, kadın katılımcıların eğitim seviyesi arttıkça karmaşa skorlarının yüksek, eğitim seviyesi düştükçe düzen skorlarında artış olduğu görülmüştür. Bu durumun ortaya çıkmasında kadın katılımcıların çoğunun (özellikle düşük eğitim sahibi olanlar) çalışmamaları ve çalışmadıkları için daha düzenli evlere sahip oldukları yorumu yapılmıştır. Bu çalışmada da benzer olarak kişisel düzenlilik alt boyutunda eğitim seviyesi düştükçe kişisel olarak düzene duyulan ihtiyaç artmıştır. Zamansal düzenlilik ve mekânsal düzenlilik alt boyutunda lisansüstü eğitim düzeyindeki bireyler, ön lisans ve lisans eğitim durumundaki bireylere göre daha yüksek puanlar almışlardır. Benzer şekilde Pamir'in (2008) çalışmasında da eğitim seviyesi yükseldikçe mükemmeliyetçiliğin 'düzen' boyutu puanlarında artış gözlenmiştir. Lisansüstü eğitim seviyesindeki bireylerin zamanı düzenleme, planlama ve mekânı organize etme konusunda daha iyi oldukları söylenebilir. Bu durumun oluşmasında da her eğitim düzeyindeki bireylerin farklı faaliyetler içerisinde olması ve zamanlarını farklı şekillerde değerlendirmeleri etkili olabilmektedir. Lisansüstü eğitim düzeyindeki bireylerin de daha yoğun bir akademik gelişimde olmaları ve akademik faaliyetleri ve görevleri düzenlemeye daha çok zaman ayırmalarının, daha planlı çalışmalarının ve daha iyi organize olmak için mekânlarını da iyi derecede düzenlemelerinin etkisi olduğu düşünülmektedir.

Çalışma durumu değişkenine göre karşılaştırılan tertiplilik düzenlilik düzeylerinin çalışan/çalışmayan/öğrenci/emekli olma durumlarına göre toplam ölçek bazında farklılık göstermediği; çalışan/çalışmayan/öğrenci/emekli olma durumunun etkili olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Yalnızca kişisel düzenlilik alt boyutunda çalışmayan grubun, öğrenci grubundan daha düzenli oldukları bulgusuna ulaşılmıştır. Buna göre, çalışmayan grubun ev ortamında daha fazla vakit geçirmesi, ev ortamında sorumluluklarının daha fazla olmasından kaynaklı olarak daha düzenli oldukları söylenebilir. Benzer şekilde Demir ve Gürol'un (2019) çalışmasında da çalışmayan kadın katılımcıların çalışmadıkları için daha düzenli evlere sahip oldukları yorumu yapılmıştır.

Ailede doğum sırasına göre karşılaştırılan tertiplilik düzenlilik düzeylerinin kardeş sırasına göre incelendiğinde ilk çocuk olan ve ortanca çocuk olan bireylerin düzenlilik düzeylerinin, son çocuk ve tek çocuk olan bireylere göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Kişisel düzenlilik alt boyutunda son çocuk olan grubun da tek çocuk olan gruptan daha yüksek düzeyde düzenli olduğu bulunmuştur. Alan yazında Adler'in doğum sırasına göre kardeşlerin özellikleri ile görüşleri çalışmanın sonuçlarını destekler niteliktedir. Adler doğum sırasına göre ilk çocukların ailelerin beklentilerini karşılamak için diğer kardeşlerine oranla daha sorumlu, organize ve başarı odaklı; tek çocukların ise daha sorumsuz olduğuna dair açıklamalarda bulunmuştur (Burger, 2006; Çınarbaş ve Nilüfer, 2019). Bu da kuramsal geçerlilik noktasında güçlü bir bulguya işaret eder. Toplumda da ilk çocukların daha sorumlu, daha görev odaklı oldukları, son çocukların ya da tek çocukların bu konuda daha rahat olmaları ile ilgili genel bir algı da mevcuttur. Çalışma sonucunda da hem ilk çocuk hem ortanca çocuk olanların düzenlilik puanlarının, tek çocuk olanlardan daha yüksek çıkması bu genel görüşü desteklemektedir.

Meslek değişkenine göre toplam ölçekten en yüksek puan alan meslekler karşılaştırılmıştır. Bu meslek alanları ev hanımlığı, eğitim-öğretim alanı, ekonomi alanı, mühendislik alanı, tasarım alanı, psikoloji alanı, hukuk alanı, akademisyenlik alanı şeklinde sekiz gruba ayrılmıştır. Bu meslek gruplarına göre tertiplilik-düzenlilik düzeylerinin farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Holland (1973) kişilik kuramında insanların tanımlamış olduğu altı kişilik tipinden birinde olduğunu ve ona uygun mesleklerden birini seçtiğini ifade etmektedir. Bu tipler, realistik, araştırmacı,

yaratıcı, sosyal, girişimci ve geleneksel-düzenli tiplerdir. Düzen noktasında kişilik özelliği olarak daha düzenli olan ve mesleki çevrelerini de düzende tutmayı seven tipler geleneksel-düzenli tiplerdir(Kuzgun, 2013: 113). Karşılaştırılan meslek alanları içerisinde Holland'ın tipolojisine göre geleneksel tipte yer alan muhasebecilik, memurluk gibi alanların daha düzenli olması beklenmiştir fakat çalışmada bu alanlar, en yüksek puan alan meslek gruplarından daha düşük puanlar almışlardır. Ölçme ve düzen ile ilişkili olarak mühendislik ve tasarım alanlarının da yüksek skorlar alması beklenmiştir fakat en yüksek skorların akademisyenlik alanına ait olduğu fakat anlamlı olarak farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Çalışma grubunda her meslekten farklı sayıda kişiler olması sınırlılıklardan biridir. Bu farklılığı anlamak için yakın oranlarda meslek elemanı üzerinde ve büyük örneklemelerde meslek gruplarını incelemenin gerekli olduğu düşünülmektedir.

Bireylerin kendilerine ait düzenlilik tanımlarına göre karşılaştırılan tertiplilik-düzenlilik düzeylerinin farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Kendilerini çok düzenli olarak ve düzenli olarak tanımlayanların bireylerin puanlarının da yüksek olması, geliştirilen ölçeğin yapı geçerliliğini bir kez daha ortaya koymaktadır. Bu bulgu, kendilerini bu şekilde tanımlayan kişilerin aynı şekilde düzenleme davranışını da etkin olarak sergilediklerini göstermektedir. Kendini orta derecede düzenli, düzensiz ve çok dağınık olarak tanımlayanların tertiplilik-düzenlilik düzeylerinin farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu durumun da bireylerin algı ve tutumları ile davranışları arasındaki farkı gösterdiği düşünülmektedir.

5.2. Öneriler

Düzenlilik eğilimi kişisel ve toplumsal bir değer olması açısından büyük önem taşımaktadır. Bu konuda her bireyin farklı düzeylerde olabileceğinin fark edilmesi gerekmektedir, buna ilişkin çalışmalar yapılabilir. Geliştirilen ölçek geçerli ve güvenilir olarak bireylerin genel düzenlilik düzeyleri hakkında fikir edinmek üzere ortaya koyulmuştur.

Geliştirilen ölçeğin farklı alanlarda kullanılabileceği düşünülmektedir. Eğitim alanında bütünsel başarıya olan etkisi açısından okullarda öğrenci ve öğretmenlerin düzenlilik düzeylerini belirlemede kullanılabilir. Yurt dışında özellikle iş verimi ve düzenlilik düzeylerinin ilişkisi ile ilgili yapılan çalışmalar göz önüne alındığında, iş

yerlerinde çalışanların düzenlilik düzeylerini belirlemede ve iş verimini arttırmak adına bir yöntem olarak kullanılabilir. Psikolojik danışmanlık ve aile danışmanlık hizmetlerinde psikolojik değer taşıması açısından danışanları ve aile sistemlerini değerlendirmede kullanılabileceği düşünülmektedir. Ölçek ile birlikte farklı değerlendirmelerin ve gözlemlerin de yapılması gerekmektedir.

Ülkemizde yapılan çalışmalarda düzen/düzenlilik konuları üzerinde yapılan araştırmalar sınırlı sayıdadır. Düzenlilik durumlarının farklı açılardan incelenmesine ve farklı değişkenlerle ilişkisinin ortaya konmasına yönelik nitelikli çalışmalar yapılmalıdır. İleriki çalışmalarda geliştirilen ölçekle birlikte, düzenlilik ile ilişkisi olduğu düşünülen sosyo-ekonomik özellikler, öğrenme stilleri, ebeveyn tutumları, akademik başarı ve para yönetme becerisi gibi değişkenlerle ilişkilerin araştırılması önerilebilir. Meslek gruplarına ilişkin daha geniş örneklemelerde çalışmalar yapılabilir. Düzenlilik ile ilgili nitel çalışmalar, deneysel çalışmalar ve düzenliliğin farklı boyutlarını belirlemeye yönelik ölçek geliştirme çalışmaları yapılabilir. İleriki çalışmalarda bu hususlar dikkate alınabilir.

6.KAYNAKLAR

Abrahamson, E., Freedman, D.H. (2006). A Perfect Mess: The Hidden Benefits of Disorder. Hachette UK.

Akpolat, G. (2016). Zaman kullanımına mükemmeliyetçi davranışın etkisine yönelik bir araştırma. Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Elazığ. (Tez Danışmanı: Doç. Dr. Esma Ülkü KAYA).

Aksu, G., Eser, M.T., Güzeller, C.O. (2017). Açımlayıcı ve Doğrulayıcı Faktör Analizi ile Yapısal Eşitlik Modeli Uygulamaları. Ankara: Detay Yayıncılık.

Alay, S., Koçak, S. (2002). Zaman yönetimi anketi: Geçerlik ve Güvenirlik. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 22(22), 9-13.

Alay, S. , Koçak, S. (2003). Üniversite öğrencilerinin zaman yönetimleri ile akademik başarıları arasındaki ilişki. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 35(35), 326-335.

Altun, F., Yazıcı, H. (2010). Öğrencilerin olumlu ve olumsuz mükemmeliyetçilik özellikleri ile akademik başarıları arasındaki ilişkiler. *International Conference on New Trends in Education and Their Implications*, 534-539.

Arthur Jr, W., Graziano, W.G. (1996). The five-factor model, conscientiousness, and driving accident involvement. *Journal of Personality*, 64(3), 593-618.

Aydoğan, Y. (2006). Ev ortamının çocuğun gelişimine göre düzenlenmesi. *Aile ve Toplum Eğitim-Kültür ve Araştırma Dergisi*, 3(10), 27-33.

Ayre, C., Scally A. J. (2014). Critical values for Lawshe's content validity ratio: Revisiting the original methods of calculation. *Measurement and Evaluation in Counseling and Development*, 47 (1), 79–86. doi: 10.1177/0748175613513808.

Bacanlı, H., İlhan, T., Aslan, S. (2009). Beş faktör kuramına dayalı bir kişilik ölçeğinin geliştirilmesi: Sıfatlara dayalı kişilik testi (SDKT). *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(2), 261-279.

Balaban, E. (2014). İç mekanın iç mekan değişkenleri bağlamında tinsel irdelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, İç Mimarlık Ana Bilim Dalı, Eskişehir.(Tez Danışmanı: Doç. Dr. Buğra Han Burak KAPTAN).

Basavanna, M. (2000). Dictionary of Psychology. Allied Publishers.

Bilgin, N.(2011). Eşya ve İnsan. 2.Basım, İstanbul: Gündoğan Yayınları.

Boydak, A. (2001). Öğrenme Stilleri. İstanbul: Beyaz Yayınları.

Britton, B.K., Tesser, A. (1991). Effects of time management practices on college grades. *Journal of Educational Psychology*, 83, 405-410.

Bulut, M.B., Yıldız, M. (2018). Boyutlandırılmış beş faktör kişilik envanterinin (B5FKE) Türkçeye uyarlanması: Üniversite öğrencileri örnekleminde geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Mediterranean Journal of Humanities*, 8(2), 181-200.

Bulut, M. B., Yıldız, M.(2020). Üniversite öğrencilerinin kişilik özelliklerinin yaşam doyumlarına etkisi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2, 397-412.

Büyüköztürk, Ş. (2019). Sosyal Bilimler için Veri Analizi El Kitabı. 25.Baskı, Ankara: Pegem Akademi.

Campbell, D. E. (1979). Interior office design and visitor response. *Journal of Applied Psychology*, 64, 648-653.

Carneige, D.(2015). Hayat Kısa Mükemmelleştirmeye Bak. İstanbul: Nemesis Kitap.

Chae, B. G., Zhu, R. J. (2014). Environmental disorder leads to self-regulatory failure. *Journal of Consumer Research*, 40, 1203–1218.

Chen, S., Oishi, S.(2017). Meaningful Mess: Making Tidying Less Boring Through Meaning and Motivation. University of Virginia.

Chin, A., Markey A., Bhargava, S., Kassam K.S., Loewenstein, G. (2017). Bored in the USA: Experience sampling and boredom in everyday life. *Emotion*, 17(2); 359-368.

Cırcır, B. (2006). Öğretmen Adaylarının Denetim Odakları ve Mükemmeliyetçilik Tutumlarının Bazı Özlük Niteliklerine Göre Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya. (Tez Danışmanı: Yrd. Doç.Dr.Şahin KESİCİ).

Comrey, A. L. (1995). Career assessment and the Comrey personality scales. *Journal of Career Assessment*, 3(2), 140-156.

Costa, P.T., McCrae, R.R., Dye, D. (1991). Facet scales for agreeableness and conscientiousness: A revision of the NEO personality inventory. *Personality and Individual Differences*, 12(9), 887-898.

Costa, P.T., McCrae, R.R. (1995). Domains and facets: Hierarchical personality assessment using the Revised NEO Personality Inventory. *Journal of personality assessment*, 64(1), 21-50.

Costa, P.T., Terracciano, A., McCrae, R.R. (2001). Gender differences in personality traits across cultures: Robust and surprising findings. *Journal of Personality and Social Psychology*, 81(2), 322-331.

Çalışkan, F.C. (Çev.) (2018). Obsesif-Kompulsif Bozukluk. Elliott, Charles H., Smith, Laura L. Ankara; Nobel Yaşam Yayınları.

Çaykuş, E. T., Eryılmaz, A.(2020). Beliren yetişkinlerin pozitif psikoterapi yapıları ile mutluluk düzeyleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 7(5), 319-331.

Çınarbaş, D.C., Nilüfer, G. (2019). Adler ve Sulloway'ın doğum sırası kuramları ve görgül bulgular ile ilgili bir derleme. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 59(1), 125-151.

Demir Kahraman, M. (2014). İnsan ihtiyaçları ve mekansal elverişlilik kavramları perspektifinde yaşanılabilirlik olgusu ve mekansal kalite. *Planlama dergisi*, 24(2), 74-84.

Demir, Ü., Gürol, A. (2019). Ev içi kaosun temel göstergelerinin tanımlanması: Karışıklık, karmaşa ve düzen ölçeği. *Eğitim Bilimleri ve Güzel Sanatlar*, 147-157.

DeYoung, C.G., Quilty, L.C., Peterson, J.B. (2007). Between facets and domains: 10 aspects of the Big Five. *Journal of Personality and Social Psychology*, 93(5), 880-896.

Dinçer, Ç., Demiriz, S., Ergül, A. (2017). Okul öncesi dönem çocukları (36-72 ay) için öz bakım becerileri ölçeği-öğretmen formunun geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 45(45), 59-78.

Dion, D., Sabri, O., Guillard, V. (2014). Home sweet messy home: Managing symbolic pollution. *Journal of Consumer Research*, 41, 565-589.

Doğan, T. (2013). Beş faktör kişilik özellikleri ile öznel iyi oluş. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 14(1), 56-64.

Donnellan, M.B., Lucas, R.E. (2008). Age differences in the big five across the life span: Evidence from two national samples. *Psychology and Aging*, 23(3), 558-566.

Durmaz, M., Hüseyinli, T., Güçlü, C. (2016). Zaman yönetimi becerileri ile akademik başarı arasındaki ilişki. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 5(7), 2291-2303.

Dursun, A. (2010). Okul öncesi dönemdeki çocukların davranış problemleriyle anne-baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İzmir.(Tez Danışmanı:Yrd. Doç.Dr.Günseli GİRĞİN)

Ergene, T. (Çev.) (2015). Psikolojik Danışma Kuram ve Uygulamaları, Corey, G. Ankara; Mentis Yayıncılık.(Orjinal eser 2009 yılında basılmıştır)

Erguvan Sarioğlu, İ.D. (Çev.) (2006). Kişilik; Psikoloji Biliminin İnsan Doğasına Dair Söyledikleri, Burger, J.M. İstanbul; Kaknüs Yayınları.

Erkuş, A.(2019). Psikolojide Ölçme ve Ölçek Geliştirme-I: Temel Kavramlar ve İşlemler. 4.Baskı, Pegem Akademi Yayınları, Ankara.

Eroğlu, Ö. (2013). Davranış Bilimleri. İçinde: Öğrenme. Şimşek A, Eroğlu Ö, (eds.), Konya: Eğitim Kitabevi, 79.

Eryılmaz, A. (2011). Yetişkin öznel iyi oluşu ile pozitif psikoterapi bağlamında birincil ve ikincil yetenekler arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 14(1), 17-28.

Ferrari, J. R., Roster, C. A. (2018). Delaying disposing: Examining the relationship between procrastination and clutter across generations. *Current Psychology*, 37(2), 426-431.

Fırsıloğlu, H. (Çev.) (2002). Günlük Yaşamın Psikoterapisi. Peseschikan, N. İstanbul; Beyaz Yayınları.

Frost, R. O., Marten, P. A., Lahart, C., Rosenblate, R. (1990). The dimensions of perfectionism. *Cognitive Therapy and Research*, 14, 449-468.

Frost, R. O., Trepanier, K. L., Brown, E. J., Heimberg, R. G., Juster, H. R., Makris, G. S., Leung, A. W. (1997). Self-monitoring of mistakes among subjects high and low in perfectionistic concern over mistakes. *Cognitive Therapy and Research*, 21(2), 209-222.

Goldberg, L.R. (1992). The development of markers for the Big-Five factor structure. *Psychological Assessment*, 4(1), 26-42.

Gosling, S. D., Ko, S. J., Mannarelli, T., Morris, M. E. (2002). A room with a cue: Personality judgments based on offices and bedrooms. *Journal of Personality and Social Psychology*, 82, 379-398.

Göka, E., Beyazyüz, M. (2015). Geçimsizler. 5.Baskı, İstanbul: Timaş Yayınları.

Göregenli, M. (2018). Çevre Psikolojisi İnsan Mekân İlişkileri. 4.Baskı, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Güneri Yöyen, E. (2016). Uluslararası Kişilik Envanteri (IPI) kısa versiyonunun Türkçeye uyarlanması: Güvenilirlik ve geçerlilik analizi. *International Journal of Social Sciences and Education Research Online*, 2(4), 1058-1069.

Güneri Yöyen, E. (2017). Şiddet türleri ve kişilik özellikleri. *Yaşam Becerileri Psikoloji Dergisi*, 1(1), 35-50.

Ogelman, H.G., Önder, A. (2011). Annelerin tutumlarına göre 5-6 yaş çocuklarının sosyal-duygusal uyum düzeyleri. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 86-104.

Güleç Solak, S. (2017). Mekân-kimlik etkileşimi: Kavramsal ve kuramsal bir bakış. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(1), 13-37.

Gürbüz, M., Aydın, A.H. (2012). Zaman kavramı ve yönetimi. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9 (2), 1-20.

Hair, J. F., Black, W.C., Babin, B.J., Anderson, R.E., Tatham, R.L. (2013). *Multivariate Data Analysis*: Pearson Education Limited.

Harris, P. B., Sachau, D. (2005). Is cleanliness next to godliness? The role of housekeeping in impression formation. *Environment and Behavior*, 37, 81-101.

Hollander, M. H. (1965). Perfectionism. *Comprehensive Psychiatry*, 6(2), 94–103.

Horgan, T.G., Herzog, N.K., Dyszlewski, S.M. (2019). Does your messy office make your mind look cluttered? Office appearance and perceivers' judgments about the owner's personality. *Personality and Individual Differences*, 138, 370-379.

İkiz, S. (2015). Okul öncesi dönem çocuklarında fiziksel ve ilişkisel saldırganlığın ebeveyn tutumları açısından incelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın. (Tez Danışmanı: Ayşe ÖZTÜRK SAMUR).

İnanç, L., Altıntaş, M., Barış, T. (2017). Ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumları ile kişilik yapıları arasındaki ilişki. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 3(5), 1731-1745.

İnceoğlu, M. (2010). Tutum, Algı ve İletişim. İstanbul: Beykent Üniversitesi Yayınları.

Jackson, J. J., Bogg, T., Walton, K. E., Wood, D., Harms, P. D., Lodi-Smith, J., Edmonds, G. W., Roberts, B. W. (2009). Not all conscientiousness scales change alike: A multimethod, multisample study of age differences in the facets of conscientiousness. *Journal of Personality and Social Psychology*, 96(2), 446–459

Kağan, M., Çakır, O., İlhan, T., Kandemir, M. (2010). The explanation of the academic procrastination behaviour of university students with perfectionism, obsessive-compulsive and five factor personality traits. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 2, 2121-2125.

Kağan, M.(2011). Frost çok boyutlu mükemmelliyeçilik ölçeğinin Türkçe formunun psikometrik özellikleri. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 12, 192-197.

Karasar, N. (2005). Bilimsel Araştırma Yöntemi. Ankara: Nobel Yayınları.

Kaynak, T. (1990). Organizasyonel Davranış. İstanbul: İstanbul Üniversitesi İşletme İktisadi Enstitüsü.

Kayri, M. (2009). Araştırmalarda gruplar arası farkın belirlenmesine yönelik çoklu karşılaştırma(post-hoc) teknikleri. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(1), 51-64.

Khanna, S. J.(2017). Ruhsal Düşünce. 2. Baskı, İstanbul: Yediveren Yayınları.

Kılıç, N., Eryılmaz, A. (2019). Pozitif Psikoterapi Bağlamında Narsisistik Kişilik Özelliklerinin İncelenmesi. *Arch Neuropsychiatry*, 56, 40-46.

Koçubaba, A. (2019). Üniversite Öğrencilerinde Mizah Tarzları ve Algılanan Aile Tutumlarının, Mükemmeliyetçilik Üzerine Etkisi, Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, (Danışman: Doç. Dr. Gül Eryılmaz)

Kondo, M.(2015). Hayatı Sadeleştirmek İçin Derle, Topla, Rahatla. (Çev: Melis Zeren), İstanbul: Epsilon Yayınları.

Kotabe, H.P.(2016). Disorder, Naturelness, and Their Influence On Aesthetics and Behavior. Doctoral Dissertation, The University of Chicago.

Kök Eren, H., Eryılmaz, A. (2019). Pozitif Psikoterapinin birincil ve ikincil yetenekleri açısından anksiyete bozukluğu olan ve olmayan yetişkinlerin karşılaştırılması. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 20(3), 229-236.

Köseoğlu, E. (2009). Mimarlıkta düzen kavramının bilgikuramsal çözümlenmesi. *Yapı 337 Dergisi*, 56-60.

Kulaksızoğlu, A. (2018). Ergenlik Psikolojisi. 20.Basım, İstanbul: Remzi Kitabevi.

Kuzgun, Y. (2013). Rehberlik ve Psikolojik Danışma. 12. Basım, Ankara: Nobel Yayınları.

Lindon, J. (2012). Supporting children's social development: Positive relationships in the early years (Vol. 4). Andrews UK Limited.

Macan, T. H., Shahani, C., Dipboye, R. L., Phillips, A. P. (1990). College students' time management: Correlations with academic performance and stress. *Journal of educational psychology*, 82(4), 760-768.

Maslow, A. H. (1981). Motivation and personality. Prabhat Prakashan.

Mateo, R., Roberto Hernández, J., Jaca, C. and Blazsek, S. (2013). Effects of tidy/messy work environment on human accuracy. *Management Decision*, 51(9), 1861-1877.

MacCann, C., Duckworth, A. L., Roberts, R. D. (2009). Empirical identification of the major facets of conscientiousness. *Learning and Individual Differences*, 19, 451-458.

MacCallum, R.C., Widaman, K.F., Zhang, S., Hong, S. (1999). Sample size in factor analysis. *Psychological Methods*, 4(1), 84-99.

McCrae, R.R., Costa, P.T., de Lima, M.P., Simões, A., Ostendorf, F., Angleitner, A., Marušić,...Piedmont, R.L. (1999). Age differences in personality across the adult life span: Parallels in five cultures. *Developmental Psychology*, 35(2), 466-477.

McMains, S., Kastner, S.(2011). Interactions of top-down and bottom-up mechanisms in human visual cortex. *The Journal of Neuroscience*, 31(2), 587-597.

McWilliams, N. (2017). Psikanalitik Tanı (Çev: Erkan Kalem). 6. Baskı, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Mercanlıoğlu, Ç. (2010). The relationship of time management to academic performance of master level students. *International Journal of Business and Management Studies*. 2(1), 25-36.

Morrow, P.C., McElroy, J.C. (1981). Interior office design and visitor response: A constructive replication. *J. Appl. Psychology*, 66, 646-650.

Okumuş, E. (2010). Zaman sosyolojisi: Bir giriş denemesi. *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*. 10 (2), 121-174.

Ötken, A.B., Cenkci, T. (2013). Beş faktör kişilik modeli ve örgütsel muhalefet arasındaki ilişki üzerine bir araştırma. *Öneri Dergisi*, 10(39), 41-51.

Özdamar, K. (2017). Eğitim, Sağlık ve Davranış Bilimlerinde Ölçek ve Test Geliştirme Yapısal Eşitlik Modellemesi. Eskişehir: Nisan Kitabevi.

Özel, Y., Hasgöl, E., Duzcu, T. (2018). The examination of time management skills of healthcare professions. *Research on Humanities and Social Sciences*. 8(12), 42-47.

Özen, A.(2006). Mimari Sanal Gerçeklik Ortamlarında Algı Psikolojisi. Bilgi Teknolojileri Kongresi IV, Akademik Bilişim, Denizli.

Preston, C.C., Colman, A.M. (2000). Optimal number of response categories in rating scales: Reliability, validity, discriminating power, and respondent preferences. *Acta Psychologica*, 104(1), 1-15.

Radomsky, A., Rachman, S. (2004). Symmetry, ordering and arranging compulsive behaviour. *Behaviour Research and Therapy*, 42(8), 893-913.

Rawassizadeh, R., Khosravipour, S., Tjoa, A.M. (2011). A persuasive approach for indoor environment tidiness. Sixth International Conference on Persuasive Technology, Columbus, OH, USA.

Roberts, B.W., Bogg, T., Walton, K.E., Chernyshenko, O. S., Stark, S.E. (2004). A lexical investigation of the lower-order structure of conscientiousness. *Journal of Research in Personality*, 38(2), 164-178.

Roster C.A., Ferrari, J.R., Jurkat, M.P. (2016). The dark side of home: Assessing possession 'clutter' on subjective well-being. *Journal of Environmental Psychology* 46, 32-41.

Roster C.A., Ferrari, J.R.(2019). Does work stress lead to office clutter, and how? Mediating influences of emotional exhaustion and indecision. *Environment and Behaviour*, 1-22.

Sabuncuoğlu, Z., Paşa, M., (2002). Zaman Yönetimi. Bursa: Ezgi Kitabevi.

Sarı, T. (2015). Pozitif Psikoterapi: Gelişimi, temel ilke ve yöntemleri ve Türk kültürüne uygulanabilirliği. *The Journal of Happiness and Well-Being*. 3(2); 182-203.

Saxbe D.E., Repetti, R. (2010). No place like home: Home tours correlate with daily patterns of mood and cortisol. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 36(1), 71-81.

Schermelleh-Engel, K., Moosbrugger, H., Müller, H. (2003). Evaluating the fit of structural equation models: Tests of significance and descriptive goodness-of-fit measures. *Methods of Psychological Research Online*, 8(2), 23-74.

Schmitt, D.P., Realo, A., Voracek, M., Allik, J. (2008). Why can't a man be more like a woman? Sex differences in Big Five personality traits across 55 cultures. *Journal of Personality and Social Psychology*, 94(1), 168-182.

Senemoğlu, N. (2010). Gelişim, Öğrenme ve Öğretim: Kuramdan Uygulamaya. Ankara: Pegem Akademi.

Sevi, E.S. (2009). Psikobiyolojik Kişilik Modeli ve Beş Faktör Kişilik Kuramı: Mizaç ve Karakter Envanteri(TCI) ile Beş Faktör Kişilik Envanterinin (5FKE) Karşılaştırılması, Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Klinik Psikoloji Anabilim Dalı, İzmir, (Danışman: Doç. Dr. Haluk Arkar).

Sitton, S. (1984). The messy desk effect: How tidiness affects the perception of others. *The Journal of Psychology*, 117(2), 263-267.

Slaney, R. B., Rice, K. G., Mobley, M., Trippi, J., Ashby, J. S. (2001). The revised almost perfect scale. *Measurement and Evaluation in Counseling and Development*, 34(3), 130-145. doi:10.1080/07481756.2002.12069030.

Srivastava, S., John, O.P., Gosling, S.D., Potter, J. (2003). Development of personality in early and middle adulthood: Set like plaster or persistent change? *Journal of Personality and Social Psychology*, 84(5), 1041-1053.

Şencan Mert, M. (2016). Beş faktör kişilik özellikleri ile işkolizm arasındaki ilişkinin incelenmesi: Kamu sektöründe çalışanlar üzerinde bir araştırma. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(3), 229-246.

Şeker, B. D., Akman, E. (2015). Bilişsel kapalılık ihtiyacı ölçeğinin Türkçeye uyarlanması: Güvenirlilik ve geçerlik analizi. *Türk Psikoloji Yazıları*, 18(35), 51-63.

Somer, O., Korkmaz, M., Tatar, A. (2002). Beş Faktör Kişilik Envanteri'nin Geliştirilmesi-I: Ölçek ve Alt Ölçeklerin Oluşturulması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 17(49), 21-33.

Tabachnick, B. G., Fidell, L. S. (2013). Using multivariate statistics (6th ed.), Boston: Allyn and Bacon.

Tatar, A. (2018a). Gözden Geçirilmiş Uzun ve Kısa Form Altı Faktörlü Kişilik Envanteri (HEXACO-PI-R) Türkçe formunun psikometrik özelliklerinin incelenmesi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 19(1), 5-13.

Tatar, A. (2018b). Çok Boyutlu Kişilik Envanterinin geliştirilmesi: Madde seçimi ve faktör yapısının oluşturulması. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 19(2), 5-13.

Taylı, A.(2013). Sorumluluğun bazı değişkenler açısından değerlendirilmesi. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 30, 68-84.

Telef, B. B. (2013). Psikolojik iyi oluş ölçeği: Türkçeye uyarlama, geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(3), 374-384.

Tezbaşaran, A. A. (2008). Likert tipi ölçek hazırlama kılavuzu (ekitap). Erişim:http://www.academia.edu/1288035/Likert_Tipi_Ölçek_Hazırlama_Kılavuzu.

Thornock, C. M., Nelson, L.J., Robinson C.C., Hart, C.H. (2013). The direct and indirect effects of home clutter on parenting. *Family Relations: An Interdisciplinary Journal of Applied Family Studies*, 62(5), 783-794.

Türk Dil Kurumu (2005). Türkçe Sözlük, 10.Baskı. Ankara: TDK Yayınları.

Ulu, İ.P. (2007). Olumlu ve olumsuz mükemmeliyetçilik boyutlarının yetişkin bağlanma boyutları ve beş faktör kişilik özelliklerine göre incelenmesi. Doktora Tezi. Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara. (Tez Danışmanı:Prof. Dr. Esin TEZER).

Uşaklı, H. (2013). Davranış Bilimleri. İçinde: Kişilik ve Benlik. Şimşek A, Eroğlu Ö, (eds.), Konya: Eğitim Kitabevi, s.247-248.

Vatandaş, C. (2007). Toplumsal cinsiyet ve toplumsal cinsiyet rollerinin algılanışı. *Sosyoloji Konferansları Dergisi*, 35, 29-56.

Vohs, K.D., Labroo A. ve Dhar R. (2016). The upside of messy surroundings: Cueing divergent thinking, problem solving, and increasing creativity. NA - Advances in Consumer Research, 44, eds. Page Moreau and Stefano Puntoni, Duluth, MN: Association for Consumer Research, 264-268.

Vohs, K. D., Redden, J. P., Rahinel, R. (2013). Physical order produces healthy choices, generosity, and conventionality, whereas disorder produces creativity. *Psychological Science*, 24(9), 1860-1867.

Yenihan, B., Öner, M. (2013). Zamanı yönetmek: Üniversite öğrencilerinin zaman yönetimi becerilerinin incelenmesi. *Trakya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi E-Dergisi*. 2(2), 56-68.

Yeşilyurt, S., Çapraz, C. (2018). Ölçek geliştirme çalışmalarında kullanılan kapsam geçerliği için bir yol haritası. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(1), 251-264.

Yılmaz, E.D., Gençer, A.G., Aydemir, Ö., Yılmaz, A., Kesebir, S., Ünal, Ö., Örek, A., Bilici, M. (2014). Dokuz Tip Mizaç Ölçeği'nin geçerlik ve güvenirliği. *Eğitim ve Bilim*, 39(171), 115-137.

Watson-Perczel, M., Lutzker, J. R., Greene, B. F., Mcgimpsey, B. J. (1988). Assessment and modification of home cleanliness among families adjudicated for child neglect. *Behavior Modification*, 12(1), 57-81.

Watson, D., Nus, E., Wu, K.D. (2017). Development and validation of the Faceted Inventory of the Five-Factor Model (FI-FFM). *Assessment*, 1-28.

Webster, D. ve Kruglanski, A. W. (1994). Individual differences in need for cognitive closure. *Journal of Personality and Social Psychology*, 67, 1049-1062.

Weisberg Y.J., DeYoung C.G., Hirsh J.B. (2011). Gender differences in personality across the ten aspects of the Big Five. *Front. Psychology* 2:178, 1-11. doi: 10.3389/fpsyg.2011.00178

7. EKLER

Ek 1. Kişisel Bilgiler Soru Listesi

Cinsiyetiniz: K ☐ E ☐

Yaşınız:.....

Medeni Durum: Bekâr ☐ Evli ☐

Eğitim Durumu:.....

Çalışma Durumu: Evet ☐ Hayır ☐

Mesleğiniz:.....

Ailenizde kaçınıcı çocuksunuz: İlk ☐
Ortanca ☐
Son ☐
Tek Çocuk ☐

Aşağıdaki çizelgede kendinizi tertiplilik-düzenlilik açısından değerlendirip işaretleyiniz.

1	2	3	4	5
Çok Düzenli	Düzenli	Orta Derecede Düzenli	Düzensiz	Çok Dağınık

Ek 2. Tertiplilik-Düzenlilik Denemelik Form

	Bana Hiç Uygun Değil:1	Bana Az Uygun:2	Bana Biraz Uygun:3	Bana Tamamen Uygun:4
1. Dolaplarımın içi düzenlidir.	1	2	3	4
2. İşlerimi son ana bırakırım.	1	2	3	4
3. Odamı temiz tutarım.	1	2	3	4
4. Aradığım eşyayı çabuk bulurum.	1	2	3	4
5. Ortamın dağınıklığı beni rahatsız eder.	1	2	3	4
6. Cebimde/cüzdanımda paralar, kartlar, fişler karışık durur.	1	2	3	4
7. Kıyafetlerimdeki lekelerden rahatsız olurum.	1	2	3	4
8.Duvara asılı eşyaların eğri durması dikkatimi dağıtır.	1	2	3	4
9.Etrafımı topladıktan sonra uyurum.	1	2	3	4
10.Yemek öncesi ellerimi yıkarım.	1	2	3	4
11.Dağınık masa dikkatimi dağıtır.	1	2	3	4
12.Yapacaklarımı not alırım.	1	2	3	4
13.Kıyafetlerimdeki kırısklılığı önemsemem.	1	2	3	4
14.Uyuma/uyanma saatlerim düzenlidir.	1	2	3	4
15.Düzgün durmayan bir eşyayı düzeltirim	1	2	3	4
16.Yatağımın dağınıklığından rahatsız olurum.	1	2	3	4
17. Yemek sonrası ellerimi yıkarım.	1	2	3	4
18. Günümü planlamadan yaşarım.	1	2	3	4
19. Yapılacak işleri öncesinde sıralarım.	1	2	3	4
20. Yemek saatlerim bellidir.	1	2	3	4
21. Randevularıma vaktinde giderim.	1	2	3	4
22. Benzer eşyaları belli bir düzene göre yerleştiririm.	1	2	3	4
23.Düzenli olarak banyo yaparım.	1	2	3	4
24. Çantamın içi dağınıktır.	1	2	3	4
25. Kitaplarım belli bir düzen içerisinde durur.	1	2	3	4
26.Kıyafetlerimin ütülü olmasına özen gösteririm.	1	2	3	4
27. İşlerimi öncelik sırasına göre yaparım.	1	2	3	4
28. Giysilerimi katlayarak dolaba koyarım.	1	2	3	4
29.Odam dağınık olduğu zaman gergin olurum.	1	2	3	4
30. Düzenli olarak iç çamaşır değiştiririm.	1	2	3	4
31.Ayakkabılarımı çıkarttıktan sonra düzeltirim.	1	2	3	4

32. Giysilerimin temiz olmasına dikkat ederim.	1	2	3	4
33. İşlerimi ertelerim.	1	2	3	4
34. Saçlarımı düzenli olarak kestiririm.	1	2	3	4
35. Temiz ve kirli giysileri bir arada bulundurmam.	1	2	3	4
36. Gelir ve giderlerimi hesaplarım.	1	2	3	4
37. Çoraplarımı ortalıkta bırakmam.	1	2	3	4
38. Askıdaki kıyafetlerim özenli durur.	1	2	3	4
39. Kullandığım eşyayı yerine tekrar koymayı unuturum.	1	2	3	4
40. Telefonumda silinmeyi bekleyen fotoğraflar/ mesajlar vardır.	1	2	3	4
41. Tırnaklarımı düzenli olarak keserim.	1	2	3	4
42. Bilgisayar masaüstüm dosyalarla doludur.	1	2	3	4
43. Ayakkabılarımı temizlemeden giyerim.	1	2	3	4
44. İleri tarihteki etkinliklerimi planlarım.	1	2	3	4
45. Dişlerimi düzenli olarak fırçalarım.	1	2	3	4
46. Kalktığımda elimi yüzümü yıkarım.	1	2	3	4
47. Bilgisayarımın ekranını ve klavyesini temiz tutarım.	1	2	3	4
48. Katılmam gerekenlere faaliyetlere vaktinde yetişirim.	1	2	3	4
49. Yanımda ihtiyaç duyduğum eşyalar vardır.	1	2	3	4
50. İşlerimi düzenlemeye özen gösteririm.	1	2	3	4
51. Birikmiş, okumadığım e postalarım vardır.	1	2	3	4
52. El yazım okunaklıdır.	1	2	3	4

Ek 3. Tertiplilik-Düzenlilik Ölçeği

	Bana Hiç Uygun Değil:1	Bana Az Uygun:2	Bana Biraz Uygun:3	Bana Tamamen Uygun:4
1.Dolaplarımın içi düzenlidir.	1	2	3	4
2.Aradığım eşyayı çabuk bulurum.	1	2	3	4
3.Yatağımın dağınıklığından rahatsız olurum.	1	2	3	4
4.Yapacaklarımı not alırım.	1	2	3	4
5. Dağınık masa dikkatimi dağıtır.	1	2	3	4
6. Yapılacak işleri öncesinde sıralarım.	1	2	3	4
7.Ortamin dağınıklığından rahatsız olurum.	1	2	3	4
8.Kitaplarım belli bir düzen içerisindedir.	1	2	3	4
9. Kullandığım eşyayı yerine tekrar koymayı unuturum.*	1	2	3	4
10.Günümü planlı bir şekilde yaşarım.	1	2	3	4
11.Cebimde, cüzdanımda paralar kartlar fişler karışık durur.*	1	2	3	4
12. Düzgün durmayan bir eşyayı düzeltirim.	1	2	3	4
13.Odam dağınık olduğu zaman gergin olurum.	1	2	3	4
14.Askıdaki kıyafetlerim özenli durur.	1	2	3	4
15.İleri tarihteki etkinliklerimi planlarım.	1	2	3	4

*Ters madde

Ek 4. B5FKE-Sorumluluk Boyutu-Düzenlilik Alt Boyutu Maddeleri

Bu çalışmada ölçüt bağıntılı geçerlik için daha uygun olması açısından Envanterin yalnızca 'Düzenlilik' Alt Boyutunun maddeleri kullanılmıştır.

<i>Her insanın duygu ve kanaatleri veya davranışları birbirinden farklı olabileceğinden maddeleri çevrenin etkisinde kalmadan işaretleyiniz. Çünkü bu bir sınav değildir. Lütfen bu noktayı aklınızdan çıkarmayınız. Lütfen her maddeyi, atlamadan dikkatle okuyunuz ve kanaatinize EN UYGUN ya da EN YAKIN olan seçeneği işaretleyiniz.</i>	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne katılıyorum ne de katılmıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
Eşyaları temiz ve düzenli tutmayı severim.	1	2	3	4	5
Çok disiplinliyim.	1	2	3	4	5
Oldukça düzenliyim.	1	2	3	4	5
Her şeyin yerli yerinde olmasını severim.	1	2	3	4	5
İnsanlar dağınık olduğumu düşünür. *	1	2	3	4	5

*Ters Madde

Ek 5. Psikolojik İyi Oluş Ölçeği

Aşağıda katılıp ya da katılamayacağınız 8 ifade vardır. 1–7 arasındaki derecelendirmeyi kullanarak, her bir madde için uygun olan cevabınızı belirtiniz.

1	2	3	4	5	6	7
Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Biraz katılmıyorum	Kararsızım	Biraz katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum

1. Amaçlı ve anlamlı bir yaşam sürdürüyorum
2. Sosyal ilişkilerim destekleyici ve tatmin edicidir
3. Günlük aktivitelere bağlı ve ilgiliyim
4. Başkalarının mutlu ve iyi olmasına aktif olarak katkıda bulunurum
5. Benim için önemli olan etkinliklerde yetenekli ve yeterliyim
6. Ben iyi bir insanım ve iyi bir hayat yaşıyorum
7. Geleceğim hakkında iyimserim
8. İnsanlar bana saygı duyar

Ek 6. B5FKE-Sorumluluk Boyutu-Düzenlilik Alt Boyut Maddeleri-Ölçek Kullanım İzni

Ölçek Kullanım İzni

BETÜL BORUZAN

Merhabalar,
Ben Biruni Üniversitesi PDR bölümü yüksek lisans programında tez çalışması yürütmekteyim. Tez ç bir ölçek geliştirme çalışmasıdır. Ölçüt geçerliliğini belirlemek üzere sizden geliştirmiş olduğunuz Bo boyutundaki maddeleri kullanma izni talep ediyorum. Bu şekilde envanterin belli bir kısmı alınarak ö 'Düzenlilik' alt boyutu çalışmamız ile daha çok ilgili kısım fakat ne şekilde kullanılabilir? İzininizi ve di

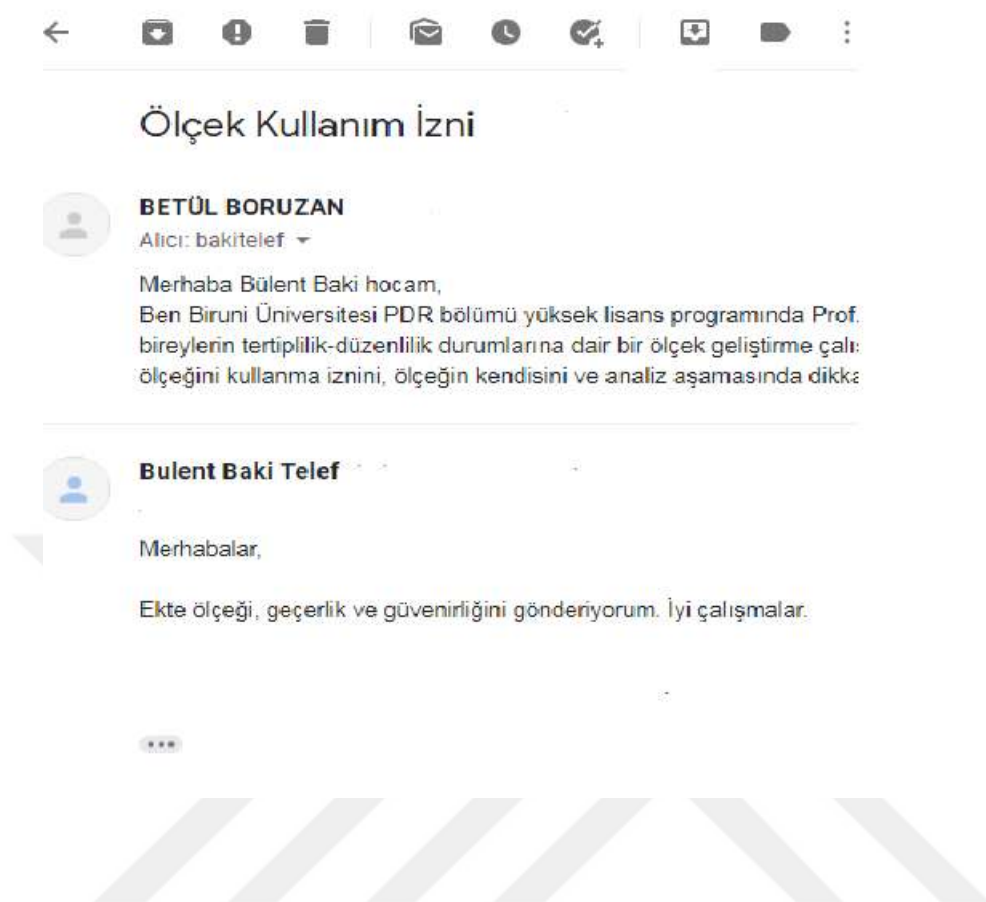
MERYEM BERRİN BULUT

Merhaba Betül,

Ekte Boyutlandırılmış Beş Faktör Kişilik Envanteri ile ilgili psikometrik bilgileri gönderiyori Düzenliliği çalışmada kullanabilirsin. Diğer bir ifade ile sadece düzenliliği kullanabilirsin. Kolay gelsin.

Dr. Öğr. Üyesi Meryem Berrin BULUT
Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
Psikoloji Bölümü Başkanı

Ek 7. Psikolojik İyi Oluş Ölçeği Kullanım İzni

Ek 8. Etik Kurul Onayı

Biruni Üniversitesi Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulu

02.01.2020

Sayın Prof.Dr.Adnan KULAKSIZOĞLU

Biruni Üniversitesi Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulu yapılan inceleme sonucunda planladığı **"Tertiplilik-Düzenlilik: Bir Ölçek Geliştirme Çalışması"** isimli araştırmanızın kurulumuzun **02.01.2020** tarihli toplantısında etik yönden uygun olduğuna karar verilmiştir.

Etik Kurul Başkanı
Prof.Dr.Can Polat EYİĞÜN

8. ÖZGEÇMİŞ

9. İNTİHAL RAPORU

TERTİPLİLİK-DÜZENLİLİK: BİR ÖLÇEK GELİŞTİRME ÇALIŞMASI

ORIJINALLIK RAPORU

%14	%12	%5	%7
BENZERLİK ENDEKSİ	İNTERNET KAYNAKLARI	YAYINLAR	ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ

BİRİNCİL KAYNAKLAR

1	dergipark.org.tr İnternet Kaynağı	%2
2	toad.halileksi.net İnternet Kaynağı	%1
3	Submitted to The Scientific & Technological Research Council of Turkey (TUBITAK) Öğrenci Ödevi	%1
4	Submitted to Konya Necmettin Erbakan University Öğrenci Ödevi	%1
5	www.researchgate.net İnternet Kaynağı	<%1
6	journals.manas.edu.kg İnternet Kaynağı	<%1
7	toad.edam.com.tr İnternet Kaynağı	<%1
8	Submitted to Istanbul Aydın University	